

શ્રી-વૃદ્ધિ-નેત્રિ-અમૃત-અ ધમાળા=મથાક-૪૬

વિમર્શ

[નાથપોથીમા સખેવા મનન કરવા યોગ્ય વિચારોનો
સમહ-૨૮૬ થી ૫૫૭ સુધી]

ક્રી

નિકમ સત્
૨૦૧૬

શ્રી વીર નિ. સ.
૨૪૮૯

ઈસ્વીસન
૧૯૧૩

ક્રી

— લેખક —

શ્રી નેત્રિ-અમૃત-પુણ્ય-પદ-પર્યુપાસક
પ. કુરુધર ત્રિજગણી

— પ્રકાશક —

શ્રી જૈન સાહિત્ય વધક સમા
શેઠ સુરેન્દ્રભાઈ સારાભાઈ
અમદાવાદ

— પ્રાપ્તિસ્થાન —

શ્રી અમૃતસુરીધરજી ચાનમદેર
દોલનનગર
બેરીવણી (૫૧)
સુમર્ષ ૬૬ L N B

— મુલ્ય —

૧=૫૦ ન. પૈ

— મુદ્રક —

સૌરાષ્ટ્ર ટ્રસ્ટ વતી
જ્યેષ્ઠનાથેન શુક્લ
પ્રતાપ પ્રિ પ્રેસ
પ્રતાપ સદન
નાણાવટ સુરત

With Best Compliments

FROM

RAMESHCHANDRA JAVANTILAL

GAURAJ GALLI

MULJI JETHH MARKET

BOMBAY 2 B R

અખિલ ભારતીય કોંગ્રેસ કમીટી

જયતરમતર રોડ યુ દીક્ષી,

તા ૨૬-૫-૧૯૬૩

પ્રકાશકીયમ

આ વિમર્શ છે, આ પુસ્તકમા પૂજ્ય પચાન્ન મુનિશ્રી
 નોધપોથીમા નોધેવા વિચારોનો સંગ્રહ છે આ પૂર્વે 'જગદ'
 નામે પુસ્તકમા આ પ્રકારના વિચારોનો સંગ્રહ ૧ થી ૨૮૮
 સુધી અમે પ્રકટ કરેલ છે આ પુસ્તકમા ૨૮૯ થી ૪૩૭
 સુધીના વિચારોને સંગ્રહ છે આ વિચારોના જ્ઞાન
 વાચકને જરૂર કાઈ ને કાઈ પ્રેરણા મળશે એ સ્પષ્ટ
 અસ્થાને નથી હરેક વિચાર સાથે હરેક સહમત ન રહે એ
 બને છતાં આમા કાઈ પણ કુપથ્ય થાય એવું જ નથી એ
 નિર્વિવાદ છે આ પુસ્તકમા વિચારોનું વૈવિધ્ય એટલું જ
 જુદા જુદા પ્રકારના ભાવો ભર્યા જણાશે કે તેનાં જુદાં જુદાં
 પુસ્તક પ્રત્યે આહર જન્માવશે આ પ્રકારના અગ્રે ૭
 કોઈ સહાયક થયા છે તે સર્વનો આભાર મનથી કરીએ

એચ જી

પ્રકાશક

ओं ह्रीं अहं नम

विमर्श

(નોધપોથીમા ટાકેલા વિચારો)

(૨૮૬)

નજરખાધી

નજરખાધીના ખેતો થાય છે ને તેમા જેઓની નજર બધાઈ ગઈ હોય છે તેઓને પોતાને જે જોવું હોય છે તે સૂઝતું નથી અને ખીજા કે જેમણે જો નજરખાધી કરી છે તેઓ જે જતાવે છે તે જ દેખાય છે

આવી પરિસ્થિતિ ધણી વખત વાતાવરણથી પણ સર્જાતી હોય છે જેવું વાતાવરણ ચાલતું હોય તેવા વાતાવરણમા ધણીની દૃષ્ટિ દોરવાઈ જતી હોય છે દૃષ્ટિ દોરવાઈ ગયા પછી તે વાતાવરણ સાર હોય કે ન સાર પણ સાચું લાગ્યા કરે છે વાતાવરણ શાંત થયા પછી જેવું હોય તેવું ખરેખર જણાય છે વાતાવરણથી બચનારા વિરના હોય કે

તા ૪-૪-૧૯૫૭

(૨૮૭)

અમર્યનો આનંદ

વિમરનાઓનો પૂર્ણ જાણપૂર્વક મામનો કરવામા સમર્યને જે આનંદ આવે છે તે આનંદ અવિરમ સ્થિતિમાં મહેના ભોગ-ઉપભોગોને ભોગવવામા આવતો નથી

તા ૫-૪

(૨૯૧)

નિર્બળતા

અવિરમ સ્થિતિ મેં આજે દબી ગઈ છે એવી ઇચ્છાઓ કરવી એ
આંતરિક નિર્બળતા છે તા ૫-૪-૧૯૫૭

(૨૯૨)

કાયરતા

વિષમતાઓ આવી પડી છે માટે ભોગ થે જ છૂટકો એ કાયરતા
છે એવી કાયરતા દૂર કરીને વિષમતાઓથી ખિત થયા વગર-તે દૂર
કરવા માટે યોગ્ય માગ-ઉચિત ઉપાય-મંવવો એ સમજાવ્યું છે
તા ૫-૪-૧૯૫૭

(૨૯૩)

વિરુદ્ધ પરિચય

કેવીક વખત અપૂર્ણ આત્માઓમા-પોતાના વિરુદ્ધ પક્ષનું મહત્ત
વકીલાતની નિષ્ઠાએ કરતા કરતા વિરુદ્ધ પક્ષમાં મત્ત છે અને પોતે
આજ સુધી જે પક્ષને અવિરોધી મમજતો હતો તે વિરુદ્ધ છે એવું
બની ગયું છે તા ૫-૪-૧૯૫૭

(૨૯૪)

જવાબદારીનો વિવેક

કાર્મ પદ્ધતિ જવાબદારી એવી રીતે આ કરવી જોઈએ કે જેમા
બીજા જવાબદારોને પોતાની જવાબદારી અદા કરવાની તક રહે જ્યારે
બીજા જવાબદારોને પોતાની જવાબદારી આ કરવાની તક મળતી નથી
ત્યારે એક ઉપર વધુ પડતો બોલો આવી પડે છે અને બીજાઓમા
ઉપેક્ષા વૃત્તિ આવી જાય છે એથી તત્કાલા વિષમતા જન્મે છે માટે
જેના પર જે જવાબદારી હોય તે અદા કરવાની તક તેને આપવી

તા ૭-૪-૧૯૫૭

(૨૬૫)

વ્યક્તિનું વાસ્તવિક મૂલ્ય

પોતે પોતાને જે જાનતો સમજતો હોય છે તેમા મૂર્ખ મત્ય નથી પોતે બીજાને જે જાનતો માનતો હોય છે તે પણ મૂર્ખ મત્ય નથી, બીજા તેને જે જાનતો માનના હોય છે તે ખરેખર મત્ય નથી મત્ય તો તે રાજેની મધ્યમાં હાથએતુ છે અને તે વિશિષ્ટ જ્ઞાનીઓને જ જણાય છે

તા ૮-૪-૧૯૫૭

(૨૬૬)

અવિરોધી માધ્ય

મનુષ્યોની પ્રવૃત્તિઓ મોટે ભાગે પોતાનું કાર્મિક માધવા માટે હોય છે દરેક સાધ્ય જુદા જુદા પ્રમાણે હોય છે અને એ સાધ્ય સિદ્ધ કરવાના ઉપાયો પણ બિન્ન બિન્ન હોય છે તેમાં એક બીજા વિરોધી માધ્યો પણ હોય છે એવા વિરોધી સાધ્યો ને સિદ્ધ કરવાના ઉપાયો જ્યારે સાચે ઘર્ષ જાય છે ત્યારે માનવ-માનવ વચ્ચે વિરોધ જાગે છે અને તેમાંથી વેર પરમ્પરા જ મે છે એ સર્વથી છટવાનો ઉપાય એ છે કે માધ્ય એનું ગમખતુ કે જેમા બીજાનો વિરોધ ન હોય, અને એ સાધ્ય અવ્ય કોઈને પણ અચળ રૂપ થયા વગર સિદ્ધ કરી શકાય એવું માધ્ય કોઈ હોય તો તે સ્વામક પાણુ છે એ વિરુદ્ધ માધ્ય સિદ્ધ કરવાની જોટથી તમ ના તેમથી વિશિષ્ટતા આપોઆપ મળે છે એ સિવાયના અથવા મર્ફ માધ્યોમાં જોઈ વતે અરો વિરોધ રહેવાનોજ

તા ૧૬-૮-૧૯૫૭

(૧૮૭)

સ્વાર્થની અમલુતિ

બીજાને કિતનો માર્ગ ઉપદેશવો હોય તો પ્રથમ પોતાના આત્માને અર્થ-મુક્ત કરવાની ખાસ જરૂર છે નિજોતેય માધવાનો સ્વાર્થની સમજણ છે એવો સ્વાધ ન

વિશ્વ સ્વાર્થની વૃત્તિ જ્યાં સુધી હૃદયમાં જાગતી રહેશે ત્યાં સુધી
યથાર્થ હિતમાર્ગ ખતાવી શકશે નહિ આ છે નિર્બેજ સત્યની વાત.
ખાકી મિશ્ર માર્ગ તો ચાલે જ છે એમાં થોડા ટકા નિજસ્વાર્થના હોય
અને વધુ ટકા પરહિતના હોય, એ ચલાવી લેવાય એ ચલાવી લેવામાં
કાંઈ ખાધ નથી જો નજ ચનાવી લેવાય તો માર્ગ જ ન રહે, ખાકી
દષ્ટિ જેટલું સ્વાર્થ મુક્ત થવાય એ તરફ ફેળવવી આવશ્યક છે

તા ૧૬-૪-૧૯૫૭

(૨૬૮)

માનમિક વિચાર પણ કાર્યક્ષમ છે.

કાળ પ્રભાવે-ઉતરતા કાળના પ્રભાવે સારી સારી વસ્તુઓ
અદૃશ્ય બનતી જાય છે તેમાં ઉત્તમ વિચારો વિશાળ ભાવનાઓ પણ
આવી જાય છે તેમાં ઉત્તમ વિચારો અદૃશ્ય થાય છે એટલે અધમ
વિચારો દેખા દે છે અધમ વિચારો ઉત્તમ પદાર્થોને દૂર કરે છે
પોતાની પાસે અમુક ચીજ હોય તો સાફ પણ તે ખીનની પાસે હોય
તો સાફ નહિ, આવા તુચ્છ વિચારો વિશ્વમાં વિશિષ્ટ વસ્તુનું
સૂક્ષ્મ કરતા નથી પણ તેનો વિનાશ કરે છે ઉત્તમ કે અધમ માન
સિક વિચારો પણ પરિણામ તો લાવે જ છે પરિણામ આ યા પછી
તેને અંજે માયા-ખોટા કારણોને જવાબદાર ગણવામાં આવે છે પણ
માનમિક વિચાર તરફ દૃષ્ટિ જતી નથી એ દષ્ટિ ખીસે તો ફેટલીક
નગી જૂના મહેજે સુધરી જાય

તા ૧૬-૪-૧૯૫૭

(૨૬૯)

મર્યાદા પાલન

મર્યાદા એ અમૃતની છે એનું C નધન કરવાથી દિન-સાધનથી
ચિત્ત ગ્રહેવાય છે અને અદિત આની મજે છે માર્ગના સુન્દર પાન
ની અદિત અટખી જાય છે અને હિત સારી રીતે સંધાય છે

તા ૧૬-૪-૧૯૫૭

(૩૦૦)

વારણ અને વાળણ

વૃત્તિનું વારણ અને વાળણ એ એમાં ઘણું અલગ છે વારણ-નિવારણ કરવામાં બળ વાપરવું પડે છે અને તેના પ્રત્યાધાતો પડે છે જ્યારે વાળણ એટલે સારે માર્ગે વાળી લેવામાં બહુ બળની જરૂર હોતી નથી પણ આવડતની આવશ્યકતા રહે છે વાળણ કરનાં આવડે તો પરિણામ સારું આવે છે અને પ્રત્યાધાન નડતા નથી

છતાં કેટલીક વૃત્તિઓ એવી હોય છે કે એનું વાળણ ધણી વખત મુશ્કેલ નથી એનું વારણ કરવું અનિવાર્ય બની જાય છે એવી વૃત્તિઓનું વાળણ તો હોય છે ને એ જાણીને તે યોજવું સારું છે પણ ન જ યોજી શકાય તો વારણ કરવું એ પણ ઈષ્ટ છે

તા ૧૯-૪-૧૯૫૭

(૩૦૧)

વૈરાગ્ય માટે રાગનો પરિચય જરૂરી છે ?

ભોગમાં ગમ છે અને ત્યાગમાં વૈરાગ્ય છે રાગ વગર વૈરાગ્ય બ્યવરિયત આવનો નથી એમ કેટલાક માને છે અને મનાવે છે રાગને દૂર કરવો એનું નામ વૈરાગ્ય એટલે રાગ કેવો છે તેનો પરિચય પ્રથમ મને પછી તેને કેમ દૂર કરવો એ સમજાય, એ રીતે વૈરાગ્યને હિતવન્ન કરવા માટે પ્રથમ રાગની શૂનિકા અનુભવવી જોઈએ-એમ તેમનું કહેવું છે

પણ એ મત ય આપાત રમણીય છે રાગનો પરિચય તો અનાદિથી છે જ અતિ પરિચયને પરિણામે કલાય તે કટાગો ઉપજાવે, રોગાદિનું કારણ બનીને નફરત જગાવે ને તેથી વૈરાગ્ય જ એ પણ એ વૈરાગ્યનું મૂલ્ય કેટલું ?

સાચો વૈરાગ્ય તો તત્ત્વજ્ઞાનની શૂનિકા ઉપર છે એ શૂનિકા મોહનીય કર્મોનો ઘટાડો થવાથી દૂર બને છે ભોગથી અનુભવ મળે છે

એ પ્રમાણે ગમ પશુ વધતો જાય છે, પરિણામે બોમથી સતોપ થતો નથી વાસના અતૃપ્ત ગ્દે છે ને હેવટે બોમ બોમવનાર બોમનો બોમ બને છે

બોમથી બચવા માટે વૈરાગ્ય ગમે તેમ કેળવવો જરૂરી છે વૈરાગ્ય ગમેતેમ આવે તે માથે અમને વિરોધ નથી અમે તો એટલું જ કહીએ છીએ કે આવતો વૈરાગ્ય સાચો હોવો જોઈએ

તા ૧૬-૪-૧૯૫૭

(૩૦૨)

જૂલ જોવાની કળા

અન્યની જૂલ જોવામાં જે રસ-જેમને આવે છે તે પોતાની જૂલ જોવામાં આવતો નથી એ જેટલું સત્ય ■ તેટલું જ સત્ય જૂલ જોવામાં જે કળા જોઈએ જે ચોક્કસાઈ જોઈએ તે નથી હોતા એ છે એથી અન્યની પજુ જોવા જેવી જૂલ જોવાતી નથી અને ન જોવા જેવી-નજીવી જૂલ જોવાય છે

જૂલ જોના જે બરોબર આવડી જાય તો તેમાં સ્વ-પરના બેદનું કાર્ષ મરત્વ નથી એ એવું ક્ષતિ નિરીક્ષણ પશુ દિતકર બને છે

જૂલ જોતા શીખો-ગમે તેની જૂલ જુઓ પશુ તે બરોબર, ગમેતેમ નહિ

તા ૨૦-૪-૧૯૫૭

(૩૦૩)

ઠંકઠ અને ગરમી

અન્યકારની ઠંકઠ કરતાં પ્રકાશની ગરમી વિશેષ કિમતી છે

તા ૨૦-૪-૧૯૫૭

(૩૦૪)

મૃત્યુ મરી જશે

ક્રિયા અને આચરણ એવા હોવાં જોઈએ કે મૃત્યુ પશુ પડીશર થઈ જાય મૃત્યુને વિચાર આવે કે આ હું કેના હિપર હાય અજમાવુ

છુ! એને સરખાવું પડે આત્માને મૃત્યુનો ભય ન હોય ભય તો મૃત્યુને આત્માનો હોય

એવી ગીતે ન મરે કે પાછળથી જન્મતને કહેવું પડે કે મારે થયું બિચારો છૂટ્યો અને જન્મ એમ પણ ન બોલે કે -- એ મર્યાં તે મારે થયું, દવે લોકો સાતિ અનુભવને

તમારા મરણ બા પાછળનું જન્મ તમારી યાદ બૂને નહિ તમારી ખોટ એમને માતે એડું તમારે મરણ પણ અમર બની જશે બીજા મન્દોમા કહીએ તો મૃત્યુ મરી જશે તા ૬-૫-૧૯૫૭

(૩૦૫)

એ બેમા કયું વધારે સાડ ?

તમારી પાછળ તમારો અનુયાયી વર્ગ તમારા કરતા નબળો હશે તો તમને જન્મત ખૂબજ યાદ રહે તમારી ખોટ જન્મતને આવરો તમારા કરેલા કાર્યો વિશેષ વિખ્યાત બનશે અસહ્ય અને દુઃસહ્ય ગણાતા કાર્યો તમે જ કરી શકો એમ કહેવાય પણ તમારી પાછળ તમારો અનુયાયી વર્ગ તમારા જવો કે તમારાથી ચડીવાતો હશે તો કાલ તમારી ખોટ લોકોને બહુ માનશે નહિ પણ એવા તમારા અનુયાયી વર્ગથી તમારે મૌ વ કોઈ જુદા જ પ્રકારનું ગણાશે

પ્રથમના કરતા આ બીજા પ્રકારનું મૌ વ કે ઈ ગુણ કિંમતી છે તા ૬-૫-૧૯૫૭

(૩૦૬)

યથારહિત

અ પ શક્તિવાળા શ્રવે પોતાની સ્થિતિનો મતલ વિચારે કે વેા જરૂરી છે બે તે પોતાની શક્તિનો પૂરો વિચાર કરીને પ્રશ્નિ કરે તો તેને બહુ કે નુકસાન તે મદન કમી શકે એવા મરે બાબી બે તે પોતાની શક્તિનો વિચાર કર્યા વગર વિશેષ શક્તિવાળાનું અનુકરણ

કરીને પ્રવૃત્તિ કરે તો તેથી તેને એવા લાભ ને નુકસાન થાય કે એ
પચાવવા તેને બાકે થઈ પડે સ્મિતને અનુમાર ધીરે ધીરે આગળ વધતા
એકવખત જરૂર તે મહાન બની શકે છે તા ૨૧-૫-૧૯૫૭

(૩૦૭)

વ્યક્તિ પરત્વે દોષની તરતમતા

કેટલાક અન્ય શક્તિવાળા આત્માઓ પોતાના દોષોને હળવા
કરવા માટે એવા દોષો તો મહાન આત્માઓમાં પણ છે, એમ વિચારે
છે પરિણામે મહાન આત્માઓ એવા નજીના દોષોને કદાચ દૂર ન કરી
શક્તિ હોય એવું બને પણ એ દોષોનું પરિણામ એ મહાન આત્માઓ
પોતાના અન્ય મામધ્યથી જરૂર દૂર કરે છે બ્યારે અત્પાત્માને એ
દોષથી સાપડતું પરિણામ સહન કરવું પડે છે, એવું તો મહન કરવું
પડે છે કે-તેથી પીડાતા એવા તેને પેલા મહાન આત્માને શરણે જવું
પડે છે આવું અનેક વખત બને છે છતાં અત્પાત્મા પેલો દોષ દૂર
કરવા તૈયાર થતો નથી

અત્પાત્માને માટે મહાન આત્માનો નજીવો દોષ પણ મહાન છે
બ્યારે મહાન આત્માને માટે એ પાત્મા માટેનો મહાન દોષ પણ
નજીવો છે તા ૨૧-૫-૧૯૫૭

(૩૦૮)

નાના ગુણોની અગત્ય

કેટલાક ગુણો નાના હોવા છતાં અગત્યના છે, એવા નાના
ગુણોના લાભનો વિચાર કરીને વ્યર્થ બનને ડોળવું નહિ એ નાના
અને નજીવા ગુણો ન હોય તો જીવનમાં નુકસાન મોટું થાય છે એટલે
નુકસાનથી બચાવનાર તરીકે એ ગુણની મહત્તા છે એમ વિચારવું અને
તેથી નાના નાના ગુણોને પણ પૂરા પ્રવૃત્તિપૂર્વક જાળવી રાખવા પણ
ઉપેક્ષા કરવી નહિ તા ૨૧-૫-૧૯૫૭

(૩૦૬)

સઘ કલ સદાયરણુમ્

સારા આચરણુનુ માગ્યાવૃણ એ છે કે આજે તમે જે વિચિત્ર સ્થિતિમાં છો ને ત્યાં દખી રહ્યા હો એ તમારામાં માફ આચરણુ નહિ હોય તો તમે અધ પતન પામશો સ્થિરતાથી આ વિચારણા કરવાથી મદાયરણુનું સઘ હમદાવિષય મમજતા વિવળ નહિ થાય.

તા ૨૧-૫-૧૯૫૭

(૩૧૦)

શુદ્ધ ધર્મનો પક્ષપાત

અમિના એક તણખાને કહેવું નથી પડતું કે તું કચગને બાળ એમ ધર્મના અણને પણ કહેવું નથી પડતું કે તું પાપને પ્રભાળ એ પાપનો પુ જ એમને એમ રહેતો હોય તો સમજવું જોઈએ કે ધર્મનો મત્ય અણ હજુ સાપડ્યો નથી જનાવગી ધર્મ કરવો અને પરિણામ તપાસ્યા કરવું એ નરી મૂઢાણ છે સત્યધર્મ મેળવવા વલણીત રહેવું જ્યાસુધી મત્યધર્મની પ્રાપ્તિ ન થાય ત્યાસુધી જેવો ધર્મ આચરતા હોઈએ એ છોડવો નહિ જેવી તેવા ધર્મનું આચરણ પણ એક વખત સત્યધર્મની પ્રાપ્તિ કરાવશે એ છૂગી જશે તો ધર્મ જ દૂર દૂર ચાલ્યો જશે, પછી સત્ય કે અમત્ય એકેની આશા નહિ રહે, પણ સત્યધર્મ મળે છતાં ખોટાને પકડી રાખવો એ તો મદા મૂતા છે એ મદામૂદના તો દૂર કરવી જ જોઈએ કદાચ સત્યધર્મ મમજયા છતાં એનું આચરણ દુષ્કર લાગે-એ ન પણ આચરી શકાય, પણ તેથી ખોટાને સાચો માનીને મત્ય પ્રત્યે પક્ષપાત ન જાગે એવું તો નજ બનવું જોઈએ મત્ય પ્રત્યે પક્ષપાત તો જામવો જ જોઈએ એ જાગેના પક્ષપાતથી મામથ્ય આવી જશે ખોટું છુટી જશે અને સત્ય યવય ફળશે

તા ૨૧-૫-૧૯૫૭

(૩૧૧)

પરસ્પર વિરોધી કારણોથી પરિણામનો અભાવ

આગને વધારનારા કારણો જ્યાં સુધી પ્રજાગ દોષ ત્યાં સુધી તેને કારણના કારણો કારણ થતા નથી એ સ્વાભાવિક છે એવી સ્થિતિમાં એના વિચાર કરવો જરૂરી છે કે—કરવામાં આવતા પ્રયત્નો બરાબર નથી એમ નથી પણ મામેલા વિરોધી તરફે પણ બરાબર છે એ વિરોધી તરફે વિશેષ જળવાણા દોષને કારણે પરિણામ બરાબર આવતું નથી એટલે આતુ પ્રયત્નોને નિર્જળ-અસફળ-નકામાં માનીને છોડી દેવાનો કંઈ અર્થ નથી

વિપરીત તરફેને દૂર ધરીને જો એના એ પ્રયત્નો આચરવામાં આવે તો તેનું પરિણામ માયા કરતાં પણ માર જલાય આ વાત માત્ર નથી પણ દર્શકિત છે એ તમારો ચતરા જાન્યુ છે—જાને છે એ/લે તે તરફ પુરતુ સદ્ય કેગરીને પ્રયત્નોને—માત્ર પ્રયત્નોને સરળ કરવા મજા થતુ તા ૨૨-૫-૧૯૫૭

(૩૧૨)

મામત્રી કાર્યશાધિકા

કેન્ડિપણ કાર્ય કરતુ હોય ત્યારે તે કાર્યના કારણોને પૂરા વિચાર કરવો જોઈએ સમ્ય કારણો મેળવીને કામ કરવાથી તે તુરત મિલક થાય છે કારણની ન્યૂનતા હોય તો કાર્ય ન્યૂન થાય છે અથવા નથી થતું કેનાક કાર્યો એવા હોય છે કે તેમાં એકાદ કારણુ મિલકુ હોય તે પણ ન ચાન જોઈતા બધાએ કારણો જોઈએ આ સ્થિતિ છે—વાસ્તવિક સ્થિતિ ॥ જ્યારે આ દર્શકન ખ્યાલ ઉપરથી ઉતરી જાય છે ત્યારે કરેલા પ્રયત્નોને જીવ નિંદે ન પ્રયત્નોને છોડી દે છે અને ખીજ એવા પ્રયત્નો કરતા હોય છે તો તેને પણ છોડાવી દે છે પણ તેથી શુ ! જ્યારે ફરીથી એ કાર્યની ઇચ્છા જાગરી ત્યારે તેને ફરીથી કરતુ પડશે માટે જો કાર્યની ઇચ્છા હોય—ખરેખર ઇચ્છા

દોષ તો મને તી કાગળ મળીયામાં ક્યાં એકાદા છે ત્યાં ફેરફાર કરવા તી જરૂર છે તે વિચારવું અને એ કરવા માટે વલમીલ જનનુ એથી કાર્ય સિદ્ધ થશે અને વિશ્વાસ વધશે એવી કાર્ય સિદ્ધિ અન્યને પણ પ્રેરક અને હે બાપી એક તો મ મ્હાજ કરે હ અધૂરા થ નો કરીને ઠા' નારાએનો વિષમાં તોરો નથી પૂરા અવનો કરીને અનિવાર્ય રેનાને પણ સાવનારા વિરવા હ

તા ૨૨-૫-૧૯૫૭

(૩૧૭)

ઉતાવળ કરવા જેવું નથી

હવે હવે તી રીત ઉપરથી જાણી રહ્યા છે કે આ હવે કઈ અનિમાથી આવ્યા છે અને કઈ અનિમા જતાનો હે પણ જો માટે એ વિચારવાનું હોય તેના અગરજોનું સુખ અને મનોર તરીમજુ કરવું આવશ્યક છે ઉપર—કપરના તરીમજુથી નો અભિન્યાય માધવામાં આવે તો તે અન્યથા મગની પૂરી મજાવના છે સમાજવલ્લ સેવાના આચ જુ અને દેશથી સવાના આચ ખુમા થતા અન્ય હ

તા ૨૨-૫-૧૯૫૭

(૩૧૮)

આરાધના કરવાનો હક અઘ્યાધિત રાખવો

આરાધના કરાવનાના અધિકાર થી નો આરાધના કરવાનો અધિકાર ચાલ્યો જતો હોય તો તેથી પોતાને એકબેર નુકસાન ને બ્યારે આરાધના કરવાનો અધિકાર વધશે જતો હોય તો સામન-વિશેષ સામ ચાય છે

આરાધના કરવાનો અધિકાર કાવચ રાખીને આરાધના કરાવનાર બ્યારે મીળ આરાધના કરાવનારા મળે છે ત્યારે રાજ ચાય હ અને સમજે છે કે મને આરાધના કરવાની વિશેષ અગ્રગુણતા મળી જેના મનમાં આરાધના કરાવતી એવું જ છે—મતલબ છે તે બીજા સુયોગ્ય આરાધના કરાવનારા મળશે ત્યારે દૂસારો તેઓનો ઉચિત વિવેક

જાળવશે નહિ, પરિણામે-ધર્મી, દૂષ ખેદ, ક્રોધ, વિવાદ કલહ વગેરેને નોતરશે અને વાતાવરણને વિષમ કરી મૂકશે માટે આરાધના કરાવનારે આરાધના કરવાનો પોતાનો સ્વયં સિદ્ધ હક જરૂરી પણ આપ્યો ન આવે એવો અનાધિત રાખવો.

તા ૨૨-૫-૧૯૫૭

(૩૧૫)

જૂનું એટલું સોનું

જૂનું એટલું સોનું' એ જે કહેવાય છે તેની પાછળ રહસ્ય છે સોનું લાના સમય સુધી દરે છે એમ જે વસ્તુ જૂની થઈ છે તે લાના કાળ સુધી દરે રહી છે જે તે કથિર જેવી હોત તો ક્ષણજીવી-અ પ સમયમા નાશ પામનારી હોત, તેમ નથી બન્યું માટે તે પોતાની જાતની વસ્તુઓમા સોના સમાન છે

તા ૪-૬-૧૯૫૭

(૩૧૬)

કસોટીથી કિંમત અકાય છે

તમારી કાંઈપણ કળાની વાસ્તવિક કિંમત શું છે? એ જાણવું હોય તો તેને કસોટીમા મૂકવી કસોટીમાથી કંઈ રીતે પસાર થાય છે તેના પર તેની કિંમતનો આધાર છે

તા ૪-૬-૧૯૫૦

(૩૧૭)

મૃત્યુ લાયકર શાથી લાગે છે ?

માણસને મૃત્યુ લાયકર લાગે છે તેમા મુખ્ય કારણ એ પણ છે કે તે (મૃત્યુ) અદિતું જે કાંઈ છે તેને મુટવી લે છે એ પ્રત્યક્ષ જણાય છે અને પછીથી શું મળવાનું છે તેની કાંઈપણ ખબર પડતી નથી જે પછીથી અમુક મળવાનું છે એ ખબર પડી જાય તો મૃત્યુ લાગે છે એટલું લાયકર ન લાગે કેટલાકને તો આશીર્વાદ મમાન અને કેટલાકને અતિ લાયકર લાગે

તા ૪-૬-૧૯૫૭

(૩૧૮)

ઈચ્છા એ કાંટા છે

ઈચ્છા એ કાંટા છે, એ એવો કાંટો છે કે તે પૂર્ણ થયા બદ વિશેષ તીક્ષ્ણ બને છે અને વધારે ખૂંચે છે યુક્તિપૂર્વક તેને છુટો કરી નાખવામાં આવે તોજ એ ખૂંચતો નથી એ કાંટાને છુટો કેમ કરવો એ યુક્તિન ખાસ શીખવા જેવી છે બાકી તેને તીક્ષ્ણ બનાવવાની રેવ તો અનાદિ કાળથી ચાલુ છે જ તા ૪-૬-૧૯૫૭

(૩૧૯)

યાદ-મીઠી અને કડવી

સુખના દિવસોમાં દુખની યાદ મીઠી લાગે છે અને દુખના દિવસોમાં સુખની યાદ કડવી લાગે છે તા ૪-૬-૧૯૫૭

(૩૨૦)

અનુરૂપ અને પ્રતિરૂપ

એકની એક વસ્તુ જુદા જુદા દિગ્દિશમાં એકબીજાની સામે ત્યારે જુદી જુદી બાસે છે વસ્તુ એવી એ કે જે જુદા જુદા કાર્ય પરત્વે તેના ઉપયોગ જુદો જુદો થાય છે એ દિગ્દિશ અનુરૂપ છે અને પ્રતિરૂપ પણ હોય છે એ દિગ્દિશમાં અનુરૂપ અને પ્રતિરૂપ હોય છે કોઈ વ્યક્તિનવિષેય અનુરૂપ કે પ્રતિરૂપ માનવી મરવને માટે પ્રતિરૂપ બનતી નથી એ જુદા જુદા અનુરૂપ હોવા માનવી મરવને માટે અનુરૂપ બનતી નથી એ જુદા જુદા વ્યક્તિ કયા કાર્યને માટે અનુરૂપ કે પ્રતિરૂપ બનવાથી તેને મદદમાં વધારો થાય છે, એ એ જુદા જુદા અનુરૂપ વ્યક્તિ પણ મદદમાં કાર્ય કરે છે

(૩૨૧)

વ્યક્તિની સારી ઝોળખાણ

કાંઈ એક વ્યક્તિને આપણે જોઈએ ત્યારે તે અમુક પ્રકારની જણારી અને જ્યારે જુદી જુદી વ્યક્તિઓએ આપણે જોયેરી ને જાણેરી વ્યક્તિનો પરિચય થયો છે તે વ્યક્તિઓ પાસેથી આપણે પ્રથમ વ્યક્તિનો પરિચય મેળવીએ ત્યારે દરેકનો પરિચય કાંઈને કાંઈ જુદા પ્રકારનો આવશે દરેક પરિચય આપનાર વ્યક્તિઓ પ્રમાણિક હોવા છતાં મત યોમા જે બેઠા આવે છે તે લિન્નલિન્ન દૃષ્ટિનિ કુને કારણે છે બધાનું દૃષ્ટિનિ કુ એક ને એક સરખું થઈ જાય તો બે પડે નહિ, પણ એમ થતું કુ શક્ય નહિ પણ અશક્ય છે એમ્મે પોતાના મતબ્બને એક દૃષ્ટિનિ કુ જોડતું મદદ આપતું એ કિતકર છે એક દૃષ્ટિનિ કુને સંપૂર્ણ માની લેવાથી પરિણામે મોટું નુકસાન બને પડે થાય છે સત્ય તો અમરત દૃષ્ટિનિ કુ પોમા છપાએતું છે અને તેનો સમન્વય સર્વશ જ કરી શકે છે

તા ૭-૬-૧૯૫૭

(૩૨૨)

પ્રશસા પચાવવી મુશ્કેલ છે

પોતાની નિંતા સાબળીને નિં. કરનાર મત્તે હૃદયમા પણ નાખુશ નહિ થનારા જગતમાં જડી આવશે પણ પોતાની પ્રશસા સાબળીને મામાં ખુશ નહિ થનારા મળવા મુશ્કેલ છે

તા ૮-૬-૧૯૫૭

(૩૨૩)

એ કાંઈ બહુ જોડું નથી

નિજપ્રશસા અને પરનિ દા એ બેમા જગતને બીજીનો વળગાડ વધારે છે એ વળગાડ છોડાવવા માટે કદાચ પહેલીનો સમાગમ રાખવો પડે તો તે કાંઈ બહુ જોડું નથી

તા ૮-૬-૧૯૫૭

(૩૨૪)

નિન્દા કરતા પ્રશંસા કેમ માની છે ?

જમે તેની નિંદા કરવામાં આવે, પણ તેમાં કુર્ગુણો માથે પરિચય સાધવો પડે છે જ્યારે પ્રશંસા-જમે તેની કરવામાં આવે પણ તેમાં પરિચય શુભો માથે રહે છે

તા ૮-૧-૧૯૫૭

(૩૨૫)

કયા પ્રકારમાં છો ?

૧ સ્વનિંદા ને પરપ્રશંસા ૨ પરનિંદા ને અપ્રશંસા

૩ અનિંદા ને સ્વપ્રશંસા ૪ પરનિંદા ને પરપ્રશંસા

એ પ્રમાણે નિંદા અને પ્રશંસાને આશ્રયને માર ભાંગા પડે છે તેમાં પ્રથમ પ્રકારમાં વિચ્છા હોય છે બીજા પ્રકારમાં તે જગ્યા મળાય નહિ એટલા મળી આવે છે ત્રીજા અને ચોથા પ્રકારમાં પણ થોડા મળ્યા મળી આવે છે પોતે કયા પ્રકારમાં છે તે વિચારીને ઉત્તમ પ્રકારમાં જવા માટે પ્રયત્ન કરી જવું જરૂરી છે તા ૮-૧-૧૯૫૭

(૩૨૬)

મિથ્યાદષ્ટિ બાદ શુષ્ક શુષ્કી હોય તે ઈષ્ટ નથી

મિથ્યા દષ્ટિ હવે જ્યારે શુષ્કી હોય છે ત્યારે જમણા અનર્થ થાય છે જેકે તો તે શુષ્ક બોલવાને પોતાનું પુનઃ ખતામ કરતો હોય છે અને તરુ પાપ બાવતો હોય છે બીજું તેને જોઈને બીજાને પણ પાપ પ્રત્યે અનુગમ જાગે છે ને અરુચિ તો જ મલી જ નથી એટલે મિથ્યાદષ્ટિ આત્મા અભ્યન્નર રીતે શુષ્કી બને એમ ધ્યાન પાત્ર મીજે નકારે ધ્યાન નહિ

તા ૮-૧-૧૯૫૭

(૩૨૭)

વિશિષ્ટ

સમારંભ

નથી કે જ્યાં આ

સમય એક મરખો ટકી રહે છે આ સ્થિતિ પ્રત્યક્ષ છે એટલે જ
ચિંતિત શાનીઓને—ત્યારે કોઈ એ સમારમાં મુખની બ્યારસા માટે
કોઈ પણ પ્રયત્નો કરતો નેવામાં આવે છે ત્યારે—જસુ આવે છે

એમ રેતીના દગવામાં રમ્ય રમ્ય રમતા બાગરને જોઈને
વડીલને આવે તેમ તા ૬-૬-૧૯૫૭

(૩૨૮)

સમજિતનુ કુળ

સમજિતી એવું કુળી હોય ત્યારે કેટલીક વખત તેને ધર્મ કરતો
જોઈને કેટલાકને એમ થાય છે કે આ આવો ધર્મી એવું કુળી
કેમ? એથી કુળીકારે કહ્યોને ધર્મ તરફ અગ્રહા વગર ને તેઓ
બીજાને પણ અધર્મ તરફ ખેંચે ધર્મ પ્રત્યેની રુચિ એાડી કરાવે—આ
સર્વ મનવા છતાં સમજિતી એવું પોતે પોતાના ઉત્તરમાં આવેલા કર્મને
એટલી શાંતિથી ભોગવતો હોય છે કે તેને તો કર્મની નિર્જગલ થાય
છે એટલું જ નહિ પણ વિવેકી બાતમાઓને એથી ધર્મની પ્રાપ્તિ
થાય છે તા ૬-૬-૧૯૫૭

(૩૨૯)

મિથ્યાદષ્ટિનુ કુળ

મિથ્યાદષ્ટિ એવું કુળી હોય ત્યારે તે શાંતિથી કુળ સંવન કરતો
નથી પણ કુળી દર કરતા માટે પાતાવાર ન કરવાના પ્રાત્નો કરતો
હોય છે પણ તેના માઠ કર્મનો એમ અત આવતો નથી અને તરા
કર્મો વધે જ નય છે એથી તેને પોતાને તો ઝેરકામ જ થાય છે
બાળ કોઈ અભિપ્રાયોને બાળ કરતા અન્યને તેની સ્થિતિ જોઈને પણ
પ્રત્યે ખરેખર નફરત વાગે છે જગતમાં પાપના પ્રખંડ પરિણામોના
ઉદરેથી રૂપે આપા આ મિથ્યાત્વના ઉત્તરવાળા કુળી હોય જ
- ગળા પડતા છે તા ૬-૬-૧૯૫૭

(૩૩૦)

શુ તારો સૂર્યની સ્પર્શ કરી ગયે ?

તારો ચમકે છે પણ તે સૂર્ય જનુ તેજ જરી પણ ગાયરી
ચકતો નથી એને તારો એ તારો હ અને સૂર્ય એ સૂર્ય છે સૂર્યના
પ્રકાશ આગળ તા એ પોતનું વ્યક્તિત્વ બનાવવા પ્રયત્ન કરવો એ
બાલિકતા છે કેવળજાની અને હજમ્મ એ જ નેમાં સૂર્ય અને તારા
જેટલું અંતર છે હજમ્મ જમે તેટલો આગળ વડે તેમાં કાંઈ બાધ
નથી પણ તે કેવળજાનીની સ્પર્શ તો ન જ કરી શકે હજમ્મનો પ્રકાશ
એકદેલીય હોય છે ત્યારે મર્વજનો પ્રકાશ સર્વદેલીય હોય છે મર્વજના
પ્રકાશ મમજા જ્યારે કાંઈ હજમ્મ પોતાના પ્રકાશ પાસવા પ્રયત્ન કરે
છે ત્યારે તે ત્રયલ કેવો વાનિયા છે એ દમીન સમજુને મમજા
વગર મહતી નથી.

તા ૨૭-૧-૧૯૫૭

(૩૩૧)

ચીડીયજા બનવું માટે નથી

ચીડ એ મારી નીજ નથી અને તેજ સારી ચીજ છે એમ
તેજસ્વી બનવું પણ ચીડબન નવું નહિ તેજસ્વી પામે અનિદ
આવતા હરે છે અને હજમ્મ મદુજે આવે છે જ્યારે ચીડબન પામેથી
હજમ્મ અને અનિદ બને હ ચાલ છે

તા ૨૭-૧-૧૯૫૭

(૩૩૨)

કેવળ નિયમણ કરતા નિયમો મારા નથી

નિયમથી નિયમણ આવે છે અને વ્યવસ્થા પણ આવે છે
વ્યવસ્થા આવે એવા નિયમો આવકાર્થ છે પણ વ્યવસ્થા ન આવતી
હોય અને કેવળ નિયમણ જ આપતું હોય તો તેવા નિયમો આવકાર્થ
નથી, એવા નિયમોથી એવા પ્રત્યાધાતો જ મે છે જેને પરિણામે
રહી-સદી થોડી ધણી

પણ વિવચ પામી ગય છે

નિયમો મોટે ભાગે વ્યવસ્થા ગ્રેરક હોય છે તેથી મ પુરુષો તે
માટે ગ્રેગ્રુ કૃતા હોય છે તા ૨૭-૧-૧૯૫૭

(૩૩૩)

ભય અનુદર છે.

અ દરેકો ભય જેલે દુઃ કરો છે, તેને કોઈનો પણ ભય નથી
જ્યારે કોઈએ પરિચય કેળવીને ભયજનક પદાર્થોનો ભય દૂર કર્યો
હોય તેથી તે નિર્ભય છે એમ માની લેવું નહિ એવા નિર્ભયને
પણ જેથી એ પરિચિત નથી તેનો ભય લાગે જ છે નામને રમાડ
નારા જીદરથી ડરતા હોય છે એટલે નિર્ભય થવું હોય-ખરખરા
નિર્ભય બનવું હોય તો અન્તરમાથી ભયને દૂર કરવા પ્રયત્ન
કરવો જોઈએ તા ૨૭-૧-૧૯૫૭

(૩૩૪)

ઉતાવળથી પરિણામે હાનિ થાય છે

ધમ્મી વખત ધણા માણસો ઉતાવળા ચર્ચા જાય છે થોડી પણ
ધીરજ ધારણ કરી શકતા નથી ઉતાવળનું પરિણામ મોટે ભાગે
અનિષ્ટ આવતું હોય છે અકરમાત્ કોઈક વખત ઉતાવળ કે વાધી
લાભ થઈ ગયો હોય તો તે લાભને લાભ ગણાવે એ બ્યાજખી નથી
ઉતાવળ ન કરી હોત તો લાભ ન મળત ઉતાવળ કરી તેથી લાભ
મળ્યો એમ માનવું એ મૂલતા છે મગેલો કોઈક લાભ પણ ઉતાવળ
કે વાળી ટેવ પડ્યા પછી ચાલ્યો જાય છે અને અનેક એનાનો યાચ છે
તા ૧૧-૭-૧૯૫૭

(૩૫૫)

દ્રવ્ય-ક્ષેત્ર-કાળ ને સાવને નિચારવા

શુવનમા અમુક અમરો દ્રવ્યજનિત હોય છે, અમુક અમરો
ક્ષેત્રજનિત હોય છે અમુક અમરો કાળજનિત હોય છે, અમુક અમરો
ભાવજનિત હોય છે તો અમુક અમરો સામૌજિક હોય છે આ સર્વ

અમરોનું હૃદયથી થયાશક્ય કંતુ આવર્યક છે અનુરૂપ અમરો
રાખવી હોય—વધાગવી હોય તો તે અમરો જેથી જ મી હોય તેની
રક્ષા અને ઘર્ષ કરવી આવર્યક છે અનુરૂપ—અનુરૂપ ન હોય એવી
અમરો દૂર કરવી ઓછી કરવી હોય તો તે અમરો જેથી જ મતી હોય
તેને દૂર કરવા અથવા ઓછા કરવાની આવર્યકતા ? જો એમ ન
કરવામાં આવે કે એમ ન થાય તો અમરોમાં ફેરફાર થયું ન થાય
એ સ્વાભાવિક છે પછી અમરોમાં ફેરફાર નથી પડે તો એવા વિદ્વાન
વિચારો કરવાથી શું કારણાધીન કાર્વ છે તા ૧૨-૭-૧૯૫૭

(૩૩૬)

માન દૂર કરવાનો ઉપાય

તુ માન કે ન માન પણ માન એ તારા માટે મારી ચીજ નથી,
તને કાર્મ માન આપે છે એ મને પણ એજ તારા માટે એક વખત
દુ ખલાથી બનશે જો તને માન ન મળતું હોય તારે માનને દૂર કરવું હોય
તો તેના મરન માગું એ છે કે તું બીજાને માન આપતા રીખ એથી
તારામાંથી માન ઓછું થતું જરો બાબી માન અભિમાન અને
અપમાન એ એક જ વસ્તુના પાસા છે એમ ચોક્કસ માનજો

તા ૧૨-૭-૧૯૫૭

(૩૩૭)

ઔપધ મીમાસા

અનંત વ્યાધિઓ છે હતા તે વ્યાધિઓની કક્ષાઓ કરવાથી તે
મળી શકાય છે અને તેના ઉપચારો થઈ શકે છે મર્મ વ્યાધિઓ
અને તેના ચાર્જ ઉપચારનું જ્ઞાન તો સર્વજ્ઞ પરમાત્માને જ દોય છે
બીજા તો તેના કથન પ્રમાણે પોતાના વ્યાધિ દૂર કરવા અને અન્યને
ચલાશક્ય દૂર કરાવવા ચત્ત કરે છે આ રિચિતિમાં મમ મધિવાગા
એમાં થાય અને કહે કે મને આ ઔપધથી લાભ થયો તો કાર્મ કહે
કે મને આ અમુક ઔપધથી લાભ થયો, તો તે જ ને સાચા

તેઓ બ્યારે એમ કહે કે આ બ્યાધિ માટે આ ઔષધ જ બરાબર છે પણ પેનુ ને બીજા ભાઈ કહે છે તે બરાબર નથી—તો તે મિથ્યા ॥ બ તે ઔષધો બરાબર છે એજ ચા માટે બ્યાધિ બેરે મથુનાતીત ઔષધો એક જ પ્રકારના હોવા છતાં તેના બ્યાધિત્વમાં ઉતરીએ તો તે સર્વ કરતા જિભ છે એટલે એ બ્યાધિ દૂર કરવાનું ઔષધ પણ એકજ પ્રકારનું હોવા છતાં એ બીજા ને એ પ્રકારનું ઔષધ લેતા લેતા હોય છે તે કરતા જુદું પડે છે એટલે આ ઔષધ ॥ કે બ્યાધિ વધાર નાર હુ પથ્ય છે એટલે નિર્ણય કરવો આવશ્યક છે અને ઔષધ હોય તો પોતાને તેથી લાભ થયો છે એવું કહેવું પૂરતું છે આ બ્યાધિ માટે આ-આ ઔષધો મર્વણ પ્રતિપાદિત છે એમ કહેવું એ પણ તથ્ય છે બાકી ઔષધ પણ કોઈક વખત કોઈને માફક ન આવ્યું હોય ન આવતું હોય તો તેથી તેને તે માટે આગ્રહ કરવો બ્યાજની નથી

તા ૮-૮-૧૯૫૭

(૩૩૮)

કરવા ચોગ્ય અવશ્ય કરવું

છતી શક્તિએ કરવા ચોગ્ય ન કરવું એ મહાદોષ ॥ જો કે એક માથે બે કાર્ય એક જલ કરી શકતો નથી એક વખતે એક કાર્ય ચાલતું હોય છે એક કાર્ય ચાલતું હોય ત્યારે બીજું કાર્ય ન કરી શકાય એ પણ મમજી શકાય એવું છે અમુક સ્થિતિમાં એક કાર્ય કર્યા પછી માફ હિનારવા માટે વિશ્રાંતિ લેવી પણ જરૂરી બને છે ચોગ્ય વિશ્રામ લીધા પછી કરણીય કરવામાં વેગ અને સ્થિરતા વગે છે આ મર્ન છતાં ધબી વખત ધણા માણસો અનેક પ્રકારના પ્રમાણે વશ બાળિ કમ્પ્યુસ કરતા નથી કરણીય ન કરવું એ મહાદોષ છે

વ્યવહારમાં જોઈએ તો સ્પષ્ટ જણાશે કે કરણીય ન કરવામાં આવે તો કેવળ ચર્ચારો અટકી પડે—સુમાર્ધ બન્ય માટે કરણીય માં પ્રમાણ ન કરવો એથી મહાન લાભ પ્રાપ્ત થાય છે

તા ૮-૮-૧૯૫૭

ફળ જોવાની દૃષ્ટિ

કોઈ પણ કાર્ય કરતા હો ત્યારે ને કામ કરવાનું કામ
 ગેરલાભ આપનાર છે તેનો પ્રથમ વિચાર કરવો. વિચાર કરવો
 કરે છે તુરત જ કરે છે એ નિર્વિવાદ છે એમ હતું ત્યારે એ
 અમુક દિન મનમાં કાંઈ રાખ્યું છે તે મનુષ્ય કે જે તે
 વિચાર કર્યા કરે છે, તેથી દિતકર કાર્યથી જે દિન કામ કરે તે
 જોઈ શકતો નથી અને આ કાર્યમાં કોઈ દિન કામ કરે તે
 પ્રત્યે અધ્યક્ષ જ આવે છે

એટલું બાળખી મણાવી ચકાવ કે તેને જે ને જે કામ
 કરવાની છે તે માટે આ ઉપયુક્ત ન બનતું કે, જે - કામ કે
 ખીજુ કોઈ ઉપયુક્ત હોય તેને સ્વીકારે - પણ જે કામ કરવાનું
 છોડી દેવામાં આવતું હોય તો તે જરી પણ દેખેલા કામ
 નબળા માથેના ફળ તો આપે જ છે પણ જે કામ કરવાનું
 ખીસવવાની જરૂર છે એ દૃષ્ટિ મહેનત કરવું ૨૦ ફ

૨૦ ફેબ્રુઆરી ૧૯૭૦

(૨૪૦)

સોનાને પિત્તળ અને પિત્તળને સોનાની
 બૂલ કરતા નહિ

મારી પાસે એક ખીજા મીજ છે તે ૨ ફેબ્રુઆરી ૧૯૭૦
 મેળવી છે અને તેને હું સોનું માનું છું. જે કામ કરવાનું
 સોનું નથી-પિત્તળ છે જાણકારો સોના કે પિત્તળ કે સોના
 નથી તેઓ કેવળ હું પિત્તળને સોનું માનું છું. જે કામ
 કરવા માટે કહે છે આ સ્થિતિમાં હું સોના કે પિત્તળ કે
 પિત્તળને સોનું માનીને પિત્તળને પિત્તળ માનું છું. જે કામ
 લુપ્ત-કારા કહું છું ને પિત્તળને સોના માનું છું. જે કામ
 છું પણ મને મારી બૂલ ત્યારે કામ કરવાનું છે

પિત્તગો અણીને વખતે મારી ખરી જરૂરીઆતને સમયે જનરમા વેચવા રીકડુ છુ જનરમાં તેની કંઈ પણ કિંમત ઉપજતી નથી, સેનારા કહે છે કે આ તો પિત્તગ છે ત્યારે મને જો દુ સ્વસ્થ હોઉં તો પેના સજ્જનોત્તુ વચન થાદ આવે છે જો દુ સ્વસ્થ ન હોઉં તો તે પણ થાદ આવતુ નથી પછી તો દુ પણ મારી જરૂરીઆત પૂરી કરવા માટે ખીજે એક ઊધા માર્ગ લઉં છુ તે એ કે ખીજ કંઈ બોળા માથુસને એ પિત્તગ સોતુ કહીને પધગાવી દઉં છુ બધ સોઠા મારી જળમા રમાય છે અને માર માદુ ચમડે જાય છે

ખીજ બાજુ મારી પાસે સોતુ છે તે મે પૂગ પ્રમાણિક આત્મચો પાસેથી પૂરી કિંમત ચૂકવીને લીડુ છે છતાં કેનાક તેને કહે છે કે આ તો પિત્તગ છે દુ ઉતરાયો છે મને ખાત્રી છે કે આ પિત્તગ નથી આપનારા સજ્જનો મને કદીપણુ ઉતારે નહિ, તેઓ પિત્તગો સોતુ કહીને ક્યારે પણ ન જ આપે હતા મો કેનાક કહે છે કે—તુ કમાયો છે, ઉતરાયો છે મને તેઓ વાર વાર એ પ્રમાણે કહે છે અને જતાવે છે કે સોતુ તો આ કહેવાય ! તેઓ પોતાના પિત્તગને ગીડિટ કરીને ચગકાવે છે ચગકાવે છે અને મને બ્રમમા નાખે છે બોળપણુને કારણે તું રસાઈ પડુ છુ સાચા સોનાને વેચી નાખુ છુ અને તેમના જતાવેલા પિત્તગને લઈ લઉં છુ મારે એ પિત્તગ લેના ઘોડી રાહ જોવી જોઈએ જોઈને હું મારા દિનગી માનતો હોઉં તેમને પૂછવુ જોઈએ તેમની સનાત લેવી જોઈએ, પણ તું એ કંઈ કરતો નથી અને પાછળથી જ્યારે ખરે અવસર આવે છે ત્યારે ખસ્તાવો કર છુ પણ એથી શુ ? હવે તો જગ્યા તારથી સવાર આત્મિક દષ્ટિએ બધુ સમજવાનુ છે

તા ૮-૮-૧૯૫૭

(૩૪૧)

કરણીયને અકરણીય માનવુ નહિ

તમારી શક્તિની અપતા હોય કે અન્ય કોઈ વિચિત્ર સંયોગો હોય તેથી તમે કોઈ કરવા ચોખ્ખા કાર્ય કરી શકતા ન હો, ત્યારે તમને

કોઈ શાની કરવા ચોખ્ખા કાર્ય કરવા માટે કહે-વાર વર કહે એ વખતે તમે એમ કહી પણ ન વિચારતા કે-દેવે આ કાર્યમાં કરવા જેનું શું છે? એમ પણ ન કહેતા કે આ કાર્ય કરણીય નથી માટે નથી કરતા. કરણીય ને અકરણીય માનવામાં કે કહેવામાં મોટો ચેરવાળ થાય છે એમ નક્કી માન્યો

તા ૮-૮-૧૯૫૭

(૩૪૨)

દરેક ગુણની સામે દોષ છે

દરેક ગુણ તેની માથેના એક એક દોષને દૂર કરે છે જેમ જેમ ગુણ વધતા જાય છે તેમ તેમ દોષ ઘટતા જાય છે અને જેમ જેમ ગુણ ઘટતા જાય છે તેમ તેમ દોષ વધતા જાય છે તા ૮-૮-૧૯૫૭

(૩૪૩)

સ્વર્ગી જેવા દોષોને દબાવે નહિ

પણ મૂળમાથી કાઢી નાખે

દોષ દબાવેલા દોષ અને ન નશ્તા દોષ તેથી તે દૂર ચર્ચ ગયા છે એ માનવુ નહિ એમ માનવુ મળામૂર્ખતા છે સ્વર્ગીની જેમ દબાવેલા દોષ જ્યારે ઉઠે છે ત્યારે તેનો વેગ માર્ગ જુદો જ દોષ છે તે દોષ એવી દાનિ કરે છે કે તે કલ્પી સમગ્ર વધી માટે દોષો દમાવવા કે નાં નિર્મૂળ કરવા પૂરો પ્રયત્ન કરવો દિનકર છે

તા ૮-૮-૧૯૫૭

(૩૪૪)

કયા અને કયાથી

નવગ માણસાને મમય કયા કાઢવો અને કામવાળા માણસોને મમય કયાથી કાઢવો એની મુજબ થતી દોષ છે તા ૧૩-૮-૧૯૫૭

(૩૪૫)

પ્રમગે વસ્તુનો મોહ મારે છે

કિમતી વસ્તુને નજીવા કારણસર વેકરી નાંખવી એ જેમ મૂર્ખતા

છે તેજ પ્રમાણે મહત્વના કાલજી પ્રમંજે વસ્તુનો મોહ રાખવો જી
પણ મૂર્ખતા છે તા ૧૩-૮-૧૯૫૭

(૩૧૬)

કાર્ય બરાબર કેમ થાય એ શીખવા લેવું જી

આ કાર્ય મેં કર્યું છે માટે બરાબર છે એમ માનવાનો આશય
ધણા બરા સેવતા હોય છે એવા આશયથી કાર્ય બરાબર કેમ થાય
એ કહી પણ શીખી શકાતું નથી માટે કાર્ય બરાબર કરતા શીખવું
હોય તો એવો આશય ધુરંત જ હોડી દેવો તા ૧૩-૮-૧૯૫૭

(૩૪૭)

સમજણ દરેકમાથી મેળવી શકાય છે

લેતા આવડે તો પાખીનો પરપોટો પણ કાર્મિક મમજળ આપી
જાય છે અને લેતા ન આવડે તો મોટા મોટા વિદ્યાપયો પણ કાર્મિક
સમજણ આપી શકતા નથી તા ૧૩-૮-૧૯૫૭

(૩૪૮)

કાર્ય કુશળ બનવાનો ઉપાય

કાર્મિક પણ કામ કર્યા પછી તેની પરીમા તેના જાણુકાર પાસે
કરાવવી અને જાણુકાર એ મન્મન્થમા જે સૂચના આપે તે લક્ષ્યરૂપક
મદ્દલ કરવી અને જૂત સુધારવા પ્રયત્ન કરવો પણ ઉપેક્ષા કરવી નહિ
આ કાર્યકુશળ બનવાનો સચોટ અને સુંદર ઉપાય છે

તા ૧૩-૮-૧૯૫૭

(૩૪૯)

કોણ કેને હસે છે ?

હાલ માણસો મૂર્ખ માણસોની મૂર્ખતા ઉપર હમે ત્યારે મૂર્ખ
માણસો હાલ માણસોના હડાપણ ઉપર હસે છે તા ૧૩-૮-૧૯૫૭

(૩૫૦)

કાજળ

દીવો કાજળ કાઢે છે અને અધારે ઓકે છે (એક ઉપેક્ષા)

તા ૧૩-૮-૧૯૫૭

(૩૫૧)

વ્યક્તિત્વ

હું જુઓ પણ ક્યારેક પોતાનું વ્યક્તિત્વ દર્શાવવા છવ છપ્પ

આવી જાય છે

તા ૧૩-૮-૧૯૫૭

(૩૫૨)

કોઈને હસતા વિચાર કરજો

તમે કોઈને હસતા હો ત્યારે તમને કોઈ હસી રહ્યું છે એમ

જરૂર માનજો

તા ૧૩-૮-૧૯૫૭

(૩૫૩)

હાસ્યાસ્પદ

તમારે જો હાસ્યાસ્પદ ન બનવું હોય તો તમે બીજાને હાસ્યાસ્પદ

બનાવવાનું છોડી દો

તા ૧૩-૮-૧૯૫૭

(૩૫૪)

અપાયને વિચારવા

જેટલો વિચાર સ્વાર્થ સાધવા અંગે કરવામાં આવે તેના સોમા

ભાગનો વિચાર પણ જો સ્વાર્થ સાધવામાં આવતા અપાય અંગે કરવામાં

આવે તો ખૂબ લાલ થાય

તા ૧૩-૮-૧૯૫૭

(૩૫૫)

પછીથી પસ્તાવું ન પડે

કોઈપણ પ્રયત્ન કરતા પહેલાં વયાસકય એટલો વિચાર કરવો

આવશ્યક છે કે પ્રયત્ન ક્યાં પછી એમ ન કહેવું પડે કે એવો

વિચારે ન આવે કે આ પ્રયત્ન ક્યાં ન હોત તો આર થાત

કેટલાક પ્રયત્નો કરવા પડે છે બ્યારે કેટલાક પ્રયત્નો છવ
વ્યર્થ-પરાણે કરે છે, અને પાછળથી પસ્તાય છે

તા ૧૩-૮-૧૯૫૭

(૩૫૬)

વિચારવું-પણ શું ?

જૂલા પડેલા માર્ગમા માર્ગ દેખાડનાર માર્ગ બરાબર દેખાડે છે
કે નહિ એ જરૂર વિચારવું પણ એ દેખાડનાર કોણ છે ? કેવો છે ?
એ બધું નકામું વિચારવું નહિ

તા ૧૩-૮-૧૯૫૭

(૩૫૭)

પ્રાણુવાન અને પ્રાણુહીન

પ્રયોગનથી કે બળબળરીથી બીજા પાસે કાર્ય કરાવી શકાય
પણ તેમા પ્રાણુ પૂરાવી શકાતા નથી પ્રાણુ તો કાર્ય પ્રત્યેનો રેમ
જાગે ત્યારે જ પૂરાય છે પોતાથી થતું કાર્ય બ્યારે ત્રિતિપૂર્વક થાય છે
ત્યારે તે પ્રાણુવાન બને છે અને નથી હોતું ત્યારે કાય પ્રાણુહીન
થાય છે

તા ૧૪-૮-૧૯૫૭

(૩૫૮)

યોગ્યતા જાળવવી

યોગ્ય પદાર્થ યોગ્ય રીતે યોગ્ય પાસે આવે છે ત્યારે તેની યોગ્યતા
જાળવાઈ રહે છે અને તે લાભ પણ સારો આવે છે ઉપરના ત્રણમા
એક પણ નદવાઈ જાય છે ત્યારે ષષ્ઠામમા ફેર પડી જાય છે

તા ૧૫-૮-૧૯૫૬

(૩૫૯)

સાડી બાળુ અને ખરાબ બાળુ

પોતાની સારી બાળુ તથામનાની જે ટેવ છે તે સારી બાળુ જો
ખરેખર સારી હોય તો ટેવ સારી છે બાકી એમ ન હોય તે જોયા

હીએ તો તેથી કાઈ લાભ નથી બીજુ બાજુ પોતાની ખરી-ખાત
બાજુ પણ તપાસવી જોઈએ જો જો ત કે લક્ષ્ય નદિ ગાખવ મા
આવે અને એમજ માન્યા કરાશે કે અમાગમા કાઈપણ એવું જાણ
છેજ નહિ તો તેથી બીજાને નુકસાન થશે તે કરતા તમને પોતાને જ
ભય કર નુકસાન થશે તા. ૧૫-૮-૧૯૧૭

(૩૬૦)

સ્થિરતા અને અસ્થિરતા

કેટલાક વધુ પડતા મિથ જોય છે તો કાલાક વધુ પડતા અસ્થિ
જોય છે એ બન્ને પાંખામે કિત સાધી રહેના નથી જાણ મિથ
સ્થિરતા કિતક બને ૥ અને અયોગ્ય વિષયમા સ્થિ ના અસ્થિર
બને છે એટલે અયોગ્યને છોડતા વિતબ ન કરવો અને જેનું જનું
છોડવી નહિ એજ પ્રમાણે યોગ્ય વિષયમા અસ્થિરતા રહેજ ને જે
એટલે અયોગ્યને છોડતા વિતબ ન કરવો અને જે ન જનું ન હો
નહિ એજ પ્રમાણે યોગ્ય વિષયમા અસ્થિરતા એટલે ૭ ૬ ૬
બનતી નથી આમ કતા મિથગતા એ ગ્રંથ છે અને અસ્થિરતા ૬ ૬ ૬

કાઈ માણસ પોતાના સ્થિર સ્વભાવને ક જે કાલાક વધુ પડતા
ન્યા પકડ ન ગાખવી જોઈએ ત્યા પણ પકડ ૧૩૮ ને જે ને
ખરાબ સ્વભાવનો છે એમ માની લેવાની હિતગત ૬ ૬ ૬ ૬ ૬
એવી પકડમા કદાચ-કુમાર ન નથી જો ૬ ૬ ૬ ૬ ૬
મિથગતાવાળાએ ગાખવી જરૂરી છે

બીજુ બાજુ કાઈ માણસ પોતાનું અસ્થિ ન જાણે હાથ
છોડવા જેવી વસ્તુને એકત્ર છોડી કે એટલું જાણ ને જે ને
એમ ન મમનુ એણે તેના અસ્થિ જાણે કે જે ને જે
વસ્તુને છોડે છે તે કરતા ન છોડવા જેવી જ વસ્તુને કે તે જે
મામે કાઈ માણસ સમજને છોડવા જેવી જ વસ્તુ ને જે
હોય તો તે અસ્થિર એમ માનવાની જરૂરી નહિ

લાભદાયક વસ્તુ મળ્યા પછી તેમાં રિથર રહેનાર-દંડ રહેનારને કાર્ષ્ક કહે કે આ તો આમલી છે-ફુગમલી છે એટલા માત્રથી તેણે શ્રમમાં પડવા જેવું નથી એવા બમથી હાથમાં આવેલી મદદાન લાભદાયક વસ્તુ પણ સરી પડે છે એ જ પ્રમાણે નુકસાન કરનાર વસ્તુને દુરત જ છોડી દેનારને કાર્ષ્ક કહે આ ગિથર છે એટલે તેણે તે વસ્તુ પકડી ગાંધવી નહિ.

સાચા-ખોગનો વિવેક કરતા શીખવું પોતાને જો યથાર્થ સમજ ન પડતી હોય તો જાણકારને પૂછવું પણ ને કરવું તે યોગ્ય સમજ પૂર્વક કરવું આ વાનમાં જાપવાદ એટલે જ છે કે વડીલના વિવેક ખાતર કદાચ વિપરીત-સામાય વિપરીત કરવું પડતું તો તે પણ સમજીને કરવું કે જેથી સમજ અને વિનયને અથડામણ ન થાય.

તા ૨૨-૮-૧૯૫૭

(૩૬૧)

બંને પક્ષના સરખા રાખવા મહેત્તા નથી.

ન્યારે ન્યારે જીવન જોઈ હું ત્યારે ત્યારે તેવું કાર્ષ્કપણ એક પછી બીજું અને બીજું પાંદું નીચું જ હોય છે તેને મરખા કરવા માટે પ્રયત્ન પણ બરાબર થતાં નથી અને ક્યારેક સામાન્ય પ્રયત્ન થાય છે તો તે કારગત થતા નથી બંને પક્ષોએ સમતુલામાં આવી જાય એવી ઈચ્છા રહે છે, એ સાધ્ય છે જમ એ ઘર્ષ જમ એટલે બસ બીજી કોઈ ઈચ્છા નથી આ ઈચ્છા મરજી થતી નથી માટે જ બીજી વિરૂપ ઈચ્છાઓ જ મે છે એ બીજી ઈચ્છાઓ પ્રથમ ઈચ્છાને ધણી વખત આધીપાછી કરી મૂકે છે જો પ્રથમ ઈચ્છા પગિ બળવાળી થાય તો બીજી ઈચ્છાઓ ધટતી જાય જતે જતે હાલે નામ રોષ પણ ઘર્ષ જમ, જરૂર એકવખત બંને પક્ષનાં મગખી દારમાં-એક પ્રણીમાં લાવવા છે ને તે બંનેનો છેદ ઉઠાડવો છે એ માટે ગમે તેવા બીજા પ્રયત્નો કરવા પડે તો તે કરવા તૈયાર થવું છે.

જીવનની દોરી ઉપર ઝુનના એ એ પ લાલુ નામ છે-રાગ અને દેવ એ જીયા નીચા થવા જ કરે ॥ એની સમજુવાએ છે-મમભાવ જમ એ આવે એટલે જમ તા. ૨૭-૮-૧૯૫૭

(૩૬૨)

ભૂતકાળની ભવ્ય સ્મૃતિ

ભૂતકાળની સોનેરી સ્મૃતિ જે વતમાન કાળના કનબીમાં સફળ પણ પૂરવણી ન કરતી હોય તો તે સ્મૃતિ પણ ભારભૂત જ છે વિકળણ છે એવી સ્મૃતિ અનેક અનર્થોને જન્મ આપે છે એ અનર્થો ન જ એવી થોડી પણ ઇચ્છા હોય તો વતમાનના ચોખ્ખ કર્તવ્યના વળાંક તરફ એ સ્મૃતિને વાળી લેવી નહિતર જી રી સકારે નહિ તા. ૨૭-૮-૧૯૫૭

(૩૬૩)

અદ્ભુત આત્મા

આત્મા અદ્ભુત છે પણ તેની અદ્ભુતતાની ઝાંખી થવી એ મહેરી નથી એ અદ્ભુતતા કોઈ પ્રમગે જ જણાઈ આવે છે કોઈ પણ આત્માના અદ્ભુત પ્રસંગો જોતા-સામજીક-વાચતા-વિચારના એવું કોઈ અદ્ભુત કાર્ય કરવાનું મન થાય છે એ બીજનો વિકાસ વધના વીરો વામ જાગૃત થાય છે અને એક વખત જે આત્મા અમગજીવો દો તો તે અદ્ભુત બની જાય છે તા. ૨૭-૮-૧૯૫૭

(૩૬૪)

ઉન્નતિ અને અવનતિ

તમને કેવી વાતો મળે છે? તમને કેવું વાચન મળે છે? તમને કેવા દરજો મળે છે? આ સર્વ વિચારને તેના ઉપર તમાઃ જીવનની ઉન્નતિ અને અવનતિનો આધાર છે જે તમને મળે તે અરાજ વાતો વચેરે ૦ એવો જાણવું કે તમારું જીવન અધીમા

છે અને જો તમને ગમે તેના મારા પ્રસંગોમાં આનંદ આવતો હોય
તો માનવું કે તમારું જીવન જીર્ણમુખ છે

એકદર સારું કે નરસ જોવા આગ્નિના આ વિચાર છે માખી
મંતર ખરાબ જ જોનારા અને સંતર માફ જ જોનારા સમારી
જીવો મળવા મુશ્કેલ છે વર્તમાનકાળમાં તમે કોઈની વાતો માંજગતા
હો, કોઈને વાતો કરતા હો, છાપાં વગેરે વાચતા હો કે વિશ્વમાં
બનતા બનાવો પ્રત્યે દષ્ટિપાત કરતા હો તો તેમાંથી તમે તારવણી
કરી શકો છો કે જગતમાં મોટા ભાગના મોટા અધિમુખ છે તેમાંથી
તમે તમને પોતાને બચાવી લેવા છુટકા હો તો કાબૂ કેળવો અને
ધીરે ધીરે જીવન જીર્ણમુખ બને એવી રીતે પાડો મારી વાતો
સાબજવી ખરાબ વાતો માલગવાનો પ્રસંગ આવે તો બનતા સુધી દાળવો,
ન જ દાળી શકાય તેમ હોય તો તેમાં બહુ રસ ન મળવો ખીજને
સારા પ્રસંગોની વાતો રમરમ રીતે સંભળાવી એવા મારા પ્રસંગો
વાંચવા સારા પ્રસંગોમાં જવાનું ચૂકવું નહિ એમ કરતા નનળા
પ્રસંગો આપોઆપ ધડી જશે અને તમારું જીવન જીર્ણમુખ બની જશે

તા ૩૧-૮-૧૯૫૭

(૩૬૫)

સીડી અને ખીણ

સહવિચારણા એ ચક્રવાની સીડી છે અને અમરવિચારણા એ
પતન કરાવનાર ખીણ છે

તા ૩૧-૮-૧૯૫૭

(૩૬૬)

કરવા યોગ્યમાં ગેરસમજૂતીથી હાનિ છે

તમને ન સમજાય અથવા તમને કોઈ ન સમજાવી શકે એટલા
માત્રથી અકરણીય એ કરણીય અને કરણીય એ અકરણીય બની જતું
નથી અકરણીય ન કરવામાં અને કરણીય કરવામાં દિત સમાધુ છે
કેવળ જીવિને આગળ આગળ કરીને તેમાં ફરફાટ કરવાથી દિતને બદલે
હાનિ થશે અને તે તમારે જોવાની પડશે

તા ૩૧-૮-૧૯૫૭

(૩૪૭)

અધ્યા અને શુદ્ધિ

અધ્યાના ક્ષેત્રમાં શુદ્ધિને વધુ પડતી લગાવવાથી અયોગ્ય બનિતી ॥
 હાથમાં સુયોગ્ય કાર્ય સોંપવાનું થાય છે ને તેથી કાર્ય વિશુદ્ધિ છે
 એ જ પ્રમાણે શુદ્ધિના ક્ષેત્રમાં વધુ પડતી અધ્યા રાખવાથી પણ બને
 છે એટલે સૌના ક્ષેત્રમાં તેને હાથ કરવા દેવું પણ વિષયય કરવો
 નહિ

તા ૩૧-૮-૧૯૫૭

(૨૬૮)

શુ તમારે મરવું ?

વધારે પડતી દનીનો કરીને તમારી અને બીજાની મતિને મૂકવો
 ત્વિ એથી તમારા હાથમાં કાંઈ નહિ આવે ! હાથમાં આવશે કેવળ
 નુકસાન અને તો કહીએ છીએ કે 'જેરના પારખા ન હોય છતાં
 તમે એની પણ પરીક્ષા કરવા માટે કાંઈ દડા પકડો શુ તમારે
 મરવું છે ?

તા ૩૧-૮-૧૯૫૭

(૩૪૯)

પગલું ભરતા વિચાર કરવો

નજીવા કારણમય મોટું નુકસાન થાય એવું પગલું ભરતા પહેલાં
 પૂરા વિચાર કરવો પગલું ભરવું મહેનું છે પણ તેના પરિણામો સંકળ
 કરવા મહેન નથી એવા કેન્દ્રાક પરિણામો મંદન કરતાં તમ નીકળી
 વાવ્ય એવું છે માટે કાંઈપણ પગનાંના પરિણામો વિચાર પ્રથમ કરી
 લેવો જરૂરી છે કે જ્યાં પરિણામ આવે તો પણ મહારામણુ ન થાય

તા ૧-૯-૧૯૫૭

(૩૭૦)

ફળા ઠક્કપા

કોઈપણ ખરાબ કાર્યનું ફળ વધુ પડતું કલ્પવું અને સારા કાર્યનું
 ફળ એક ૨ એટલું કલ્પવું એ કાર્ય કરનાર માટે દિનાવડ છે

તા ૧-૯-૧૯૫૭

(૩૭૧)

બાધ અને સબધ

બાધ બાધવો સરસ છે પણ સબધ બાધવો મુશ્કેલ છે બાધ દર્શાવવો મહેનો ■ પણ સબધ દર્શાવવો મુશ્કેલ ■ બાધ તોડવો મદ્ય છે પણ સબધ તોડવો કુશ્કર છે બાધના પરિણામો કરતાં સબધના પરિણામો જોર ાર છે

સબધમાં બાધ તો છેજ ન તેથી અધિક પણ છે બાધની પૂર્વે પડેો ' સ' નો સાચા અર્થમાં સમજીને દર્શાવતા આવડે તો મ-ને-મ છે ને ન આવડે તો કેળવ બાધન છે તા ૧-૮-૧૯૫૭

(૩૭૨)

સાક્ષાત્

તમે જો તમારી વાત બીજાને સારી રીતે સંભળવવા ઈચ્છતા હો તો બીજાની વાત સારી રીતે સાંભળતાં થીજો તા ૧-૮-૧૯૫૭

(૩૭૩)

રુચિ

મને આ વસ્તુ રૂચે ■ આવે છે ને માફક આવે છે એમ માનવું, કહેવું એ બ્યાબાળી છે પણ આ ને કાર્મ અથવા વસ્તુ દાવતીને આવતી હોય, તે તેને માફક આવતી હોય તો તે ખોટો છે એમ માનવું કે કહેવું એ બગાળત નથી તા ૧-૮-૧૯૫૭

(૩૭૪)

કાર્યક્ષમતા

જીવનમાં ઘણાં કાર્યો કરવાના છે દરેકને દરેક કાર્યો આવડતા હોતા નથી જેને જે કાર્ય આવડતું હોય તે કાર્ય તેની પામે કરાવવું કે તે કાર્ય તેને કરવા દેવું, એથી કાર્ય માફક ચાલે છે અને કાર્ય કરનારને ઉત્સાહ રહે છે બાકી જે વ્યક્તિને જે કાર્યની રૂચ નથી

તેની પાસે તે કાર્ય કરાવવામા આવે કે તે વ્યક્તિ તે કાર્ય કરે તેથી કાર્યક્ષમતા આવતી નથી કાર્ય બગડે છે અને ધીરે ધીરે વ્યક્તિ નિરુત્સાહ બની જાય છે તા ૯-૯-૧૯૫૭

(394)

જે ચાણને તોડે

બાલ્ય ભાવનો ભોગવડો જુદી ચીજ છે અને એ ચાલુ જુદી ચીજ છે બાલ્ય ભાવનો ભોગવડો વગર એ ચાલો કગવામાં આવેલો હોય—કરવો પડતો હોય તો તેમાં અવ્યક્ત પ્રગતિને બાલ્ય પદોચનો નથી

બાલ્ય ભાવના બોગવત વગર પણ ને જે ચાલુ રહેતું હોય તે
તેથી અભ્યન્તર પ્રગતિ અવરોધાય છે એટલે બાલ્ય ભાવના બેગનટને
ફર કરવા માટે જોડનું લક્ષ્ય આપવામાં આવે છે તેથી વિશ્વ ક્ર-ક
તેના જે ચાલુને તોડવા માટે આપવાની જરૂર છે

CU 6-6-1279

(३७६)

આવડેલા વગરનો ભોગ અને ભોગ વગરનું જીવંત

બલ જાવના આકર્ષણ વગરનો આત્મા જ્યારે જુદા જુદા
ભોગવળે કરે છે ત્યારે તેનો સમય તેના ભોગવળ પડે જાય જાય
પણ તે બાલજાવના આકર્ષણ વાગાના અર્થમાં જાય જાય
મનબામધીમા નહિવત્ છે બાલ ભોગના આર્થમાં જાય કરે જાય
કરે કે ન કરે પણ તેના વિચાર તણુઓ કરો જાય જાય, જાય
જાગની જેમ લામા લામા અને ગુચ્છણમર્થા જાય જાય તે જાય
ભોગની પ્રાપ્તિની પૂર્વે-ભોગ સમયે અને ત્યાં જાય કે જાય જાય
કરાવીને જીવને ભોગનું આકર્ષણ મારી નાંખે કે જાય કે જાય

વગરનો કમવશ બોમને પગવશ પડ્યો હોય તો પણ તેમાંથી કપારે
છુટાય એમજ વિચારતો હોય ॥ ને તેથી તેના આત્માનો બોમ સદાંતર
નિબળ બની ગયો હોય છે તા ૮-૬-૧૯૫૩

(૮૭૭)

વિઘ્નની વિચિત્રતા

જગત એટલું તો વિચિત્ર છે કે આજે એને ઝોળખ્યું હોય ને
કાને ફરી તેને જોધએ તો તદ્દન ફરી ગયું હોય છે એ દાણે દાણે ફરે
છે એ સ્થિર રહેતું જ નથી કેવળ કેટલીક સ્થૂળ સ્થિરતા ઉપર
આધાર રાખીને ચનાવવું પડે છે એમાં ફસાએતો આત્મા પણ
સ્થિર રહેતો નથી અને તેથી પોતાના આત્માને પણ સમજવો મુશ્કેલ
પડે છે આજે જીવને જે ગમતું હોય છે તે જ બીજે દિવસે ગમતું
નથી અને બીજું જ ગમે છે એથી પોતાના જીવને શું ગમે છે એ
પણ મમળતું નથી આવા જીવને શું આપીને રીઝવવો એ એક
કૂટ પ્રશ્ન થઈ પડે છે

તા ૧ આ સ્વભાવ આત્માનો સ્વાભાવિક નથી જગતના સનધને
લઈને છે આત્માનો મૂળ સ્વભાવ તો ચોક્કસ અને સ્થિર છે એટલે
એ મૂળ સ્વભાવમાં આત્માને લઈ જવો હોય તો જગતથી તેને છૂટો
પાડવો જોઈએ એટલે એટલે જ્યારે એ જગતથી પર થાય ॥ તેને
તેટલે જ તે તેનામાં ચોક્કસાઈ અને સ્થિરતા આવતી જાય છે અને
એ રીતે તેને મેળવવો મમજવો મહેતો થઈ પડે છે

પણ જગતની સાથે અનાદિકાળથી એકમેક થઈ રહેના આત્માને
તેના મનધ પર કરવાનું કાર્ય મટેનું નથી બળપૂર્વક છૂટો પાડવા
જતા તૂટી વાય ૬ તેને તો યુક્તિથી અને રીતથી છૂટો પાડવો જોઈએ

ફક્ત આત્માને જગતથી છૂટો પાડવો છે એનો જ નિર્ણય મનમાં

(૩૮૧)

કોઈની પણ ભૂલ ઉપર હસવું નહિ

હું મીઠાની ભૂલ જોઈને હસું છું, પણ બીજો મારી ભૂલ જોઈ મલકે છે. અમારા બહેની બૂલો જોઈને માર્ગ ત્રીજો રમૂજ થાય છે. આમ ચક્ર ચાલ્યા જ કરે. એમાથી છૂટવા માટે મારે કોઈની પણ ભૂલ જોઈને હસવું નહિ એ માર્ગ છે. બ્યારે કુ હમવું છોડી દઈશ ત્યારે મારી ભૂલ જોઈને હસનારા ઉપર મને ચીક નહિ. ચક્રે પણ એમ લાગશે કે તેઓ એક ભૂલ કરી રહ્યા છે. મને મારી ભૂલ સુધારવાની તક મળશે જૂતોનો પણ એ રીતે અત્યાચાર પછી તે હસતા અને નહિ હસતા બધાનો દષ્ટા બનવાનું સીમાચ્છેદ મેળવીશ અને પરમ દારવનો અનુભવ કરીશ. તા. ૨૭-૬-૧૯૫૭

(૩૮૨)

શાત રસ

અન્ય સર્વ ગ્સો એવા છે કે જોતો વધુ-પરિચય પરિચ્યામે કટાણો ઉપગમે છે, બ્યારે એક શાત રસજ એવો છે કે તેનો પરિચય જેમ જેમ વધે છે તેમ તેમ તેમાં વિશેષ આહ્વાદ આવતો જાય છે.

જે રમને માટે બીજા મધ્ય રસોનું આયોજન થયું છે તે રસ તરફ જગત બ્યારે ઉપેક્ષા મેવે છે ત્યારે તે ખરેખર મૂલ છે. ભય કર અનાન છે એમ લાગે છે—એ ગ્સ છે શાતરસ. તા. ૨૭-૬-૧૯૫૭

(૩૮૩)

સુધારીને વાત કરો

આત્મિક માર્ગ તરફ જનારા આત્માઓની બૂલો આધ્યાત્મિક જાગૃતનારા જીવોને કેમ સમજાય? નજ સમજાય છતાં તેઓ આત્માના પચિસને જૂતો બતાવે છે, કેટલીક વખત તે તે

કરે છું ' પણ તમારો એ પ્રેમ કેટલા ટકા છે તે વિચારો હજી તમારા હૃદયમાં પ્રેમ પૂરો જાઓ નથી જો જાઓ હોય તો તમે એ વિષયમાં ઓછું વસ્તુ કરો એનો વાધો નહિ પણ તમને વિવેક તો જરૂર આવે

વિવેકપૂર્વક વિચાર કરો તો સમજાશે કે તમને જ્યાં પ્રેમ છે ત્યાં તમે કંઈ શકો તેમાનું કેટલું કરો છો ? આ વિચાર કરશો એટલે તમે ક્યાં જૂનો છે તે પકડાઈ જશે જરૂર-તમે થોડો ધણો દિસ્સો અહિં આપો છો-એટલો દિસ્સો આપો છો તેટલો પ્રેમ પણ મહાવી શકાય પણ તે નિર્મલ અને નિર્ઝાળ હોય તો એમ ન હોય તો તેને શું કહેવું એ પણ એક પ્રશ્ન છે તમારે પ્રેમ કેળવવાની જરૂર છે જ્યાં સર્વસ્વ મગર્ષણ કરવાની વાત છે ત્યાં ફક્ત દેવાની ધીજ આપીને તમે મરના છો એ કેવું વિચિત્ર છે તમે ભ્રમજો-ખરેખર ભ્રમજો કે તમે જ્યાં છો કેવી જૂલ કરી ગયા છો પ્રેમની જૂલ મેળી જૂલ ॥ એ સુધારો પછી જોઈ લ્યો કેવી મળ આવે છે

તા ૨૭-૬-૧૯૫૭

(૩૮૦)

મુશીબતોનો સામનો કરો

કેવલાક માણસો મુશ્કેલીથી વિચિત્ર રીતે મુઝાઈ જાય છે અને હેવટે જ્યારે મુશ્કેલી દૂર કરવામાં અસાધ્ય નીવડે છે, ત્યારે પ્રાણ ત્યાગ કરવાનું વિચારતા હોય છે જો કે પ્રાણ ત્યાગ કરવા માટે પણ તેઓની પૂરી તૈયારી હોતી નથી પણ હેવટના ઉપાય રૂપે તેઓ એને વિચારતા હોય છે પણ તેઓ પરણવનો વિચાર કરે તો જરૂર રહેશે પ્રાણત્યાગનો વિચાર માઠી વાળે જે મુશીબતોનો સામનો અહિં નથી થઈ શક્યો તે મુશીબતો પ્રાણત્યાગ કરવાથી દૂર થવાની નથી જ્યાં જવાનું છે ત્યાં તે પહેલેથી જ પહોંચી ગઈ હોય છે એટલે અહિં જાણી સામગ્રીથી મુશીબતોનાં સવ પ્રકારે સામનો કરવા કટિબદ્ધ થવું પૂરેપૂરું જોઈ કરવામાં આવે તો મને તેવી વિપત્તિ ઠણું માનમાં વિષય પામી જાય છે

તા ૨૭-૬-૧૯૫૭

(૩૮૧)

કોઈની પણ ભૂલ ઉપર હસવું નહિ

હું મીઠાની જૂન જોઈને હસું છું પણ જીજ્ઞે મારી બૂલ જોઈ
મલકે છે અમારા જન્મેની બૂલો જોઈને માર્ગ ત્રીજો રમૂજ માલો ॥
જામ ચક્ર ચાલ્યા જ કરે છે એમાથી છૂટવા માટે મારે કોઈની પણ
જૂન જોઈને હમવું નહિ એ માર્ગ છે જ્યારે હું હમવું છોડી દઈશ
ત્યારે મારી બૂલ જોઈને હમનાગ ઉપર મને ચીક નહિ ચકે પણ
એમ સામકો કે તેઓ એક જૂન કરી રહ્યા ॥ મને મારી બૂલ
સુધારવાની તક મળશે જુનોનો પણ એ રીતે અત આવશે પછી નો
હમના અને નહિ હસના બધાનો દષ્ટા બનવાનું મીઠાચ્યું નું મેળવીશ
અને પરમ દાસ્યનો અનુગ્રહ કરીશ તા ૨૭-૬-૧૯૫૭

(૩૮૨)

શાત રમ

અન્ય મર્વ રસો એવા છે કે જોતો વધુ-પરિચય પરિજ્ઞાને
કટાંગો ઉપજાવે છે, જ્યારે એક શાત રસજ એવો છે કે તેનો પરિચય
જેમ જેમ વધે છે તેમ તેમ તેમા વિગત આદર્શ આવતો જાય છે

જે રમને માટે જીજ્ઞ મધા રસોનું આયોજન થયું છે તે રસ
તરફ જગત જ્યારે ઉપેક્ષા સેવે છે ત્યારે તે ખરેખર મૂં છે બધ કર
અજ્ઞાન છે એમ સાગે છે—એ રસ છે શાતરમ તા ૨૭-૬-૧૯૫૭

(૩૮૩)

વૃત્તિ મુધાગીને વાત કરો

આધ્યાત્મિક માર્ગ તરફ જનારા આત્માઓની બૂલો આધ્યાત્મિક
માર્ગ તરફ જનારા જીવોને કેમ સમજાય? નજ સમજાય છતાં તેઓ
આધ્યાત્મિક માર્ગના પ્રયત્નોને જુનો જનાવે છે, કેવીક વખત તો તે

બૂલો ખરી પણ દોષ છે—પણ બતાવનારાઓ એ બૂલો કુધરે તે માટે બતાવતા નથી—પણ આધ્યાત્મિક માર્ગ પર પોતે નથી જતા તેમા પુષ્ટિ મળે માટે બતાવતા હોય છે અને એ રીતે પોતાના માર્ગને સારો સમજાવવા બાલિશ પ્રયત્ન કરતા હોય છે કાઠપણુ વાતમાં દિનશુદ્ધિ માયુ મારગો તો તે નમશે પણ અદિતશુદ્ધિ કાઠપણુ કરશે એ આનંદે નહિ
તા ૨૭-૮-૧૯૫૭

(૩૮૪)

અ રક્ષણુ

તમે તમારી મી કતનું મરણુ કરવા ઈચ્છતા હોતો પ્રમાદને સત્વર દૂર કરો અને બાકી કેવો આ બેનાથી એકની પણ ખામી કરો તો તમે તમારી મી કતનું સંરક્ષણુ કરી શકશો નહિ બાકી હોવા છતા પ્રમાદને પગલ પડેના પોતાની મ પત્તિને પાગલ દાસમા મોપી રૂ છે અને બાકી વગરને બમે તેવો પ્રયત્ન કરે છે તો પણ મી કતને બચાવી શકતા નથી એટલે પ્રાપ્ત સ પત્તિના મરણુ માટે જાગૃતિ અને સામર્થ્ય એ બેની પરમ આવશ્યકતા છે
તા ૨૭-૭-૧૯૫૭

(૩૮૫)

તમારૂ પોતાનુ જે છે તે મેળવવા પ્રયત્ન કરો

તમે બીજાનું લેવા પ્રયત્ન કરો છો તેના મોમા ભાગનેજ નહિ પણ લાખ કે કરોડમા લાભનો પ્રયત્ન તમે તમારૂ જ છે તે મેળવવા અને તમને જે તમારૂ મળુ છે તેને સાચવવા માટે કરો તો પશુઆમ ઘણું જ સારૂ આવશે

એક વખત-ફકત એક વખત ખરા દીનથી ઉપર પ્રમાણુ કરી જુઓ, અને તમને ફરી એ પ્રમાણુ કરવા નહિ કહીએ પછી તો તમે પોતેજ એ રસ્તે ચા પા જશો

તમારૂં એટલું છે કે જોના કાઈ દિમાગ નથી તમારૂં
શુ છે? ને તમારૂં તમારી પાસે કેવું છે? એનું તમને જ્ઞાન નથી
એટલે તમે બીજાનું મૂંઝવી લેવા તૈયાર થાઓ છો પરિણામ એ આવે
કે બીજાનું તમારી પાસે ચોક્કસ માનવા ખાતર આવે ને નથી પણ
આવતું પણ તમારૂં થઈ લૂટાર્ત જાય છે તમે મેળવો છો તે કરતા
કાંઈ મલકી ગૂમાવો છો એથી અધિક શોચનીય બીજું શુ હોઈ શકે!
તા ૨૭-૬-૧૯૫૭

(૩૮૬)

ફળની માગી વિચારણા કરવી

કોઈ પણ ઉત્તમ પુણ્ય નગ્ન એ ચાલ કરવું હોય તો એ શુભાનું
મેવન કળીને પરિણામ તરફ નજર મૂકી પરિણામ તરફ નજર કરવાથી
શુભથી થયેના નાખતું જ્ઞાન થમે ને તેથી શુભનું મેચાલ વધશે
વિશ્વમા આ પ્રમાણે ઓછા શુભ છે એમ ન જ નહિ પણ-નીત
વિપરીતપણે વિચારે છે કોઈક એક રેખને નહીં મૂકીને પગી જુ.
જુના મારા શુભાનું મેવન મૂકીને તપાસવા કરે છે કે-પેનું પરિણામ
આ શુ કે નહિ? પરિણામ-પોત મા શુ છે તે પરિણામ-ન દેખાય
એટલે આ શુભમા કે આચરણમા કાંઈ છે નહિ એમ માનીને તેને
છોડી દે છે પણ એ આચરણથી કે શુભથી જે સુદર ફળ આપ્યું
હોય તે ત કે નજર જતી નથી જો એ જોવામા આવે તો તેને
ભાગે કે આ ફળ પામે માનના-પેના ફળની કાંઈ વિમાન નથી

એ જ પ્રમાણે દુર્ગુણ અંગે પણ છે કે-નીક વખત તો પોતાના
કે પેના ફળ કે દુર્ગુણના મહત્ત્વથી સિદ્ધ થઈ જાય હોય છે ત્યારે
તો દુર્ગુણ પ્રત્યે એવો તો પ્રેમ બધાર્થ જાય છે કે તેનાથી તેને ડાઘા
વતુ દુશ્મન બની જાય છે એ પરિચિતમા દુર્ગુણથી થતાં નુકસાનનું-
ભય કર નુકસાનનું જ્ઞાન થતું નથી જો એ થઈ જાય તો ફક્ત પણ
દુર્ગુણનું આકર્ષણ રહે નહિ માટે ફળની માગી વિચારણા કરતા
ચીખતું જરૂરી છે
તા ૨૭-૬-૧૯૫૭

(૩૭)

મન

નરુ મમની કે ન મમની તેનો મુખ્ય આધાર મન ઉપર છે

તા ૨૮-૬-૧૯૫૭

(૩૮)

એક

એક એવી મજ્યા છે કે જેના ગુણાકાર કરતા મગવાળો વધી જાય છે (ઉત્તર પણ માથે જ છે)

તા ૨૮-૬-૧૯૫૭

(૩૯)

ઉદાર-સર્વજ્ઞ સાડ નથી

ઉદાર થવું સાર છે પણ કોઈ કોઈ વખત તે સાર પણ માર રહેતું નથી એવે ઉદાર ક્યા થવું એ વિચાર કરવો જરૂરી છે જ્યાં ઉદાર ન થવા જેવું હોય ત્યાં ઉદાર ન થવું એ સાર છે

તા ૨૮-૬-૧૯૫૭

(૪૦)

રત્નેગુણ

પ્રવૃત્તિ કયા માટે કાર્યો કરવા માટે મનમાં રત્નેગુણ કેળવવો પડે છે જ્યારે એ ગુણ નથી હોતો ત્યારે કાર્યો અવરુદ્ધ રહે છે એ ગુણના અભાવથી કાર્યો ન થતા હોય તેથી એમ ન માનવું કે શક્તિનો અભાવ છે કે તે તે કાર્યો પામતા નથી સામે રત્નેગુણની અધિકતાવાળા કાર્યો વધુ કરતા હોય તેથી પણ એમ ન નમજવું કે તેમનામાં શક્તિ વધારે છે કે તે તે કાર્યો તેમને રુચે છે

શક્તિ અને રુચિ જુદી ચીજ છે અને રત્નેગુણ જુદી ચીજ છે એવે તે કાર્ય માધક જનતો હોય

તા ૩૦ ૬-૧૯૫૭

(૩૮૧)

પ્રવૃત્તિના પ્રકારો

- (૧) સ્થિર પ્રવૃત્તિ અને ચલ પ્રવૃત્તિ એમ પ્રવૃત્તિના બે પ્રકાર છે
 - (૨) વ્યક્તિગત પ્રવૃત્તિ અને સમુદાય પ્રવૃત્તિ એમ પ્રવૃત્તિના બે પ્રકાર છે
 - (૩) અન્તઃમુખ પ્રવૃત્તિ અને બાહ્યમુખ પ્રવૃત્તિ એમ પ્રવૃત્તિના બે પ્રકાર છે
 - (૪) શુભ પ્રવૃત્તિ અને અશુભ પ્રવૃત્તિ એમ પ્રવૃત્તિના બે પ્રકાર છે
 - (૫) શુદ્ધ પ્રવૃત્તિ અને અશુદ્ધ પ્રવૃત્તિ એમ પ્રવૃત્તિના બે પ્રકાર છે
 - (૬) આવશ્યક પ્રવૃત્તિ અને અનાવશ્યક પ્રવૃત્તિ એમ પ્રવૃત્તિના બે પ્રકાર છે
 - (૭) મહારથ પ્રવૃત્તિ અને નિઃકાર્ય પ્રવૃત્તિ એમ પ્રવૃત્તિના બે પ્રકાર છે
- જો આમ પ્રવૃત્તિના પ્રકારોનું વર્ણન મનન કરતાથી પોતાની પ્રવૃત્તિ કયા પ્રકારથી છે તેનો ખ્યાલ આવશે અને તેથી તેમાં કંઈક વાંચવા શુ છે તેની વિચારણાને વેગ મળશે એમ થતા પોતાની પ્રવૃત્તિથી નીપજતી નિગાહ કે વધુ પડતી આશા દૂર થઈને મમતુવા ત્રાપ મળે

તા ૩૦-૬-૧૯૫૭

(૩૮૨)

સજ્જન અને વિસર્જન

જનનમાં પણ મર્જન થાય છે અને પણ વિસર્જન થાય છે પણ અમારું મર્જન અને મારાનું વિસર્જન થાય છે એ સાર નથી આ સ્થિતિમાં મારી વસ્તુ પ્રાપ્ત કરવી અને પ્રાપ્ત સારી વસ્તુને દાખવી ગાળવી એ સહેલું નથી માટે એ કાર્ય જે કાર્ય જેટલે અંશે કરી હોય તેની પ્રશંસા-અનુમોદના કરવી એ સારી વસ્તુને ચાહનારનું કન્યા છે ને તેથી તેને તે કાર્યનો પ્રમત અણુધારો મળી આવે છે

તા ૧-૧૦-૧૯૫૭

(૩૮૭)

મન

વસ્તુ ગમતી કે ન ગમતી તેનો મુખ્ય આધાર મન ઉપર છે

તા ૨૮-૬-૧૯૫૭

(૩૮૮)

એક

એક એવી મજ્યા છે । કે જેના ગુણાકાર કરતા સરવાળો વધી જાય છે (ઉતાર પણ માયે જ છે)

તા ૨૮-૬-૧૯૫૭

(૩૮૯)

ઉદાર-સવચ્ચ માત્ર નથી

ઉદાર થવું સાર છે પણ કોઈ કોઈ વખત તે સાર પણ બાદ રહેતું નથી એટલે ઉદાર ક્યા થવું એ વિચાર કરવો જરૂરી છે જ્યાં ઉદાર ન થવા જેવું હોય ત્યાં ઉદાર ન થવું એ સાર છે

તા ૨૮-૬-૧૯૫૭

(૩૯૦)

રજોગુણ

નિવૃત્તિ કરવા માટે કાર્યો કરવા માટે મનમાં રજોગુણ ફેળવવો પડે છે જ્યારે એ ગુણ નથી હોતો ત્યારે કાર્યો અવરુદ્ધ રહે છે એ ગુણના અભાવથી કાર્યો ન થતાં હોય તેથી એમ ન માનવું કે શક્તિનો અભાવ છે કે તે તે કાર્યો ગમતા નથી તામે રજોગુણની અધિકતાવાળા કાર્યો વધુ કરતા હોય તેથી પણ એમ ન મંમજવું કે તેમનામાં શક્તિ વધારે છે કે તે તે કાર્યો તેમને રુચે છે

શક્તિ અને રુચિ જુદી વીજ છે આ રજોગુણ જુદી વીજ છે બંને તે કાર્ય સાધક બનતો હોય

તા ૩૦ ૬-૧૯૫૭

(૪૨)

પ્રવૃત્તિના પ્રકારો

- (૧) સ્થિત પ્રવૃત્તિ અને ચલ પ્રવૃત્તિ એમ પ્રવૃત્તિના બે પ્રકાર છે
- (૨) બંધિત પ્રવૃત્તિ અને સમુદય પ્રવૃત્તિ એમ પ્રવૃત્તિના બે પ્રકાર છે
- (૩) અન્તઃપ્રેરણા પ્રવૃત્તિ અને બાહ્યપ્રેરણા પ્રવૃત્તિ એમ પ્રવૃત્તિના બે પ્રકાર
- (૪) શુભ પ્રવૃત્તિ અને અશુભ પ્રવૃત્તિ એમ પ્રવૃત્તિના બે પ્રકાર છે
- (૫) શુદ્ધ પ્રવૃત્તિ અને અશુદ્ધ પ્રવૃત્તિ એમ પ્રવૃત્તિના બે પ્રકાર છે
- (૬) આવશ્યક પ્રવૃત્તિ અને અનાવશ્યક પ્રવૃત્તિ એમ પ્રવૃત્તિના બે પ્રકાર છે
- (૭) મહારણ પ્રવૃત્તિ અને નિઃકારણ પ્રવૃત્તિ એમ પ્રવૃત્તિના બે પ્રકાર છે આમ પ્રવૃત્તિના પ્રકારોનું વ્યવસ્થિત મનન કરતાથી પોતાની પ્રવૃત્તિ ક્યા નકારથી છે તેનો ખ્યાલ આવશે અને તેથી તેમાં ક્યાંયો યોગ્ય શુ છે તેની જાણ થશે તેમ જ મનમાં યોગ્ય પ્રવૃત્તિથી નીવડતી નિગાહ કે વધુ પડતી જાણ દૂર થઈને મનુષ્યના પ્રાપ્ત થશે

તા ૩૦-૬-૧૯૫૭

(૪૩)

સર્જન અને વિમર્શન

જનનમાં થયેલ સર્જન થાય છે અને થયેલ વિમર્શન થાય છે પણ અમારું સર્જન અને માનવ વિમર્શન થાય છે એ સાર નથી આ સિધ્ધિમાં મારી વસ્તુ પ્રાપ્ત કરવી અને પ્રાપ્ત સારી વસ્તુને દર્શાવી જાણી એ સહેલું નથી મારે એ કાચ જે કાંઈ જોડતે અંશે કે વડા હોય તેની પ્રથમા-અનુભવના કાંઈ એ સારી વસ્તુને ચાહનારું થાય છે તે તેથી તેને તે કાર્જનો પ્રસન્ન અણુપાયો મળી આવે

તા ૧-૧૦-૧૯૫૭

(૩૩)

સાડ ને માડ મા વિવેક

કેટલીક વખત એમ કહેવાય છે કે સાડ એ માડ એ જિતિ રાખવી પણ માડ એ માડ એ જિતિ ન રાખવી મામાન્ય રીતે આ વાત બરાબર છે પ્રાથમિક ભૂમિકાવાળાને એવી જિતિ કેળવવાથી લાભ થાય છે પણ સાડે ઝડપ કરવાની અમુક શક્તિ પ્રાપ્ત થઈ ગયા પછી અમુકનું છે માટે માડ છે-એ પ્રભાવો માનવું પડે ■ બીજાને પણ એ રીતે મનાવવું પડે છે કારણ કે જો એ પ્રભાવો નથી કરવામાં આવતો તો સાડે મમજવાની દરેકમા શક્તિ હોતી નથી ? તેથી તેઓ સારાથી વચિત રહે છે માટે યુરુષ વિશ્વાસે વચન વિશ્વાસ ' એમ કહેવાય છે આપણે પણ નિ સફાઈ કહી શકીએ છીએ કે- ' આ જિતિથી જ ભગવતનું કહેવું છે માટે સાડ છે એમાં અસમાજ વિચાર કરવા જેવું નથી ' શાસ્ત્રો પણ કહે છે-કે તમેવ મચ્ચનિચ્ચ કલ્ જિલોદિ પવધ્ય -એવે માડ એ માડ એના આગ્રામા કુમાર્મિને અમાર છે માટે સાડ નથી એની જૂન વ્યારે પણ કરવા જેવી નથી વિવેકથી વિચાર નાગને સાડ દંડ બનશે ને નવા લાભ મળશે તા ૧-૧૦-૧૬૫૭

(૩૪)

સહિષ્ણુતા

મહિષજુના એ એક સુત્ર ગુણ છે ખોટું પણ સંતન કરનારને કોઈ ગુમાવવું પડતું નથી પરિણામે લાભ થાય છે પણ સંતન નહિ કરનારનું સાચું પણ ખોટું બની ગયું છે

તા ૧-૧૦-૧૬૫૭

(૩૫)

બીજી તરફ જોવા જેવું છે

મને બીજા કેલા ઉપયોગી થાય છે એ વિચાર ઘણો કર્યો પણ

હવે હું બીજાને કેટલો ઉપયોગી થાઉં છું એ વિચાર થોડો સમય
ગવો જરૂરી છે

મને બીજા નથી સમજી શકતા એ પ્રમાણે હું પણ બી-૧ને
નથી સમજી શકતો એમલે પોતાને બીજા સમજે એવી ક્ષમિત્વા દોષ તો
પોને બી-૧ને સમજવા માટે યથા પ્રયાસ કરે તો જોઈએ એમાં
જોડેને બી-૧ મજાનું મજાશે તેમને જાગ તેનું પાંખામ આન ૧૪૬
આવશે જરૂર આવશે તા ૧-૧૦-૧૯૫૭

(૪૬૬)

મળેલી મામતીને માથે કુટે

જોડેનો નમય મામત મામતી મેળવવામાં આવવામાં અને અમુક
મુદતની આખી ૮ માટે આ મર્ષ નથી થતું એનું વિચાર વામાં આવે
૮ એના કરતાં થોડા સમય પણ મળેલી મામતીને વધારોએ ઉપયોગ
કરવામાં આવે તો તેનું ફળ અવ ૪૬૨ અને વિચિત્ર મળે છે જાની
પોને કે પના પણ ન કરી દોષ તા ૧-૧૦-૧૯૫૭

(૪૬૭)

મશીન અને મીઠાન

મશીન બગડે તે સુધારી શકાય છે પણ મીઠાન બગડે ત્યારે તે
સુધારવું કપરું છે મશીન બગડ્યા પછી તે ચાલતું અમી પડે છે
અથવા તેને બંધ રાખી શકાય ૮ પણ મીઠાન બગડ્યા પછી એવી
તો ખરાબ રીતે ચાલે છે કે એના અન્યથો અતિથિય જમકર પરિણામ
લાવે છે તેને બધું પણ રાખી શકાય નથી માટે મીઠાન ન બગડે
તેની પૂરી તકે હરી રાખવી જરૂરી છે મશીન-૫૩ અને મીઠાન-૫૪
તા ૧૦-૧૦-૧૯૫૭

(૩૮)

ચાહના છે પણ અધુની

મને લાગે છે કે તમારી ચાહના આ ઝીજ પર છે પણ તે અનૂરી છે કાગળ કે જે ઝીજ પર જેની ચાહના પૂરી હોય તેને માટે તે ગમે તે કરી છૂટવા—મને તેનો ભોગ દેવા તૈયાર દોય પણ તમારામાં એ દેખાતું નથી તમને આ ઝીજ મને છે એ ખરૂં પણ મમતુ એ જુદી વાત છે અને ભોગ આપવા જેટલું મમતુ એ જુદી વાત છે

તા ૧૦—૧૦-૧૯૫૭

(૩૯)

જાગ્યા ત્યારથી સવાર

તમે નિંદા આવળી હોય ત્યાં મુઠ્ઠી સુવે તે ઠાલવ્ય છે પણ તમને નિંદા આવતી નથી છતાં તમે એમને એમ પડી રહો છો જો વામાં આગસ કરો છો જગામાં ખાઓ છો, મને તેવા-તમે કરી પણ ન સોઠા એવા વિચાર ઉપર ચડી જાઓ છો—એ બધું નજાવી લેતા જેવું નથી જોતે તમને આજે તેના માઠાં પરિણામોની ખબર નથી પણ જોતે હા કે તમને સમગ્રી કે એ દિવસે ચેત્યા હોત તો સાફ થાત પણ હવે-હવે બધું મોડું થયું છે હવે એ દિવસોને યાદ કરીને અફસોસ ન કરો, હજુ બીજી કેટલીક વાતો તમારા હાથમાં છે, તે તરફ ધ્યાન આપો તો તમને મારો ફાયદો થશે હજુ તમે પડુ કરી શકો એમ છે બાજુ તમારા હાથમાંથી ચાલી ગઈ નથી પણ તમે જૂતકાળને યાદ કરો છો તેમ આજ પણ આવળી કાને જૂતકાળ બની જશે અને વળી તમે આવળી કાલે કહેશો કે તે વખતે એમને કે મારું કાલે આમ થયું હોત તો સાફ થાત આમ વારવાર મૂર્ખતા કરવી એ કોઈ રીતે સાફ નથી માટે જાગ્યા ત્યારથી મરણ સમજીને કર્તવ્યમાં જોડાઈ જાવ

તા ૧૦-૧૦-૧૯૫૭

(૪૦૦)

કઈ ખાલુ જણુ એનો વિચાર કરજો.

અતિમાનની ટોચે ચડવાને નીચેની જમિકાઓ જગત્તે એક
ચકાની નથી, પણ ત્યારે તે ત્યારથી ચળે છે ત્યારે તેને એવી તો કશી
વળા મળે દોષ છે કે તે જ્યારે આમ થઈ શકે નથી એવી જ નહિ
પણ નીચે તેના તેને ઊંચો કરવા જેટલી નરની પણ લેવા લેવા
હોતા નથી કારણ કે ત્યારે તે ગમે ઉપ દતો ત્યારે તે નીચે રહેના
ઉપર થઈને દતો નીચે રહેના તેને કાંઈપણ શ્રી શકતા કે કની મળતા
નથી તેઓ તે નીચે પડે ત્યારે વાત એવું અન્યકાએ જાણતા હતા
પણની કશું જાણતી નથી અને એ નીચે મળે તો—પણી તે તેની
દશનીય દશા જોઈને નીચે દેખાતા પાંચો પાંચો પાંચો નીચે
દેખાતા કેટલાક એવા હતા કે જાણે એના પ્રત્યે સંતાનુભૂતિ દર્શાવતા
હતા એ મહાનુભૂતિ એવા માટે દર્શાવતા હતા કે આ રીતે પણ
તેને જાણતા હતા નહોતો જાણે એવી કેટલાકને તે જાણે છે
તે કેટલાકને નથી જ જાણતો પડ્યા પડી પણ મૂકે ઉરાડવાનું નેવા
છોડી શકતા નથી પણ તે વખતે તેમનું મૂક પણ મૂકાઈ ગયું હોય
છે લોકો તેમની વિચિત્ર ટિપ્પણી અને એવા જોડો ખુલુ-કુલુ ૧૧૨૫
૧૨૫૫ હોય છે અત્યુ વિચિત્ર રચે રચે ને ૧૫૫૫ તેમા પોતે કઈ
ક્યામા છે તે વિચારીને મૂકે કરવું તેને નિર્ણય કરવાનો છે

મા. અને હમાન જાને ખુ. ૧. છે કયે એ સાચુ એ
મની વાત છે તા ૧૦-૧૦-૧૯૫૭

(૪૦૧)

ચોગ્ય કાર્ય સિદ્ધ કરવા પ્રયત્ન કરો.

કોઈ પણ કાર્ય કરવા માટે કરાવવા માટે વારવાર પ્રયત્નો
કરવા પડે છે એવી કશી વખત કાર્ય સિદ્ધ થાય છે ૧૧૨૫

વખત કાર્ય સિદ્ધ નથી થતુ પણ તમે તમારા પ્રયત્નો સફળ બને એ તરફ થોડું થોડું પણ લક્ષ્ય આપો અને પ્રયત્નો નિષ્ફળ કેમ જાય છે એ વિચારો મારો એક પણ પ્રયત્ન નિષ્ફળ ન જવો જોઈએ એવો દા સકર ન કરો. જાને પ્રયત્ન સફળ ન બને પણ એ મફત બનવો જ જોઈએ એની માન્યતામા મદત ન આવવી જોઈએ

જેમ કોઈ કાર્ય માટે આપણે કોઈને એક વખત કહ્યું પછી તુરત જ આપણને એમ લાગે છે કે—આ માણસ આ કાર્ય કરવામા આગસ તો નહિ જ કરે ને—એટલે આપણે તેને દૂરી એવું એ કાર્ય કરવા માટે હઠીએ છીએ અને જાર મૂકીએ છીએ કે જો જો ભૂલી જતા નહિ આજસમા જાય નહિ સત્તાધારી પણ વાર વાર કહે છે પણ તેની કહેવાની રીત જુદી હોય છે મધ્યમ કક્ષાના વ્યવહાર માણસો જુદી રીતે કહે છે જ્યારે જીતગતી કક્ષાના માણસો આજીજી-આજીજી વત્તાપૂર્વક વાર વાર કહે છે

એકના એક દિલકરે કાર્ય માટે એક વાર પ્રયત્ન કર્યો પછી દૂરી પ્રયત્ન કરવો પડે ત્યારે—દૂરી પ્રયત્ન ન કરવો એવો વિચાર ન કરવો પણ પ્રથમ પ્રયત્ન અધુરો હતો માટે કાર્ય ન જન્યુ પ્રયત્નમા ખામી હતી માટે મફતના ન મળી એમ માનવું એમ માનવામા કંઈ સંકોચ નથી

કેટલાક પ્રયત્નો એવા હોય છે કે તેમાં તમે તમારી યાચ્યતા કેળાવા સિવાય પ્રયત્નો ક્યા કંગો તો ફળ તો નહિ આવે પણ નમને જે રીત મજાની ચકચના છે, તે પણ તમે મૃમાવી જેમરો

જેમ કોઈ જીખારી ખાવાનું માગે—એ એક વખત કહે—દૂરી કાકડીમયા અવાજે કહે કે 'મી કોઈ ખાનાવું આપો' પણ તેવું એક કથન તરત કોઈ કાને ધરતું નથી તેને તે માટે ધર ધર ફરતું પડે છે જે ની એ વત વાર વાર કહેતી પડે છે ને તેને મળે પણ છે

પણુ જો તે સો કે હજાર રૂપિયાની માગણી કરે-મકાન આપી
દો એમ કહે તો તેવું કાંઈ વળસો નહિ તેની ચોખ્ખતા વગર તેને
માથુ તો નહિ મળે એટલું જ નહિ પણ તેને મળવાનું હતું
તે પણ નહિ મળે

કાર્ય મિત્તિ પ્રથમ પ્રયત્ને જ થાય એમા કેટલી વિશિષ્ટતા છે
તે તો અનુભવે સમજાય એવું છે તા ૧૦-૧૦-૧૯૫૭

(૪૦૨)

ચો નહિ ભૂલાય

ખીનેતુ પુખ્ત કરમાશે, પણ એવું પ્રસરાવેલી મુગધ એ
ભૂલાશે નહિ તા ૧૨-૧૦-૧૯૫૭

(૪૦૩)

વાતાવરણુ

વિસે વહી જશે ને રાત્રિઓ આરી જશે પણ વાતાવરણુ
આડી ખાતુ ખડુ દશે કે અમેલા દિવસો ને વીતેલી રાત્રિઓ કેવી હતી
તા ૧૨-૧૦-૧૯૫૭

(૪૦૪)

મૂર્ખતાની પરપરા

મદજ બેની નજર કરીને નીરખશે તો તમને દેખાશે કે એક
મૂર્ખ બીજા મૂખને કહી રહ્યો છે કે બાવી મૂર્ખાઈ ચા માટે કરે છે '
કહેનાર મૂર્ખને પણ બીજાએ એ પ્રમાણે કહ્યું છે તેલો જોને કહ્યું તે
વગી ત્રીજાને એ પ્રમાણે કહેજે-આવુ આ વા જ કરે છે કાંઈ પોતાની
જાતે તો સમજતુ નથી તા ૧૨-૧૦-૧૯૫૭

(૪૦૫)

બગાડતુ કાર્ય કેમ સુધરે ?

એક કાર્ય જમડી રહ્યું છે તે જાને કારણે બગડે છે એની વિચારણા કરવા માટે જુદાના બાદતાહો મણુતા ડાલા પુરુષો એકઠા થયા છે

કાર્યમાં જમડો વધી ગયો છે તે અટકાવવાનો ને કાર્યને સુધારી લેવાનો રજુ સમય છે એકઠા થયાનામાથી કાંઈ પણ એકમા એની શક્તિ છે કે તે ધારે તો તે કાર્યને સુધારી લે પણ તેને તો રસ ચડ્યો છે-રોધવાનો કે આ કાર્ય કોણ જમડી રહ્યું છે એટલે પછી-શુ થયું છે ? શુ થાય છે ? ને શુ થશે એ અજાત રહેતું નથી

તા ૧૨-૧૦-૧૯૫૭

(૪૦૬)

પ્રથમ કર્તવ્ય

આગ લાગે ત્યારે એસરવા માટે પ્રયત્ન કરવો એ પ્રથમ કર્તવ્ય છે આગ શાંત થયા બા આગ કોણે લગાડી એ શોધી કાઢવા માટે પ્રયત્ન કરવો એ દ્વિતીય કર્તવ્ય છે બીજું કાર્ય પહેલું કરવામાં આવે અને પરિણામમાં મદગતા મળે તો પણ તેનો કાંઈ અર્થ નથી

તા ૧૨-૧૦-૧૯૫૭

(૪૦૭)

પોતે માણુમ બનવું જરૂરી છે

માણુમને માણુસ બોલ્યો ૧ પણ એ ત્યારે જ મને કે પ્રથમ પોતે માણુસ બને બીજાને પોતે માણુસરૂપે મળશે તો બીજા તેને માણુસ રૂપે મળશે બે તે બીજાને પણ રૂપે મળશે તો બીજા પણ તેને પણ રૂપે મળશે બીજામાં દરેકને પોતે જોવા હોય તેવું દક્ષન

થાય છે એવે બીજામાં સારા દર્શનની છાયા હોય તો પ્રથમ પોતે સમજાય જરૂરી છે એમ નહિ પણ અનિવાર્ય છે

તા ૨૦-૧૦-૧૯૫૭

(૪૦૮)

તમને પણ બીજા જુએ છે

હર હર જોવાનું દુરબીન રાખીને એના એક નિરીક્ષકને હર હરની વસ્તુઓમાં ખરાબ તત્ત્વ શું છે? એ તરફ જ લક્ષ્ય રાખતી હતી, અને એથી જ્યારે જોઈએ ત્યારે તેનું મુખ ઢાંકી જ દેખાતું હતું એના મુખ પર તે તે બીજો પ્રત્યેની ચીજ અને અણુમમે તરવરતો રહેતો હતો. પણ તેને એ ખગલ ન હતી કે પોતાથી દૂર દૂર બીજા પણ દુરબીન રાખીને પોતાને જોઈ રહ્યા છે એ જોનારાઓને પણ આવું મનન નથી જોનારાઓને લાગે છે કે આના મુખ પર કેમ કદી હાસ્ય ફરકતું જ નથી-પ્રસન્નતા ડાકાતી જ નથી જો તેને વસ્તુને સારા-રૂપમાં જોવી હોય તો પ્રથમ તેણે પોતાના વસ્ત્ર ઉપર પ્રમત્તતા લાવવી જોઈએ, બીજી વસ્તુઓ ખરાબ છે એવી એકાંતિ વિચારણા પોતાને પ્રથમ ખગળ કરે છે કાર્ષણ વસ્તુ એવી નથી કે જે સારી અને ખગલ ન હોય અથવા વસ્તુમાં સારાપણ કે ખરાબપણ તેની ઉપયોગિતા ઉપર આધાર રાખે છે જે બીજા અમુક પ્રમારે આપણને ઉપયોગી થાય છે તેને આપણે સારી કહીશું આપણને ઉપયોગી નહિ યની હોય તેને નકારી કહીશું અને આપણા ઉપયોગિત્વમાં વિદ્ય કરતી બીજાને ખરાબ ગણીશું પણ એ પણ છે કે આપણામાં ઉપયોગમાં ન આવતી હોય કે વિદ્ય કરતી હોય એવી બીજી વસ્તુ

બીજાના ઉપયોગમાં પૂરવણી કરનારી છે એટલે જોના ઉપયોગમાં એ આવે ■ તે તેને સારી માને છે એટલે-વસ્તુનું યથાર્થ સ્વરૂપ સમજવું હોય તો તેથી પર બીજાને તેનું યથાવત્ જ્ઞાન મેળવવું જરૂરી ■

તા ૨૦-૧૦-૧૯૫૭

(૪૦૬)

સારો ઉપયોગ

કોઈ પણ વસ્તુનો વિનાશ અવશ્ય થવાનો છે, તો તે વસ્તુ સારા ઉપયોગમાં આવે અને તેનો નાશ થાય તેમાં તેને સારો ઉપયોગમાં મેનારનું અને સારા ઉપયોગમાં આવનારનું ફિત છે આ દલીલ તમામ સામાન્ય સમજથી થયું નમજી સમય એવી છે કહી સારો ઉપયોગ કોને કહેનાય એ સમજણમાં વ્યાપોદ ન થવો જોઈએ

તા ૨૦-૧૦-૧૯૫૭

(૪૧૦)

સ્વચ્છ

જે જેવી પ્રવૃત્તિ કરે છે - સતત પ્રવૃત્તિ કરે છે તેનું માનસ પણ તે પ્રવૃત્તિને અનુરૂપ બની જાય છે આ દબામ્ત સ્વચ્છથી સહેનાઈથી સમજી શકાય છે જેને જેવી પ્રવૃત્તિ તરીકે તેના સ્વચ્છ તેને મોટા ભાગે આવશે

તા ૨૦-૧૦-૧૯૫૭

(૪૧૧)

અસત્ય

જામ્ની જોઈને અસત્ય જોનાર તુરંત પકડાઈ જાય છે

તા ૨૦-૧૦-૧૯૫૭

(૪૧૨)

પાપ કાયાનક છે

પાપનો કાચ ફગવવો એને ડરપોઃ થતુ એમ નહિ પણ પાપ
કાયાનક છે એમ માનીને તેનો પુગ જગથી સામનો કરવો એને
પગસ પડતુ નહિ. તા. ૨૦-૧૦-૧૬૫૭

(૪૧૩)

મૂર્ખતા અને ડહાપણ

નાના સ્વાર્થની મિદિ માટે મોટા સ્વાધ જમાવવો એ મૂર્ખતા
છે મોટા સ્વાર્થની મિદિ માટે નાના સ્વાર્થને જતા કરવા એ
ડહાપણ છે તા. ૨૦-૧૦-૧૬૫૭

(૪૧૪)

સામર્થ્ય મેળવવુ

કોઈ પક્ષ કાઈ કંઠવાની કિનાવળ કરવા કરતાં કાઈને યોગ્ય
સામર્થ્ય મેળવવા અર્વાચન પ્રવલ કરવાથી કાઈ સુ દર થાય છે
તા. ૨૩-૧૦-૧૬૫૭

(૪૧૫)

ભાવના

ભાવનાતુ જગ કાઈ કરે છે કોઈ પણ પ્રકારની ભાવના અફળ
જતી નથી ભાવનાથી આવના સુદમ પરિણામો જોવાની સક્તિ દરેકમાં
હોતી નથી એલે મોટા ભાવના માણસો ભાવનાને મફળ મમજી
સકતા નથી ભાવનાના ફળને જોવા માટે સુદમ અવનોકનસક્તિની
આવશ્યકતા છે એટલી પ્રજા ભાવના તેમજ કાઈ પણ પ્રજા

તા. ૨૩-૧૦-૧૬૫૭

(૪૧૬)

નાનામા નાનું કાર્ય પણ મોટું છે

મોટી શક્તિવાળાના મોટા મોટા કાર્યો જોઈને અસ્પશ્યમતવાળાએ પોતાના કાર્યને નાનું ને તુચ્છ સમજીને મૂકી દેવાની બૂલ કરવી નહિ. મોટા સામર્થ્યવાળાને મોટું કાર્ય જોઈશું કિંમતી છે તેટલું જ કિંમતી અસ્પ શક્તિવાળાને માટે નાનું કાર્ય છે. તા ૨૩-૧૦-૧૯૫૭

(૪૧૭)

શુભ કાર્યનું સાતત્ય જાળવવું

પ્રસરતા સૂર્યના કિરણો અધકારને દૂર કરે છે છતાં તેની આડા વાદળો આવી જાય છે અને તેનાં કાર્યમાં વિઘ્ન ઉત્પન્ન કરે. ■ અતે વાદળો વખરાઈ જાય છે અને કિરણો પાતાળ કાચ કપાં કરે છે. પણ જો વાદળો તરફ જોઈને સૂર્ય પોતાના કિરણોને એચી લે તો કાચ ફરીથી થવું મુશ્કેલ થઈ જાય. માટે વિઘ્ન આવે એટલે કાચ બધ કરી દેવું એ વ્યાજબી નથી વિધિને દૂર કરવા માટે પ્રયત્નો કરવા અને કાચ આનું રાખવું કાચ આનું રાખવાથી બીજો લાભ એ પણ થાય છે કે તેમાં બૂલ મતી નથી અને અભ્યાસ જારી રહે છે. ૨૩-૧૦-૧૯૫૭

(૪૧૮)

મૂલ્યાકેન

વરતુનું મૂલ્યાકેન વ્યાજબી થાય એ વ્યાજબી છે બાકી મોટે ભાગે જીવે. વરતુના મૂલ્યાકેનમાં ખૂબ ગોટાળો કરે છે

પોતાને જરૂર હોય ત્યારે જમે તે મૂલ્ય દેવા તૈયાર થાય છે જરૂર ન હોય ત્યારે વ્યાજબી મૂલ્યને પણ વધારે મૂકે છે. પોતાની પાસે હોય ■ વરતુનું મૂલ્ય અને એજ વરતુ બીજાની પાસે હોય ત્યારે

તેનું મૂલ્ય ફરી જામ છે આતુ એક ક્ષેત્રમાં નહિ પણ દરેક ક્ષેત્રમાં અને છે બ્યક્તિઓ માટે પણ અને છે મૂલ્યાકન કરવાની આવડતને અભાવે યોગ્ય બ્યક્તિઓને નહિ મમજી શકનારા મહાન લાભોથી વચ્ચિત રહે છે, અને અયોગ્ય બ્યક્તિઓની જાગમાં ફમાઈ પડે છે પરિણામે વધારે ભોગ આપીને પણ જોઈતો લાભ મેળવી શકતા નથી દુઃશાન થયા પછી પણ-એ પોતાની મમજીલના અભાવે થયેલ છે એવું પણ તેઓ સમજતા નથી અને તેથી ઉપજોષા પ્રત્યાધાતો તેમને કયાના કયા યે એવી જામ છે

તા ૨૩-૧૦-૧૯૫૭

(૪૧૬)

દોરવણી

દોરવણી લેનારે દોરવણી આપનારા ન થવું જોઈએ અને દોરવણી આપનારે દોરવણી લેનારા ન થવું જોઈએ જ્યારે આતુ અને છે ત્યારે તેમાં દોષ પ્રવેશ છે એ દોષ કાર્જને વિરય અને દુષિત બનાવે છે વિનય અને વિવેકપૂર્વક યોગ્ય સૂચન કરાય એ નિદોષ છે

તા ૨૩-૧૦-૧૯૫૭

(૪૨૦)

જૂલ

જૂલ થાય એ સ્વાભાવિક છે પણ જૂન કરાય એ સ્વાભાવિક નથી

x x x

જૂલ યઈ ઝઈ હોય તે સુધારી શકાય છે પણ જૂલ કરી હોય તે સુધારી શકતી નથી

તા ૨૩-૧૦-૧૯૫૭

(૪૨૧)

જૂઝ

જૂઝને યોગ્ય રીતે સતોષવાથી લાભ થાય છે જ્યારે અ

રીતે સતોપવાથી લાભ તો હવે રહ્યો પણ નૃકચાન થાય છે બૂખ સાચી છે કે ખોળી એ પણ જાણવું જરૂરી છે ખોટી બૂખ એ રોગ છે એનો ઉપાય કરીને દૂર કરવી જોઈએ ખોળી બૂખ કરતા સાચી બૂખ સારી તો છે પણ બૂખ સદા માટે ચાંત ઘર્ષ જાય એવી સ્થિતિ પૂર્ણ છે એ પૂર્ણ સ્થિતિ પ્રાપ્ત થાય પછી કાંઈ પણ કરવાનું રહેતું નથી

તા ૨૩-૧૦-૧૯૫૭

(૪૨૨)

સિદ્ધિપરમાત્માઓ

સિદ્ધિના આત્માઓ કાંઈપણ કરતા નથી એવો વિચાર ધણુને વારંવાર આવે છે પણ એ પૂર્ણ આત્માઓને શું કરવાનું છે ? શા માટે કરવાનું છે ? એ વિચારવામાં આવે તો પ્રથમના વિચારને અવકાશ જ ન રહે ને-સમવતોએ તો કરવાનું સર્વ કાંઈ કંઈ છે હવે તેમને કાંઈપણ કરવાનું નથી (આપણે જે માનીએ છીએ તે) કરવાનું કાંઈપણ પ્રયોજન પણ નથી કરવાનું તો તેમનું અવલગન સર્જન સંસારમાં રહેવા જીવેને છે સંસારી જીવેને ધણુ કરવાનું છે કરવાનું પ્રયોજન પણ અખળ છે છતાં તેઓ કાંઈપણ કરતા નથી કરવાની રીતે કરતા નથી અને જાણે અમે જ જાણુ કરીએ છીએ એમ માને છે એ ખોળી બૂખ છે એ દૂર થાય તો પણ ધણુ

તા ૨૩-૧૦-૧૯૫૭

(૪૨૩)

પ્રાપ્ત શક્તિનો સદુપયોગ

દેવીશક્તિ ઉપર વિશ્વાસ રાખીને બેસી રહેવાથી મળેલી દેવીશક્તિનો પણ નાશ થાય છે અને પ્રાપ્ત દેવીશક્તિનો યથાપોગ્ય ઉપયોગ કરવાથી તેમાં વધારો થાય છે એટલે મળેલી શક્તિનો યથોચિત ઉપયોગ કરવામાં કડીપણ વિવજન કરવો નહિ-તેમ પ્રાપ્ત શક્તિને વેડફી નાખવી નહિ

ખરેખર આપણે દંતુ સુધી તો નીચીઆર છીએ કે નીચી
પણ આરા તરવેબો મધ્યમ મળ્યો છે તા. ૨૨-૧૦-૧૯૧૭

(૪૨૪)

મહિનતા

૫૪ ઉપર જોતે મેલ ચોરતો છે તેટલો જે ૧૫ ૬૫ ૧૧૨
દોષ તો તે કદલા મદા લાગે એવો નિવાર બે ૫૬ ૬૬૫. ૩૦
આનંદિક મહિનતા અને કરવામાં આવે તો ૩૮૫ ૧૫ ૧૬૬૧૧૬
તા. ૨૧- ૧૯૧૭

(૪૨૫)

ખાડો, સપાટી અને ચડાણ

જમદા એ મળી છે મિથા મદા એ ચડીય અને સરુ-
મદા એ ચડાણ છે મિથા શ્રદાની સપાટી અને ૧૫૦૦ સુધી
સરુ-મદાના ચડાણ ઉપર મો છે એ ક-ને છે ૧૫ તે મિથા
શ્રદાનો એમ ને એમ તાગ કનઃ મદા ૨૦૨ - ૫૦૦/૫૫
મદા પડે છે એ જાનવતિ છે એવે ૩૫ ૫૫ મિથા મદાનો
તાગ કનઠો દોષ તો તે કઈ રીતે તાગ કૌ ૪ એ જાનમા ભેડ
જોઈએ સરુ-મદા તરફ લઈ જ્યો તરફ ૫૫ છે અને જમદા
મદા તરફ લઈ જનારો તાગ જનિષ્ટ ૫ તા. ૨-૧૧-૧૯૧૭

(૪૨૬)

આપેક્ષમાન

કેઈની પણ વાત ને ઈર્ષ્ય જેવું જાણ તે પ્રકારે તે
કે ખરાબ લાગે છે જનતા પ્રત્યે ૨૫૦ ખરાબ મળેલ ૫૫

બાધવાથી દિલ સંધાતુ નથી પ્રસન્નમાનમાંથી સારા તરફની બાજુ
લક્ષ્યમાં લેવાની કળા જો ઝળવાય તો રતિ વધે છે અને ખરાબ તરફની
બાજુ જોવાની રેર જો પડે તો અગતિ વધે છે બંને બાજુ સમાનભાવે
લક્ષ્ય લેવામાં આવે તો સામ્યભાવ શ્રદ્ધિ પામે છે એ ભાવ સંપૂર્ણ
મળી જાય તો પછી કાંઈ કરવાપણું રહે નહિ

તા ૩-૧૧-૧૯૫૭

(૪૨૭)

કાર્ય કરવાની કળા

કોઈ પણ શુભ કાર્ય સારી રીતે જો તેમાં તેના યોગ્યતાની
આવડત જરૂર કારણરૂપ બની હોય છે એ શુભ કાર્યથી જોતે જોતે
લાભ હોય તેઓએ તે કાર્યના કર્તાઓ પ્રત્યે વફાદારી દાખવવી એ તેમનું
કર્તવ્ય છે પણ કાર્યકર્તાઓએ આ કાર્ય અમારે લઈને બન્યું છે
એવું અભિમાન રાખવું એ દિતાવજ નથી કાર્ય તો થાય છે ને તેમાં
પોતે શુભનિમિત્તરૂપ જોતે છે એ અમારે વિચાર કરવાથી ડોકીયા કરતો
ગર્વ એાગળી જાય છે અને કર્તાવ્ય શક્તિમાં શ્રદ્ધિ થાય છે ગર્વથી
કર્તાવ્ય શક્તિ ગળી જાય છે કાર્યને લાલ લેનારાં જો કાર્યકર્તાઓ
પ્રત્યે કૃતજ્ઞતા ન દાખવે તો તેઓ કાર્યના શુભ પરિણામોથી વચ્ચિત
રહે ■ કૃતજ્ઞતાના અભાવે તેમનામાં બીજા ગુણો પણ પ્રવેશ પામતા નથી

તા ૩-૧૧-૧૯૫૭

(૪૨૮)

બહાલ

સારી વસ્તુને જે ચીને નજીક લાવવાનો અવલ કરવો અને ખરાબ
સુચાગેતે પરાણે દૂર કરવાનો અવલ કરવો એ કેટલીક વખત વિપરીત
જાણ લાગે છે

તા ૪-૧૧-૧૯૫૭

(૪૨-)

એક હગલુ બસ છે

હ માર્ગમા લાખો યોજનો લાખો વર્ષો સુધી ચાલવા કરતાં
માર્ગમા એક ડગલુ ચાલુ એ મદત્તનું હ તા ૪-૧૧-૧૯૫૭

(૪૩)

શુભાનુરાગ

શુભાનુરાગી ખરેખર પેનાનુ દિન કરે છે પણ એ જેને
શુભાનુરાગી બન્યો છે તેના પ્રત્યે તરી એવા પાપન જન્મ છે કે તે
તેના દોષને જોઈ રહેતો નથી અને શુભને વિશેષ પ્રમાણમા જોયે છે
એથી જેના પ્રત્યે તેનું ઉપર પ્રમાણેનું વલણ દે છે તેજે બહુ આવધ
રહેતું જારી હ નહિતઃ શુભાનુરાગી આવળ વધે છે અને જેનો
શુભાનુરાગ છે તે પાછળ પડે છે તા. ૧-૧૧-૧૯૫૭

(૪૪)

દષ્ટિરાગી

ઓ ભગવન ! દષ્ટિ રાગીએ થી મનન અમારું મ્હણ કરો

" " "

દષ્ટિરાગી દુભે છે અને દુભાડે છે તા. ૧૩-૧૧-૧૯૫૭

(૪૫)

મધાતો આત્મા

મધાતો કરી કરતાં મધાતો આત્મા અસંચિત્ત સતન એથી
દૂર મ્હેવા પ્રવલ કરવો તા. ૧૩-૧૧-૧૯૫૭

(૪૩૩)

સુખ ને દુઃખ

એક સુદર આવાસ છે તેમાં ભાગ્યવત્ આત્મા વસે છે તેનું શુભન સાદુ છે તે સુખને અનુભવે છે બીજાને સુખ આપવા કષ્ટ છે પોતાની વિશિષ્ટ સમર્થતાને તેણે એવી વ્યવસ્થા કરી છે કે તેમાં આવાસની નજીક આવનાર પણ દુઃખ ભૂતી જાય છે ને સુખને પ્રાપ્ત કરે છે હવેને સુખી જોઈને તેનું સુખ વધતું જાય છે

બીજા જાણુ એક અસાગી શુભ છે તે દુઃખનો અનુભવ કરી રહ્યો છે એનાં દુઃખનો કોઈ આરો નથી એ પોતે દુઃખી છે એટલું જ નહિ પણ તેની પાસે આવનારાને પણ એ પોતાના દુઃખોનું પ્રદર્શન કરીને દુઃખી દુઃખી કરી મૂકે છે એથી કોઈ તેનાં દુઃખનો ઘટાડો યતો નથી શિવદુઃખ એ વાંચે જ જાય છે પણ તેની તેને સમજ નથી

વ્યવહારમાં બેની વચ્ચેની સ્થિતિવાળા હવે વિશેષે હોય છે

તા ૧૫-૧૧-૧૯૫૭

(૪૩૪)

સારી ક્રિયા આરી રીતે કરો

સારી ક્રિયા પણ સારી રીતે કરો અને તેમ કરશો તો તેમાંથી સારાપણ આપુ જશે તેથી તમને ગેરલાભ થશે અને તમારું હિંદાહત્યુ લઈને ખીજાઓ પણ સારી ક્રિયાથી દૂર રહેશે તેનો ફાયદો તમારો માથે આવશે માટે સારી ક્રિયાને જવાબદારી અમળને સારી રીતે કરવું ઉચિત બને

તા ૧૫-૧૧-૧૯૫૮

(૪૩૫)

જડતા

અધિક વસ્તુ કરવી જ જોઈએ થવી જ જોઈએ કરાવવી જ જોઈએ, એમાં જ અમારું વૈશિષ્ટ્ય છે એવી માન્યતા એ જડતા છે

એ જડના આગળ વધારવાને જ એ પાછા પડે છે કે નહીં પ્રયત્નો
ધગવા હશે તો આજે નહિ તો કાલે જરૂર સ્પષ્ટ થશે વગનર
ની એકા

(૪૩૬)

અધિકારની ચાહના ન કરવી

માટે
હિં એ
૧-૧૯૫૭

અધાર હોય તો જ અજવાળાની કિમત
જાણર છે પણ અજવાળાની કિમત કમવજ છે
એ જરાબગ નથી

(૪૩૭)

અતિરેક

એ રીતે
એ રીતે
૧-૧૯૫૭

કોઈ પણ વાતનો વધારે પડે છે કે નહીં
એને વાતને જીવની ગમવા માટે તેમ જ
ખામ જરૂર છે

(૪૩૮)

એકવાગ પશુ વિચારભે

થી કે તે
-૧૯૫૭

ગુપ્ત માધુમ પોતાની ગુપ્ત કિમત
ગુપ્તકાન કરી રહ્યો તેનું તેને કિમત
જરૂર છે એવા માટે મહેવતે તેમ જ
જાણતો નથી

||મણી કરવા
(સમાધુ છે

તેને સમજાવવામાં આવે છે કે
એવા પ્રયત્નો તરફ તે નજર ના
તેને સૂઝે છે પશુ પોતાને
પોતાને માટે ઠાણે ઠાણે વિચાર
ન કરી શકાય તો વિચાર
જરૂરી છે આંતરિક વિચાર
પશુ કરવા માટે
|| એવી કોઈપણ

પાપા પત્રી તમે જાતે જ તેમા રસ ધારણ કરતાં મર્ષ જરો કરી
તમને કહેવાની જરૂર નહિ રહે પણ પ્રથમ જ્યારે વિચાર કરો ત્યારે
એમ તેમ વિચાર ન કરતાં, જરી ગ્વચ્છતાપૂર્વક વિચાર કરજો અને
તેના સ્વાદ માણજો

૧૫-૧૧-૧૯૫૭

(૪૩૮)

અમને બચાવે

જો અન ત બન લગવનું આ પ્રગતિ અમારી પાછળ પડી છે
તેથી અમને બચાવ

૧૫-૧૧-૧૯૫૭

(૪૪૦)

તમે જ્યાં છો એ બરાબર છે.

તમે અત્યાર જ્યાં બિમા છો એ બરાબર છે તમે ક્યાં બિમા છો
તેની બહુ ચિંતા ન કરો તમારે ક્યાં જવું છે એ વિચારો, જ્યાં જવાનું
છે એ બરાબર છે કે નહિ એનો વિચાર કરો, જ્યાં જવાનો વિચાર
કર્યો છે, એ ગ્વચ્છ તમે જોશું છે—જાણ્યું છે કે જો જોશું ને જાણ્યું
ન હોય તો તે જોનારા અને જાણનારા પ્રમાણિક માણસોને પૂછો
પૂછીને પછી—તમને સામે કે—ત્યાં જવા જેવું છે તો તેના રસ્તાની
પ્રયાસ કરો, રસ્તો મળે એટલે તેના પર અવશ્યિત ચાલવા પ્રયાસ કરો
તમને એમ સામે કે ના—ત્યાં જવા જેવું નથી તો ખીજે ક્યાંક જવાનો
વિચાર કરો પણ જાણી જોઈને ખોટું રસ્તો ચડીને કુખી થતાં
નહિ આધળા બનીને દોડતા નહિ એ કરતાં તો તમે અત્યારે જ્યાં છો
એ બરાબર છે

તા. ૧૫-૧૧-૧૯૫૭

(૪૪૨)

વળતરનો વિચાર કરો

સુખને માટે કરેલા તમારા પ્રયત્નોનું વળતર વિચારો, તમને લાગશે
કે વળતર પણ જ ઓછું મળ્યું છે અરે! કંઈપણ મળ્યું નથી છતાં

તમે એના એ પ્રવલો કર્યા કરો છો. તમે એ પ્રવલો કરવાની જરૂર જરૂર તમને બીજા તમે એ પ્રવલો આપશે, પણ જો તમે તમને મળવું એ પ્રવલો કરો છો તો તમને અમાર કથન જરૂર જરૂર જરૂર જરૂર પ્રથમ તમને અત્યારે મળવું જરૂર જરૂર જરૂર જરૂર સમજણપૂર્વક વિચારો

(૪૮)

એ ત્રિપુટીને કેળવજો

કેઈની પણ વિષમતાઓ જરૂર જરૂર જરૂર જરૂર મન-વચન-કાયાને કેળવજો પણ જરૂર જરૂર જરૂર જરૂર કેળવતા નહિ

(૪૯)

નથી સમજતો

બીજાઓની વિષમતાઓ જરૂર જરૂર જરૂર જરૂર પોતાની વિષમતાઓ વધારી નોંધ

(૫૦)

એમા વિશેષતા છે

સમર્થ પામે भारी જરૂર જરૂર જરૂર જરૂર કરતાં નિરી બળ એ જરૂર જરૂર જરૂર જરૂર

૧૯૬૧

કોણ સાચું ?

એક આત્મા પોતે જરૂર જરૂર જરૂર જરૂર સતત તનતોડ પ્રવલો જરૂર જરૂર જરૂર જરૂર

ઈચ્છાઓ કરેનો જ નથી એ બેમા કોણુ સાર ? જમલ આનો
 હિત—પ્રથમ સારો—ને બીજામાં કંઈ નથી—એ પ્રમાણે આપશે,
 પણ તત્ત્વજ્ઞાની તો કહેશે કે પ્રથમનો આત્મા જરૂર સારો છે પણ
 બીજો આત્મા બે જડ નથી તો પ્રથમ કરતાં કંઈ ડાહ્ય આગળ
 વધી ગયો છે

તા ૧૭-૧૧-૧૯૫૭

(૪૪૬)

ચક્રાકાર ગતિ એ પ્રગતિ નથી

શાસનમાં ક્રિયાકાંડનો વેગ વધ્યો છે તપસ્યા, સ્વાધ્યાય, ભોજન
 યાત્રા ઉત્સવો ભક્તિ અને એવી જ બીજી ઘણી શુભ પ્રવૃત્તિઓ
 અગાઉ કરતા ખૂબ ખૂબ થાય છે આ મર્વે જીવને અશુભ પ્રવૃત્તિઓથી
 અટકાવે છે—બચાવે છે એ પૂરના તો તે અનુભવનીય તો છે જ
 છતાં તેનાથી આવતું જોષ એવું પરિણામ કેમ નથી આવતું ? એ
 પ્રશ્ન મ. જીવનો જમતો રહે છે યોગ્ય આત્માઓ આ અંગે મથન
 પણ અવાર-નવાર કરતા હોય છે તેના અનેક કારણોમાં આ પણ
 એક કારણ છે કેાકપણ પ્રવૃત્તિ બે તે અનુભૂતિ વગરની હોય તો તેના
 આવર્તન પ્રધાનભાગ ભજવતું હોય છે અને એવા આવર્તનો કાર્યક્ષમ
 બનતા નથી આવર્તનમાં સ્થિતિ જ ઉપયોગ મિશ્ર થાય છે જ્યારે
 ઉપયોગ જોડાય છે ત્યારે આહના પણ અદ્ભુત અને અપૂર્વ ઉપજે છે
 આ પ પશુ અનુભૂતિયુક્ત પ્રવૃત્તિ જીવને મામર્ય મોગ તરફ લઈ જાય છે
 અનુભૂતિ આત્માને નાથ પ્રતિ ગતિ કરાવે છે આવર્તન જીવને
 ચક્રાકાર ગતિ કરાવે છે આગળ વધવા પછી પશુ જો આ વર્તનમાં
 જીવ પડી જાય તો જલુ સમ. પછી પશુ—તે હતો ત્યાનો ત્યા જ
 હોય છે શુન આવર્તનો એમને એમ ઠોઠી દેનાથી તો એકાંત
 ગેરલાભ જ છે એટલે તેમાં અનુભૂતિ વધારવી કે નેથી તેનો સુન્દર
 સાલ મગે એ પ્રમાણે કરવું જરૂરી છે

તા ૨૭-૧૧-૧૯૫૭

(૪૪૭)

સત્કાર્ય

- ૧ સાત્રુ કાર્ય કરવાની સતત ઇચ્છા રાખવી.
- ૨ સત્કાર્ય કરવા માટે મતન પ્રયત્નશીલ રહેવું
- ૩ અમુક સત્કાર્ય કરવા માટે પ્રયત્ન આપ્યો હોય અને તેમાંથી અન્ય સુ દર કાર્ય બની જાય તો આનન્દિત થવું
- ૪ સત્કાર્યમાં જોડેને બરો મિદ્ધિ મળે તેટલી પ્રમત્તતા સેવવી
- ૫ પોતે ધારેલું મ કાર્ય બીજા કરે તો તેમાં થયા શક્ય મદકાર આપવો અને તેની થતી મિદ્ધિથી પ્રમુદિત થવું
- ૬ મત્કાર્ય અંગે કરવામાં આવતા કોઈપણ પ્રયત્ન સાર્થક અને ઉચિત છે એમ સતત માનવું
- ૭ મત્કાર્યના પૂ ક બનવું
- ૮ સત્કાર્યની અનુમોદના કરવી

તા ૨-૧૨-૧૯૫૭

(૪૪૮)

જીવવા જેવું જીવન જીવવું

જીવન તો મહુ કોઈ જીવતા હોય છે પણ ધણાં તો પૈન કેન પ્રકારેણ સમય પૂર્ણ કરતા હોય ■ મમય બ્યતીત કરવો એ જુદું છે અને જીવન જીવવું એ જુદું છે જીવતું જીવન જોઈને બીજાને જીવન જીવવા જેવું છે એવું જ્ઞાન થાય માટે એવું જીવન જીવવા ચત્તરીન બનવું જરૂરી છે

તા ૨-૧૨-૧૯૫૭

(૪૪૯)

વિશ્વાસ પ્રથમ તો પોતાના ઉપર જોઈએ

તમને તમારા ઉપર વિશ્વાસ છે તો તમારા ઉપર

વિશ્વાસ રહેશે-જરૂર રહેશે અને તમને પણ બીજા ઉપર વિશ્વાસ બેસશે. પણ બ્યારે પોતાને બીજા ઉપર વિશ્વાસ નથી બેસતો ત્યારે માનવ કે વિશ્વાસ તો પોતાને પોતાના ઉપરથી જ જોડી ગયો છે

તા ૨-૧૨-૧૯૫૭

(૪૫૦)

એ બેમા અતર છે.

સતોષ અને નિષ્ક્રિયામાં ખૂબ જ અતર છે તા ૨-૧૨-૧૯૫૭

(૪૫૧)

એ બે એક નથી.

ઉપવાસ એ લાંબણ નથી અને લાંબણ એ ઉપવાસ નથી

તા ૨-૧૨-૧૯૫૭

(૪૫૩)

એ મૂર્ખતા છે

મૌન અને મૂકતાને એક માનવા કે સમજવા એ મૂર્ખતા છે મહામૂકતા

તા ૨-૧૨-૫૭

(૪૫૪)

અભિમાન અને સ્વમાન

અભિમાની આત્મા એવા સિખર ઉપર ચડ્યો હોય છે કે જે સિખર કેવળ કેળાવતું હોય છે તેનો નીચેનો ભાગ અસ્થિર અને તકલાની રેણ છે એ ભાગ વારંવાર હચમચનો હોય છે ત્યાં ચડેલો બીજાએને ઘુચ્છકારતો હોય છે એ કાર્તી સાથે દળામળી શકતો નથી જો સ્વયં સમજીને સિખર ઉપરથી એ જિતરી જાય તો તે બચી જાય એવું ઘટુંલ વધી જાય પણ એ જનતુ સહેતું નથી એ

તો ત્યાં નીચી રહેવા પ્રયત્ન કરતો હોય છે ને છેવટે તે ત્યાંથી પાન પામે છે

નવાનનું સિખર એમ્લુ સુદર છે કે જ્યાં કોઈ પણ પ્રકારની કટુતા ન હોવા છતાં હિંમત છે એ સિખર પર ચડેલાની સતત હિંમત થયા કરે છે તેના પર ચડેના યોગ્ય આત્મતુ કદી પણ પાનન થતું નથી ફક્ત એના પર ચાંચુ સહેતું નથી તા ૨-૧૨-૧૯૫૭

(૪૫૪)

મારી આશાઓ

મારી આશાઓ સફળ થાય એનાં આનંદ અનુભવો પણ કામ્ય એ સફળ ન થાય તો નિરાશ કે દુઃખ ન જનના એ સારી સંજોગો નથી થઈ તેની વિચારણા કરવી પણ ન એ માટે યોગ્ય નથી અથવા અમુકે વિધન નાખ્યું માટે સફળતા ન મળી ઈત્યાદિ વિચારો કરીને કુત્સિતતા વધારવી નહિ સારી આશાઓ અંગે કરાએના નિષ્ફળ પ્રયત્નો પણ ધણા કિંમતી અને સાચક છે તા ૧૫-૧૨-૧૯૫૭

(૪૫૫)

ઉત્તમ અને તુચ્છ રૂળ

ઉત્તમ રૂળ મેળવવા માટે થોડો વિનય મહત્ત્વ કરવો પડે પણ ઉત્સુકતા અને અધીરાઈથી તુચ્છ રૂળ લઈને મતોપ કે ર્ષ કે વો એ ડહાપણ નથી યોગ્યતા અનુસાર યોગ્ય રૂળ સંતોષજનક થાય એ કોઈ જે ચ જાણી નથી તા ૧૫-૧૨-૧૯૫૭

(૪૫૬)

નહિ તો પછીથી પસ્તાશે

તમે તમારી શક્તિનો ઉપયોગ કયા અને કેવી રીતે કરવો એના વિચાર કરો હોય જ્યારે તમે એ વિચાર કરના હોયો ત્યારે તમને

એમાંથી શા શા લાભ થાય છે તેનું તારવણુ શરૂ કરી, એ તારવણુ તમારી સમજણ પ્રમાણે તમે નક્કી કરશો, પછીથી વિશેષ લાભવાળા કાર્યમાં તમે તમારી શક્તિનો ઉપયોગ કરવાનું વિચારશો. પણ એ ઉપયોગ કરતાં પહેલાં તમારે અનેક ઝેરસમજૂતિઓ-પ્રમાદ-ધુર્બી-ચીડ-મદદા મદ-વગેરે દૂર કરવા પડશે અને સમજણ સ્થિત ખીલવવી જોઈશે નહિ તો પાછળથી પશ્ચાત્તાપ થશે

તા ૧૫-૧૨-૧૯૫૭

(૪૫૭)

જ્ઞાનને પચાવવું

જ્ઞાન એ અમુક રીતિમાં જોરાક જેવો પદાર્થ છે, જેમ અમુક પ્રકારનો જોરાક અમુકને માફક આવે છે અને અમુક પ્રકારનો જોરાક અમુકને માફક નથી આવતો, તેમ અમુક પ્રકારનું જ્ઞાન અમુકને માફક આવે છે અને અમુક પ્રકારનું જ્ઞાન અમુકને માફક આવતું નથી છતાં સંયોગવશજ તે સમયે માફક ન આવતું પણ માફક આવી જાય છે. મન અમતો જોરાક પણ વધારે પડતો પામન શક્તિનો વિચાર કંપી વગર વાપરવાથી જેમ જટલું થાય છે અને તેમાંથી અનેક રોગો જન્મે છે તેમ જ્ઞાન પણ ન પચે તો જટલું થાય છે અને તેમાંથી અનેક રોગો જન્મે છે એની રીતિમાં ઉચિત ઔષધ લેવું આવશ્યક છે એથી સમીકરણ થાય છે અને પરિણામ સારું આવે છે

તા ૧૫-૧૨-૧૯૫૭

(૪૫૮)

સહવિચારોની અગત્ય

જગતને સૂઝના પ્રકાશની જેટલી જરૂર છે, ચન્દ્રની માંદગી જેટલી આવશ્યક છે, મેઘના વરસાદની જેટલી અનિવાર્યતા છે, તેટલી જ નહિ પણ તેથી વધારે સૂઝ પ્રશ્નોના સહવિચારોની અગત્ય છે

તા ૨૭-૧૨-૧૯૫૭

(૪૫૬)

ત્યારે શુભ નહીં લિપડે

ત્યારે ધાર અધારુ ધેરાતું હોય, જ મલમા બૂત્યા પગા હોઈએ,
વાધ-વડ વગેરેની ભક્તિ મામે ધૂરકતી હોય ત્યારે જે યાદ આવે-જે
રસાય કરે-જેતુ કરણુ મીઠું લાગે-એ સર્વસ્વ છે, પણ પછીથી એને
શૂદ્ધી જનાર શુભ ખરેખર બૂલી જાય છે કે ફરી આવે. પ્રસંગ આવશે
ત્યારે તે શુ કરશે કરણામતત્ત્વન કરણુ આપવામાં વિવળ નહિ કરે
પણ કરણુ મમતા ત્યારે શુભ નહીં લિપડે તા ૨૭-૧૨-૧૯૫૭

(૪૬૦)

વિલુપ અને ત્વરા

કાર્મસિદ્ધિમાં વિલુપ જે પ્રમાણે બાધક છે તે પ્રમાણે ત્વરા પણ
બાધક છે, મથોમિત અવિલુપ અને અત્વરા જરૂરી તા ૪-૧-૧૯૫૮

(૪૬૧)

બૂઝમા વધારો કરવો નહિ

પોતાની બૂઝને જાણે આવતા પરિણામોને અન્ય ઉપર આરોપણ
કરવાથી બચી શકાતું નથી તેની નોંધ લે ચતી હોય તે પ્રમાણે ઘર્ષ
ગર્ભ હોય છે અન્ય ઉપર આરોપણ કરવાની બૂઝનો તેમાં વધારો
પણ તેમાં ઉમેરાય છે, જુનથી અવરમ સરવ જમવું જરૂરી છે

તા ૪-૧-૧૯૫૮

(૪૬૨)

પારકી આશા

કાઈની સહાય લેવી એ જુદી વાત છે અને કોઈ આધારે જેમી
રહેતું એ જુદી વાત છે અન્યની આશા પગિયામે નિરાશ કરે છે
એટલું જ નહિ પણ હતાશ પણ કરે છે તા

(૪૩૩)

એ વિશેષ બચકર છે

પારકે ધરેલું વિભૂષિત દેખાવુ તેના કરતાં પણ છતી શક્તિએ પ્રાપ્તિયુ ક્યાં વગર પારકા સત્કાર્યોથી સારા દેખાવુ એ વિશેષ બચકર છે

તા ૪-૧-૧૯૫૮

(૪૬૪)

પ્રસંગે ચોતાનુ અપમા આવે છે

થોડા પણ નિમજના યુક્તો પ્રસંગે ખાસ કામમા આવે છે પણ પરના ધણા યુક્તો કાંઈ કામમા આવતા નથી તા ૪-૧-૧૯૫૮ ,

(૪૬૫)

એમા ધનની જરૂર અગમ્યા નથી.

ધનથી દરેક કાર્ય સાચી સકાય છે એ પ્રકારની માન્યતા ધણાના મનમા ધર કરી મઠી હોય છે પણ એમા સત્યાસિ કરતાં અસત્યાસિ વધારે છે ધણા કાર્યો એવા ■ કે જેમા ધનની અગમ્યા આવશ્યકતા નથી જાવનાથી સિદ્ધ થતા બધા કાર્યો એ કોટિમા આવે છે વિશેષ તો જાવનાથી મિદ્ધ થતાં કાર્યોને જે ધનથી સિદ્ધ કરવાનો-કગવવાનો પ્રયત્ન કરવામા આવે છે તો તે કામ થતું નથી અને પરિણામ વિપરીત આવે છે પ્રેમ મૈત્રી, સહુભાવ પૂજ્યશુદ્ધિ કાનુસ્ય મૌજ ય, શક્તિપ્રય ઉત્પાદ આવેશ વગેરે જાવનાના વિવિધ પ્રકારો છે જાવનાના એક એક પ્રકારમા એટલી શક્તિ છે કે જે કાર્ય કરોડોની મીલ્મત આપતા નથી થતું તે કાર્ય એ શક્તિથી થાય છે વિદ્યેમા થતાં કાર્યોને મોટા લાભ જાવનાને ફાળે જાય છે વર્તમાનમા એ જાવનાને બદલે ધનને વધારે કિંમતી અને વિશેષ શક્તિનાળુ ગણવામા આવે છે એ આ કાળની કમનસીબી છે તા ૬-૧-૧૯૫૮

(૪૬૬)

પ્રમાદ

સાગ કાર્યો-પોતાના સામના કાર્યોના કુધારો રાખવો એ મોટો ખેલભાગ છે કાર્યો સારી રીતે કરવા માટે વિલગ કરવો એ જુદી વાત છે અને પ્રમાદથી વિલગ કરવો એ જુદી વાત ॥ પ્રમાદથી વિલગ કરનારને કાર્યદાનિ ધાય છે માટે પ્રમાદને દૂર કરીને હિતકામ શીખ્યામાંથી તત્પર બનવું તા ૭-૧-૧૯૫૮

(૪૬૭)

એને અમારું કંઠી દેવું એ કર્તવ્ય છે

જે પુષ્પ ખીને છે તે જરૂર કરમાય છે, કરમાઈ જવું એ તેનો સ્વભાવ છે-ધર્મ છે જે કરમાતું નથી તે ફૂલ નથી બનાવતી છે એ બનાવતી ફૂલમાં સાચા ફૂલની સુગંધ અને રોશની મળતી નથી મીનદર્પ અને સૌરભ ભર્યા ફૂલને એ ન કરમાય ત્યાં સુધીમાં બમર ફરી દેવું એ કર્તવ્ય છે તા ૮-૧-૧૯૫૮

(૪૬૮)

પુષ્પનું મૂલ્ય

ફૂલમાં જેટલું રોશન અને સૌરભ હોય છે તેટલા પ્રમાણમાં તેનું મૂલ્યાંકન થાય છે પ્રસન્ન વિશેષમાં ઉપરના ગુણોની અવગત હોય તો પણ મૂલ્યાંકન વિશેષ ધર્મ બળ છે પણ એ પ્રસન્ન વિશેષને આભારી છે એથી એનું વાસ્તવિક મૂલ્ય થયું ન રજાયા પોતાનું મૂલ્યાંકન બાજની કમવવા માટે એનું વૈશિષ્ટ્ય પ્રાપ્ત કરવું આવશ્યક છે તા ૯-૧-૧૯૫૮

(૪૬૯)

સુયોગ

વિદ્યા અને વિનયનો સુયોગ વિશ્વમાં એવું કોઈ વૈશિષ્ટ્ય નથી કે એને ન જાણી શકે તા ૯-૧-૧૯૫૮

(૪૭૦)

વિનય વાસ્તવ જોઈએ

વિનય જીવનમાં વ્યર્થ જાય એ ખરો વિનય બાકી કાર્ય માધવ પૂરતો વિનય જગતમાં ડગલે ને પગલે જોવા મળે છે એ કૃત્રિમ વિનયની પાછળ લાયકરતા છૂપાએની હોય છે એવા વિનયથી એકંદર ગેરલાભ થાય ■ દાણિક સિદ્ધ થાય છે દાણિક સિદ્ધિ થાય પણ પરિણામે અવિશ્વાસ જન્મે અને એથી નુકસાન થાય તા ૮-૧-૧૯૫૮

(૪૭૧)

ઈચ્છા ઉપર કાળુ કેળવવો

ઈચ્છા થાય ત્યારે દાણીશર પણ તેને કાળુમાં રાખવી, પછી એ સારી હોય તો અનુસરવું અને સારી ન હોય તો તેને દબાવી દેવી, પણ ઈચ્છા આપણને પોતાના દાસ બનાવીને આપણી પાસેથી કાર્ય લે એવું તો નજ થવા દેવું તા ૯-૧-૧૯૫૮

(૪૭૨)

સ્વહિતની તમન્ના

આત્મ ધન પ્રાપ્ત કરવા માટે તીવ્ર તમન્ના જાગૃત થવી જોઈએ એ તમન્ના પછીની શક્તિ ને પ્રવૃત્તિ કાર્થ જુદી જ હોય છે જે પ્રમાણે વર્તમાનમાં બહુખર્ચા ને ઔદિક સામગ્રીની કેવી ઈચ્છા હોય છે ? એ સામગ્રી મેળવવા માટે તે તે જન કેવા પ્રયત્નો કરે છે ? પોતાનું સ્કંધ સર્વ કેવું કરી છૂટે છે ? કારણ કે તેને તેની તમન્ના ■ પણ એવી તમન્ના—સ્વહિત માટે જાગૃત નથી થઈ કારણ કે સ્વહિત શું છે ? એ હજુ સમજાયું નથી એ સમજાય તો પછી પૂછવું શું ? તા ૧૪-૧-૧૯૫૮

(૪૭૩)

સવેદન પૂવકની પ્રાથના કરવી

પ્રભુની પાસે પ્રાર્થના સ્મૃતિ સ્તવના વિશિષ્ટ આરજૂ અનેક

રીને અનેક આત્માઓ કરે છે જુદા જુદા કવિઓના રચેલા પદો ગાય છે, પણ તેમાં મંવેદન ધણુંજ અ પ જોવા મળે છે ખરી ખૂબી સંવેદનમાં છે ધણી વખત તો માનાર કાર્ષક બોલતો હોય છે અને અભિનય કાર્ષક કરતો હોય છે એ અભિનય જો અ રતી તીવ્ર વેદના જાન્ય હોય તો તો સાર પણ માનાર એમ માનતો હોય છે કે આ ગીતને અનુરૂપ હું આ અભિનય કરે છું ત્યારે એ એટલું વિચિત્ર લાગે છે કે હાલુમર અહત્યને સરમાતુ પડે નાનો બાળક પણ પોતાનું કથન ભાવપૂર્ણ કહે છે ત્યારે પ્રભુ પાસે કયનીય કહેતા પણ ન આવડે તો કાર્ષસિદ્ધિ કેમ થાય એ ન આવડતું હોય તો સિખવું જોઈએ સિખવાની ઈચ્છા થવી જોઈએ મંવેદન જાગૃત કરવા માટે યત્નથી ન જનવું જરૂરી છે

તા ૧૪-૧-૧૯૫૮

(૪૭૪)

એમાંથી છૂટવાની આવશ્યકતા છે

જ્યારે ખાતુ જોઈએ ત્યારે ખવાતું નથી ને ન ખાતુ જોઈએ ત્યારે ન ખવાતું ખૂબ ખવાઈ જાય છે એજ પ્રમાણે જવું હોય ત્યારે જવાતું નથી અને ન જવું હોય ત્યારે ન જવાને સ્થળે ચાત્યા જવાય છે, બોલવામાં સુવામાં, વગેરે દરેક કાર્યમાં કાર્ષ ને કાર્ષ ફેરફાર થઈ જાય છે આમ થવામાં મુખ્ય કારણ અજ્ઞાન મોહ પ્રમાદ, અને વિધનનું ભાદુલ્ય છે આ બધા આત્મકૃત બૂલના પરિણામ છે એમાંથી છૂટવા માટે આત્માને જાગૃત કરવો એ પરમ આવશ્યક છે

તા ૩૧-૧-૧૯૫૮

(૪૭૫)

નહિ તો પતન થતા વાર નહિ થાય

કોઈ પણ વજનવાળા પદાર્થનું કિર્ધ્વગમન સદજ નથી એ માટે પ્રમથ પ્રયત્નની જરૂર છે અથ પતન સદજ છે એ માટે જદુ પ્રયત્નની જરૂર

નથી જીવનને બે રંગમાં જનાવના માટે જીવટ અને યોગ્ય સાધનોનો
યોગ્ય ઉપયોગ થવો જોઈએ, અન્યથા હન્ય જીવનનું પશુ અથવા પતન
થવા વાગે લાગતી નથી તા ૧-૨-૧૯૫૮

(૪૭૬)

જાગ્યા ત્યાંથી મવાગ

કેટલીક વખત પતન સપૂર્ણ ન થાય ત્યાં સુધી જીર્ણોદ્ધરન નથી
થતું એમ લાગે છે, પણ એ પ્રમાણે મવ ન થતું હોય એમ નહિ
જાણુ ધણી વખત પૂર્ણ અથવા પતન થયા બાદ ત્યાં કેટલો સમય જાય
છે એનું કાર્ક પણ ટંકાણું રહતું નથી ધણાં આત્માઓનું સપૂર્ણ અથવા
પતન થયા બાદ અનનકાળે વ્યતીત થાય પછી ધીરે ધીરે જીર્ણોદ્ધરન
થઈ થાય તે એટલે અથવા પતનમાં જ્યાંથી પાછું ફરાય ત્યાંથી પાછું
ફરવું દિનાવડ છે તા ૧-૨-૧૯૫૮

(૪૭૭)

સમય આલેખે મર્મ થાય છે.

સામે જ પદાર્થ પચો હોય છે અને એની ગોળ મરવામાં પાર
નથી આવે, એખરે કેટલાંયે સીધ કરવી પણ પડતી મૂકવાનું મન
થાય છે, પણ પદાર્થની જરૂર એવી છે કે થોડો થાક ખાઈને વળી
નોંધ કરવાનું શરૂ કરાય છે પદાર્થ મળતો નથી અને મળે છે ત્યારે
એક જ દાણમાં મળે છે આમ કેમ જનવુ દરો? આમ કેમ જને છે?
એનો વિચાર ધણાં એછા માણસો કરે છે મોટે ભાગે આવું જને છે
ત્યારે માણસને આશ્ચર્ય જ અનુભવાય છે પોતાની સમ્મતતા ઉપર
દસવું પણ આવે છે પણ આમ જને છે એ અનૈકાજ નથી વસ્તુની
પ્રાપ્તિમાં આવસ્યક કાંઈ સામગ્રી નવા સુધી નથી મળી ત્યાં સુધી
એ પ્રમાણે જનવાનું જ આવણી મૂકવી પ્રિયતી વસ્તુ પણ આવણી
અવધની ખામીને કારણે અવિનિવતાના પરિપાકને વાર હોય ત્યાં સુધી
તે નહિ મળવાની અને જ્યારે ઉપરોક્ત સામગ્રીપૂજુ થશે એટલે એજ

૧૮ જ ૧૯ એ જવી મળે કા જ દરેક સમજણકરિમાં ૧૯
 ૭ અનુક્રમવામાં અમક પ્રત્યે સમજણ જવતી નરો કણ
 નહિવતમાં જાવે જા નથી જવતી, અને અનુક્રમ જાવી નથી થાય
 એટલે એ સમજણ અદ્યપણે આવે છે ત ૨-૨ ૧૬૫૮

(૪૮૮)

વસ્તુ માત્ર નવી છે

નવુ નવુ વસ્તુ નવુ નવુ જોવ નવુ નવુ ખતુ—જાતુ વગેરે
 મજૂતને મમે ■ અને દેહેરાવ છે કે—મનનો નવીનપ્રિય । પશુ એ
 પ્રમાણે નવીન-નવીન પદાર્થો પ્રત્યે પ્રીત રાખવી એ ક ઈક પ્રકૃતિવશ
 દેવા છતા તેમાં અસ્થિરતા ના દેખા જરૂર જુદા છે એટલે પદાર્થની
 નવીનતાનો અર્થ જુદા જુદા—જા નવા પદાર્થો પ્રત્યે મનને એવા
 કરવુ એવો ન જગા એક જ પદાર્થ મ પ્રતિરિત નવા નવા ભાવ
 મેળવના શીખવુ એ રીત ધણી જ હિતમ છે એ રીત આત્મસાવ થાય
 તો તુમ્હ પ થી તરોતુ નવુ આકર્ષણ ન રહે અને મબીર ભાવો જ્યાં
 પ થી પ્રત્યે અત્મા એવાય, માથે માથે તુમ્હ પદાર્થોમાં પશુ મબીર
 ભાવો વિચારવાનુ મન થાય એથી કેળાક સાગ—પદાર્થોના
 હિતમ ભામ મને છે

નવી નવા વાતો માગળવી નવા નવા પુસ્તકો વાનવા એ પ્રમાણે
 બાધા જનો પ્રવૃત્તિ કરે છે પશુ એકની એક વાતને વાગોળવી-વિચારવી
 મધન કરવુ તે તેમાંથી રહ્ય મેળવવુ એ તો વિરતા જ કરે છે તત્ત
 મેળવવાનું એ પગમ કારણ છે તા ૨-૨-૧૬૫૮

(૪૭૬)

માઠી વાતમાં રસ લેવો

કાઈ સારી અને ઉપયોગી વાત પશુ જ્યાં સુધી એમાં-રસ ન
 પડે ત્યાં સુધી નથી ઉપેક્ષાપૂર્વક એવી વાતો

અથવા વાચવાથી કટાણે આવે છે અને એ કટાણે વાતની મહત્તાને મારી નાખે એવું આચરણ કરાવે છે પછીથી જ્યારે એ વાતની ઉપયોગિતા તરફ ધ્યાન જાય છે ત્યારે પ્રથમ કેળવેલો ઉપેક્ષા ભાવ આડે આવે છે અને વ્યથિત કરે છે માટે નાની-ટૂકી કે મોટી પણ દિલની વાતમા રસ કેળવવો.

તા ૨-૨-૧૯૫૮

(૪૮૦)

કિમત કરવા માટે અનેક દૃષ્ટિની જરૂર છે.

સમયે મળેલી યીજ મમે તેવી હોય તો પણ તેનું મૂલ્ય વધુ પડતું અકામ છે અને મૂલ્ય ભરી વસ્તુ પણ અસમયે મળી હોય તો તેનું મૂલ્ય ધી યાય છે પણ આ વસ્તુનું મૂલ્ય કરવાની એક દૃષ્ટિ છે આ એક દૃષ્ટિ કેળવીને વસ્તુનું મૂલ્ય કરનારને મધુ જુમાવતુ પડે ■ માટે વસ્તુનું વાસ્તવિક મૂલ્ય વિચારવા માટે અનેક દૃષ્ટિઓ કેળવવાની જરૂર છે

તા ૩-૨-૧૯૫૮

(૪૮૧)

અમલમા મૂકીને અપાતો ઉપદેશ કારગત બને છે

ધોગ્ય સલાહ પોતે અમનમા મૂકી શકે એવી સિધ્ધાંતમા હોવા છતાં જો અમલમા મૂક્યા વગર આપવામાં આવે છે, તો તે કારગત બનતી નથી માટે સલાહને કારગત બનાવવા માટે પ્રથમ તે પ્રમાણે અનુસરવું જરૂરી છે એવા ફાઈ મહત્વના બાધક કારણસર ન અનુસરી શકાતું હોય એ જુદી વાત છે

તા ૩-૨-૧૯૫૮

(૪૮૨)

તારી શકનાર સહેલાઈથી તારી શકે છે

પોતે તરનાર જેટલી સહેલાઈથી જીજને તારી શકે છે-તરાવી શકે છે એટલી સહેલાઈથી પોતાને તરતા ન આવડતુ હોય તે તારી કે તરાવી શકતો નથી

તા ૩-૨-૧૯૫૮

(૪૮૩)

એ નિન્દા નથી

કુષ્ટોની નિં. કરવી એ જુની વાત છે અને કુષ્ટોને ઓળખીને પોતે માવધ રહેવું અને બીજાને સાવધ રાખવા એ જુદી વાત છે કુષ્ટોથી બચવા માટે પ્રયત્નો કરવા એ નિંદા નથી તા ૩-૨-૧૯૫૮

(૪૮૪)

મુખ્ય પ્રવેશ દ્વાર

આત્માશ્રી મહાલયમા સારી કે બોગી વસ્તુઓના પ્રવેશ માટે ચિત્ત એ મુખ્ય દ્વારે ક્યારે બંધ રાખવું અને ક્યારે ઊંચાકુ રાખવું એ શિખવું બહુ અગત્યનું છે જો એ આવડી જાય તો બેડો પાર થતા પાર ન લાગે તા ૩-૨-૧૯૫૮

(૪૮૫)

એ વગર એ ન બને

શિખરને મર કરવા માટે સરઆતમાં પર્વતની પ્રાથમિક ભૂમિકાઓ પરિચય માવધતા પૂર્વક કરવો અનિવાર્ય છે તા ૩-૨-૧૯૫૮

(૪૮૬)

હાસ્યના હાસીપાત્ર ન બનતા

તમારે હસવું હોય તો જરૂર હસજો પણ તમે હસતા હો ત્યારે હાસ્ય તમારે હાસ્ય કરે એ રીતે કદી પણ હસતા નહિ તા ૩-૨-૧૯૫૮

(૪૮૭)

રુદન પર હસો નહિ

તમે હસો એમા અમન કાઈ વાંધા નથી, પણ તમે બીજાના રુદન ઉપર હસો એ અમને જરા પણ રુચવું નથી તા ૩-૨-૧૯૫૮

(૪૮૮)

૭. ઓ દી.

૭ ઓ દી (GOD)ની ઉપાસના કરતા આવડે તો બરાબર છે નહિં તો એજ અક્ષરો બાવળા ઘર્ષને કરડે છે તા ૩-૨-૧૯૫૮

(૪૮૯)

પરિણામે મધુર એ મધુર

મધુર લાગે એટલે સાફ એમ કહી પણ ન માનવું અને મધુર ન બાળે એટલે ખરાબ એમ પણ ન માનવું મધુર તો વિષયનું લગે છે એટલે તેને સાફ કેમ કહેવાય ? ઔષધ મધુર મધુર નથી લાગતું એટલે તેને ખરાબ કહેવાય ! હિનકર હાથે તો મધુર બનાવવા શિ મડું એ ઉત્તમ છે તા ૩-૨-૧૯૫૮

(૪૯૦)

નાની વાતને મોટું રૂપ આપવું એ મૂર્ખાઈ છે

અણુસમજી માણસો નાની વાતને એવું મોટું રૂપ આપી દે છે કે જ્યાં પોતાની અને સામાની ધણી મોગી વાતો બમણી જાય છે તે તરફ તેમનું લક્ષ્ય જવું નથી કોઈ લક્ષ્ય હોય તો પણ તેમને સમજાતું નથી છેવટે ગેર માયલાના ભોગ બનવું પડે છે-ત્યારે કાર્ષિક ખ્યાલ આવે છે

(૪૯૧)

ફૂટા બૂલોને યાદ કરવાથી ભૂલ સુધરતી નથી

ભૂતકાગની બૂલો સુધારી લેવી એ માર્ગ છે ભૂતકાગની બૂલોને સલાચો કરવી અને સુધારવા માટે કાર્ષણ્ય કરવું નહિ, એના જેવી બીજી કોઈ બૂલ નથી એથી બૂલ સુધરતી નથી પણ બૂલમા વધારો થયા કરે છે તા ૫-૨-૧૯૫૮

(૪૨૨)

બે પ્રકારની ભૂત

૧૮૫૧ બૂતો એવી પરપરા એમી કરે છે કે વ્યાસુધી ભૂમ સુધી સેવામાં નથી જાવતી ત્યાં સુધી નુકસાન વધતું જ નથી છે ત્યારે કેટલીક બૂતો ત્યારે થાય છે ત્યારે જે નુકસાન કાવાનું દોષ તે તે છે પણ પછીથી તેની પરપરા ચાલતી નથી એ પરપરા કબી તરે એવી બૂતોને સુધારી સેવામાં કાણુ પણ વિનય કરવો નરિ

તા ૫-૨-૧૯૫૮

(૪૨૩)

રુચિ-અરુચિ દેખાવવી

આપજીને મમતા કાર્યો કરવાની અનુકૂળતા રહે એમા જ્ઞાનદ ધનો આવે છે પણ એવી અનુકૂળતા મળતી અ સદેશુ નથી પણ ન મમતા દોષ છતાં સાજા વય કાચ દોષ તો ને કાર્ય કરવાની રુચિ જાવતી જોઈએ રુચિ કેળવાયા બાદ સાજા આપનારા કાર્યો મમતા મળે છે મમી નથી પડતી તો પુરતું જ સાં ત્યારે આપજીને મમતા દોષ છતાં સાજાકાચ ન દોષ તો તેના તરફની રુચિ દૂર કરવા પ્રયત્ન કરવા

તા ૫-૨-૧૯૫૮

(૪૨૪)

કેટલું મહત્ત્વ આપતું એ વિચારવા લેવું છે

કોઈપણ પ્રમત્ત અ પાને અનુકૂળ દોષ કે ત્રિતીક પછી એને કેટલું મહત્ત્વ આપતું એ આપજી દાવની વાત છે પણ પછી વખત નજીક વાતને મોટું રૂપ આપી દે છે એ જોમ વ્યાજબી નથી એ પ્રમાણે મહત્ત્વની વાતને નાનું રૂપ આપતું એ પણ વ્યાજબી નથી કોઈપણ પ્રકાર નુકસાન ન થાય એ પ્રમાણે વિચારુ એ વિનયર છે

તા ૫-૨-૧૯૫૮

(૪૯૫)

પ્રગતિ અને અવગતિને ઓળખવી

ક્ષણે ક્ષણે તમને થવું જોઈએ કે આગળ વધાય છે કે પાછળ પડાય છે ? પ્રગતિ માટે છે કે અવગતિ ? તમે જોને પ્રગતિ માનતા હો તે ખરેખરી પ્રગતિ હોય એવું નહિ એ અવગતિ પણ હોય તમે અવગતિને પ્રગતિ સમજી બેઠા હો એવું અત્યારસુધી બહુધા બનતું આ યુ છે એટલે ખરેખર પ્રગતિ શું છે ? તેની સાચી સમજ મેળવીને તે માટેનો અર્થ પણ મત્ત્ય પ્રયત્ન કરવો, તેથી અ પ સમયમાં પરિણામ આશ્ચર્યજનક આવે તા ૧-૨-૧૯૫૮

(૪૯૬)

વર્તમાનમા કરતા રહેવું

તમે ધણું સારું કાર્ય કર્યું કરો ને તેના સારા પરિણામે તમને વર્તમાનમાં મળ્યા છે, પણ તેથી તમે વર્તમાનમાં સારું કાર્ય કરવાનું છોડી દો એ કોઈ રીતે બાજબી નથી બ્યાસુધી તમે પૂર્ણ નથી બન્યા ત્યા સુધી તમારે હજુ ધણું કરવાનું છે તમે ન કરી શકો એવી સ્થિતિ હોય તો જુદી વાત, ખાતરી 'અમે ધણું કર્યું છે' એમ માનીને જો તમે વર્તમાનમા નિષ્ક્રિય રહેતા હો તો તમને કામ કરતા નથી આવડ્યું એમ જરૂર માનવું જોઈએ બીજું જૂતકાળમાં ધણું સારા કાર્યો કર્યા હોય અને વર્તમાનમાં સયોગ વશ ન બની શકતું હોય ત્યારે જૂતકાળને યાદ કરીને એવો જૂતકાળ ક્યારે આવે એમ ઈચ્છવું એ બાજબી છે પણ વર્તમાનને નિંદવો એ કોઈ રીતે યોગ્ય નથી એમ કરવાથી વર્તમાન પરિસ્થિતિ દૂર થવાની નથી વિષમ પરિસ્થિતિમાં કોઈ અવળું કાર્ય ન કરી બેસાય તેની કાળજી રાખવી જરૂરી છે એ કાળજી જરૂર બધા જૂતકાળને પાછો ખેંચી લાવશે અને તમે પુનઃ પ્રકાશમાં આવી જશો

તા ૮-૨-૧૯૫૮

(૪૬૭)

અંધ પતન થાય એવો ભાર ન લગવો

ભયો હેય તે ઉપર આવે અને ખાલી હોય તે નીચે જાય, એવું 'અલ્પ ધર્મ' મા પ્રત્યક્ષ જણાય છે. પણ તે યોગ્ય પાઠ્યથી ભરવા તો અન્યથા બ્યથા પદાર્થથી ભરાએલા ભાગથી અંધ પતન જ થામે છે. જ્યારે નકામા ભાર દૂર કરવામા આવે ત્યારે જ કીર્તિ મનન લભવે છે. કર્મએ બ્યથા ■ અને યાનાદિ યુક્તો ઉપયુક્ત છે.

તા. ૮-૨-૧૯૫૮

(૪૬૮)

નકામું ભરતા નહિ

ન્યા સુધી પાત્રમાં નકામા પદાર્થો ભરી રાખ્યા હોય છે ત્યાં સુધી તેમાં બીજા સારા પદાર્થો ભરી રાખતા નથી. બીજા સારા પદાર્થો ભરવા માટે નકામા પાત્રો કાઢી નાંખવા જરૂરી છે. આ કપીક્ત-મનમા તનમા મનમાં, ચેતનમાં બધે વિચારવા જેવી છે અને ઉપયોગમાં મૂકવા જેવી છે.

કક્ષા પ્રમાણે કામના અને નકામા એવો તફાવત જરૂર રહે છે પણ જે કક્ષા હોય ત્યાં યોગ્ય વિચારવાથી ભાગ થાય છે.

તા. ૮-૨-૧૯૫૮

(૪૬૯)

પ્રશ્ન

યોગ્ય પ્રસંગે કોઈની શિક્ષા કરવામાં હોતે સામર્થ્ય યાંત્ર ભાવન આગળ ધરીને શિક્ષાપાત્રને શિક્ષા કરવામાં ન આવે તો અનુચિત ગણાય ■ એટલું જ નહિ પણ ગેરસમજની પ્રુષ્ટિ થાય અને વળી શિક્ષાપાત્રને યોગ્ય રીતે શિક્ષા કરવામાં અનુચિત તો નથી—■ ખુલી રાખવી એઈએ કે બાંધ કરવ

માત્રા જોર તો કરતી નથી ને!—પણ જ્યારે તમારામા સામર્થ્ય જ નથી અને પ્રથમભાવને આડે ધરીને શાંત બેસી રહ્યા છો એ તો તદ્દન અનુચિત છે એવે પ્રમતે તમારે તમારા અસામર્થ્યને આગળ કરવું હિચિત છે કે જેથી પ્રથમભાવની અવહેનના ન થાય પ્રથમભાવની અવનેહના થાય એવું વર્તન કરવું એ મોટો અપરાધ છે

તા ૮-૨-૧૯૫૮

(૫૦૦)

માનવજીવન એકે કલ્પવૃક્ષ છે.

કાળ રૂપી બગીચામા જીવન સ્વરૂપ અનેક વૃક્ષો જો છે—વધે છે ને વિનય પ મી જાય છે આત્મા એ વૃક્ષોનું ધ્યાન રાખનાર માણી છે માણીને તેના ફળ મળે છે તે જેવા ફળ ચાહે તેવા મેળવી શકે છે પણ તે કુખદાયી ફળોને ચાહે છે કામ્ય કે આ ફળો કુખદાયી છે એવી તેને પૂરેપૂરી ખબર નથી ઉપર ઉપરથી સુદર દેખાતા ફળો ઉપર તે મોહી જાય છે ને કુખમાં ફસાઈ પડે છે પછી તેને તે કુખો ભોગવ્યે જ છૂટકો આ જૂલ એ ન સુધારે ત્યાં સુધી આમજ ચાલ્યા કરવાનું બધા વૃક્ષોમાં માનવજીવન એ કલ્પવૃક્ષ છે

તા ૧૨-૨-૧૯૫૮

(૫૦૧)

વચન અને વિચારનું વર્ગીકરણ

કોઈ વસ્તુ સૂક્ષ્મપણે વિચારવા જેવી અને ઉપયોગમા લેવા જેવી હોય છે કોઈ વસ્તુ સ્થૂળ રીતે ઉપયોગમાં આવે એવી હોય છે કોઈ બે રીતે ઉપયોગી હોય છે અને કોઈ બે રીતે નિરુપયોગી હોય છે

સૂક્ષ્મ ઉપયોગમા આવતી સોયને ખીની તરીકે ઉપયોગમાં લેનાર પોતાનું કાર્ય માધી શકે નથી, મૂર્ખ ગણાય છે અને સોયનો નાશ કરે છે ખીલીનો સોય રૂપે ઉપયોગ કરનાર પણ ઉપદાસને પાત્ર બને છે કામજ જેવી ચીજ બે પ્રકારના ઉપયોગમાં આવે એ તે

જેની જેવી આવડત અને ચોખ્ખતા કયરો સામાન્ય રીતે કોઈ પણ પ્રકારે ઉપયોગી નથી તે તો દેખી દેવો જ જોઈએ

વચન અને વિચારોમા શાસ્ત્ર સૂચી જે તે સક્ષમ છે વ્યવહારના ચાતુ જાને રચુન છે ઉ નતિદાવક વ્યવહારના વચનો અને વિચારો જ ને રીતે ઉપયોગી છે જ્યારે મદા ને મલિન જ ને રીતે નકાર્માં છે

તા ૧૨-૨-૧૯૫૮

(૫૦૨)

આળમ કે શરમ ન રાખની

પોતાને મમજ ન પડે એવી વાત સમજાર પાસે સમજવામાં સંકેત-શરમ કે આળમ જરી પણ કરવા નહિ.

૧૨-૨-૧૯૫૮

(૫૦૩)

ચોખ્ખ બનવું જરૂરી છે

ગુણથી નીપજતા ગેરલાભમા જે મગ્ન મમાએથી કે તેનો અથ પશુ અવગુણથી મગ્નતા લાભમા નથી પણ એ દખાવે મગ્નતાની નથી કે અનુભવાતી નથી એ મમજવા માટે અને અનુભવા માટે ચોખ્ખ બનવું જરૂરી છે

૧૨-૨-૧૯૫૮

(૫૦૪)

સહેલુ તો છે પણ-પછીથી

પોતાના મિથ્યાત્વને પુષ્ટ કરવા માટે શનિમુખદેવો જે જલદેમન ઉકાવે છે તેનો જ પ અથ પશુ જો તેઓ સત્ય વ્યવહાર માટે વાપરે તો પરિણામ ખરેખર અદ્ભુત આવે પણ એ સિંધુ પાત્રના મુઠ અતિ મુશ્કેલ છે પ્રથમ મુશ્કેલી દુઃખ તો પછી જુલમ મ વ છે સહેલુ છે-સહેજ છે માટે પ્રથમ મિથ્યાત્વને દુઃખ માટે સર્વ કષ્ટ કરી દૂરવું જોઈએ

૧૦-૨-

(૫૦૫)

એ ન બનતુ હોય તો

વિશ્વમા જો વિરુદ્ધ વિચારના જીવો પોતાના વિચારનો પ્રમાર દરવા માટે પ્રયત્નો ન કરે તો મારા વિચારોનો પ્રમાર થવો સુલભ થઈ જાય આ દૃષ્ટિકોણ વ્યક્તિ પોતે પોતાને માટે વિચારે અથવા સમગ્રિ માટે વિચારે તો તેો સદજ સમજાય તેમ છે પોતે સારા વિચારો સાંભળે છે વિચારે છે, પણ તેની વિરુદ્ધના વિચારો પણ તેને સાંભળના પડે છે કેટલો બધો સમય તેમાં તેનો જમડે છે સારા વિચારો દેહાસી રાખવા માટે કેટલુ મામથ્થ નેને ફેરવવુ પડે છે આ બધુ મમગ્રિમા પણ ચાને જ છે

તા ૧૨-૨-૧૯૫૮

(૫૦૬)

મમર્ષણભાવ

કોઈપણ કાર્ય કરવુ એ જુદુ છે અને મમર્ષિત ભાવે કરવુ એ જુદુ છે મમર્ષિતભાવ વગર કરાતા કાર્યો મજુરી છે-વેડ છે એ કાર્યો કરીને તેના જ નાની પ્રતીમા રહે છે પ્રાપ્તિમાં અદ્યપાધિકની વિચારણા ચાને છે ત્યારે મમર્ષિતભાવમાં એ કાંઈ હોતુ નથી

સમર્ષિત ભાવે કરેલા કાર્યનુ કાંઈ ફલ ન મળ્યુ ' એ જ વાકય કેટલુ વિચિત્ર અને વિરુદ્ધ લાગે છે સમર્ષણ અને ફળનો સબધ શો ? ફળને માટે જુ છે તો મમર્ષણ રુ કયા ? કાર્ય કરીને તેને મમર્ષણ કરતાં શિખરુ દાન ધર્મની મળતા પણ આ કિલણમા ખૂબ અગત્યનો ભાગ ભજવે છે-માટે છે મમર્ષણ એટલે પ્રતિજ્ઞાની ઇચ્છાનો નાત, જ નાના માનનો વિશ્વસ જેટલે અરી એ વધે એટલી મળ-રતિ પણ વધે

તા ૧૩-૨-૧૯૫૮

(૫૦૭)

આધર્મિક વાતમથ

ત્યારે સરકાર લાંબીમાં ઉતરે છે ત્યારે તે ખૂબ જ મજબૂત બની

૮૧ ઠે એ સંકારને કાઢીજી તત્ત્વ સહેજે જુસી શકવું નથી લેવીની હિંમત અનાનિ ના અદા માથી થાય છે એ તો મહુ કાંઈ મમજી શકે એવું છે માધર્મિક વાત્સલ્યમા જમવાથી અને જમાડવાથી ધર્મ પ્રત્યેના અનુગમ રમતગમ હિંમત છે અને એની વફાદારી કાંઈ જુની જ હોય છે

૧૬ સેવમા રમમા રાગ નિબધન કરવા માટે મદમોજન અનિવાર્ય જીવુ છે ધાર્મિક પ્રમજોમા તો એ વિશેષ અનિવાર્ય છે એમના માટે એક બાજુ મર્વધર્મો અને બીજી બાજુ માધર્મિક વાત્સલ્યને કવું છે

તા ૧૦-૨-૧૯૫૮

(૫૦૮)

લાભ ઠે ગેરલાભ પોતાના કરે છે

જે પ્રમાણે પોતાના જોતે માન્યા છે તેનાથી લાભ થાય છે તે પ્રમાણે ગેરલાભ પણ તેનાથી જ થાય છે પોતાના જો સારા હોય તો લાભ અને ખરાબ હોય તો ગુરુશાન થાય બાકી બીજા લાભ કે ગુરુશાન કરી શકતા નથી આત્માને કર્મ ગુરુશાન કરે છે અને લાભ આપે છે તે પોતાના ક્યાં પછીથી જ ન્યાં સુધી કર્મને પોતાના ક્યાં નથી ત્યાં સુધી તે ગમે તેવ હોય તો પણ કોઈ પણ કરી શકતા નથી

તા ૧૩-૨-૧૯૫૮

(૫૦૯)

સમર્પિતના યોગદોષ

સમર્પિત મહેવાનું પાલન-પોષણ છા છાના જોખમે કરે છે પણ સમર્પણ ખરેખરુ હોવું જોઈએ જેમ શરીર કેવું આત્મ સમર્પિત થયું છે એ પ્રમાણે સમર્પિત ધારના યોગદોષ માન્ય ન

(૫૧૦)

વચન-ઔષધ અને કુપથ્ય

તમે તમારા હિતનું કટુવચન પણ સંલગ્નવાની રેવ પાડો. કટુતા તો જીલને લાગે છે પણ ચેટમાં ગયા પછી કાઈ કટુસ્વાદ રહેતો નથી એ જ પ્રમાણે કટુતા કષ્ટની લાગે છે, મનમાં ઉત્પન્ન પછી તેની કટુતા શાંત થઈ જાય છે અપકાર કરનારા મિષ્ટ વચન માટે પણ આ પ્રમાણે સમજવું જીલને મીઠું લાગે પણ પરિણામે વ્યાધિ વધારનાર હોય તો આ કામનું કાનને ગમતું હોય પણ ચિત્તમાં પેદા પછી કુસરકારને આપતું હોય તો તે કેટલું ખરાબ ! એટલે પરિણામ તરફ સતત લક્ષ્ય રાખવું કટુ અને મિષ્ટ પરિણામો શું છે એ સમજવું જરૂરી છે અને એ સમજાય એટલે પરિવર્તન પણ કાઈ જુદું જ સમ્મ જાય એમાં વાર ન લાગે તા ૧૩-૨-૧૯૫૮

(૫૧૧)

હિત એમાં છે

ભાવે એ સાર—એ પ્રમાણેની માન્યતામાં પણ શુભાશુ, ધણુ સદન કૃત્ય—પણ જો હવે જમવું હોય તો જે સાર છે—તે ભાવે એવી કૃણવણી લ્યો તેમાં હિત છે—એય છે, સાબ છે

તા ૧૩-૨-૧૯૫૮

(૫૧૨)

ઘર મળગાવીને આગ ન ફેલાવો

જેને પોતાની પચાત કરતા નથી આવડતી તેઓ પારકી પચાત કરવામાં ખૂબ જ કામેન હોય છે એવા જીવો હમેશા પોતાનું ઘર સળગાવીને બીજાને પ્રકાશ આપવા બર્થ પ્રયત્ન કરતા હોય છે એથી પ્રકાશ તો નથી પથરાતો પણ આ જ વધતી હોય ■

૧૩-૨-૧૯૫૮

(૫૧૩)

વિવેકથી વિચારણે

મનુ કોઈ પોતપોતાનું માથા કરે છે એ બદુધા મત્ત હોવા છતાં
સર્વ એવું નથી એવા પણ મત્તુડા વિચારા હ કે નહીં. પોતાનું
અને પરનું એવો એ. રાખ્યા વગર સત્યને સિવ જે કોઈ દોષ તેનું
ચેતના છે બુદ્ધિયુક્ત પણ એવું ગીત જાનારાઓને મનુ પોતપોતાનું
માથા કરે છે એવી બેગા બેગવના નદિ એવા આદર્શોથી વિચ
રણવગ છે

૧૩-૨-૧૯૫૮

(૫૧૪)

પુરાણમ્

પુરાણમિત્યેવ ન સાધુસર્વમ્—જુનું એવું સોનું, પણ જુનું
એટલું બધું એ સોનું નરિ ઉપરની પ્રાચીન ક્ષિતિ અનુસાર જુનું હોવા
માત્રથી સાદું એમ માની ન લેવું પણ તેનાં મારાપણાની ચીવટપૂર્વક
પરીના કરવી જરૂરી છે આમ હોવા છતાં પણ વિચિત્ર પ્રકૃતિના
માણસો જુનું એવું બધું સાચી કે ખોટી રીતે તર્ક ઉપર ચકાવ્યા
કરે છે, તેમના મનમાં એવો તો ખોટો કદાચ બધો હોય છે કે કુલકેનિ
આમજ કરીને જુનું એવું ખોટું એવું બતાવવા પ્રયત્નો કરે છે અને
કેટલાં બધાં સોકાને બરમાલે છે

ધણી જુની વાતો અને વસ્તુઓ એવી હોય છે કે તેથી સાચા જ
થતો હોય છે તેને તર્ક પર ચકાવવામાં કોઈ બાધ હોતો નથી પણ
એમાં મમ્મ વ્યવ કરવો એ તત્ત્વ નકામો છે વસ્તુના મૂલ્ય કરતા
પરીણામમાં વધારે મૂલ્ય આપવું એ નરી મૂર્ખતા છે

તા ૧૩-૨-૧૯૫૮

(૫૧૫)

અન્તર સરસ લેખો

જીવનનો રમ ચકાઈ ભય એ રીતે જીવન જીવવું—એ જીવનું નથી

જીવનનો રસ સૂઝાય નહિ તે માટે બાહ્ય સાધનો જોઈએ જ એવું કાઈ
નથી અન્યની વૃત્તિ મરમ જોઈએ

તા ૧૬-૨-૧૯૫૮

(૫૧૬)

દયાની રીતે દયા કરવી

કાઈની ઉપર દયા કરતાં આપણે પોતે જો દયાપાત્ર બની જતા
હોઈએ તો તેમા દયાનો દોષ નથી પણ દયા કરવાની રીતનો દોષ ॥
એવી રીતે કરાએની દા નિંદાય છે મારા ગુણો એવી રીતે અનુસરવા
જોઈએ કે જેથી—ગુણથી નિજનું અને નિજથી ગુણનું મૌરવ વધે.

તા ૧૬-૨-૧૯૫૮

(૫૧૭)

દોષ ને ગુણ

પરના દુષ્ટો જોઈને બીજાની પામે તે કહેવાનું મન થાય ત્યારે
જાણતું કે તે દુષ્ટો પોતાને સેવવાનું પ્રાપ્ત નથી થયું—તેનો અસતોષ
આ કરાવે છે એથી નિંદા—વેર—ક્રોધ વગેરે જ મે છે

પરના ગુણો જોઈને અન્ય પામે એ કહેવાનું—આવાનું મન થાય
ત્યારે માનતું કે એ ગુણો પ્રત્યે પોતાને પક્ષપાત છે અને જેના ગુણો
આવામા આવે ॥ તેમા આત્મીયતા છે

ધણી વખત એવા ગુણો માનારા સ્વ-પરનો બેદ પણ બૂલી
જાય છે

તા ૧૮-૨-૧૯૫૮

(૫૧૮)

મૂર્ખની ભૂલ

મૂર્ખ કે અજ્ઞાની જીવ ભૂલ કરતો નથી એ તો જો કરતો હોય
છે તે જ કરતો હોય છે પણ જ્ઞાની અને સમજુ આત્માઓ તે

જાગીનીના કર્તવ્યને જૂન માનના હોય છે જૂન મમજતા હોય છે જૂન માને કોઈ, અને કહે કોઈ, એથી તે સુધરે નહિ એ સુધારવા માટે તો જે જૂલ કરે છે તે યોને જાની-સમજુ બને તો જ સુધરે એને જૂનેને દર કરવાનો પ્રયત્ન ઉપાય એ જ કે જૂલ કરનારને જાની બનાવવો બાકી બળથી કરવો જૂનો સુધારો લાગે સમય યોગ્ય નથી

તા ૧૮-૨-૧૯૫૨

(૫૧૯)

સિદ્ધો

કાગળની આમ તો કાઈ વિશેષ ક્ષિત નથી પણ તેના પર થોડા સિદ્ધો લાગે પછી તેની કિંમત મથાય છે એથી વિશેષ ક્ષિતવાળા બીજા પણ ધણા હોય છે પણ બ્યવહારમાં લેવડ-દેવડ કરતી વખતે તેનો ઉપયોગ થઈ શકતા નથી બ્યવહારમાં તો મિલકાવાળા કાગળનો ઉપયોગ થાય છે અભ્યતર દયામાં ઉચ્ચસ્થિતિ અનુભવતા આત્માઓ જે બ્યવહારથી હીન દયા અનુભવતા હોય તેથી દીન છે એમ નહિ પણ બ્યવહારમાં તેનો ઉપયોગ થવો જોઈએ એવો આમલ રાખવો એ ઉચિત નથી બ્યવહારમાં તો મિલકો હોય એ જ જોવાય છે

તા ૧૮-૨-૧૯૫૨

(૫૨૦)

એનું બધું એ કાઢી નાખવા જેવું નથી

ગાંડા માણસો જે કાંઈ બોલતા હોય કે ક તા દોષ એ બધું એ ગાંડપણમાં કાઢી નાખવા જેવું હોતું નથી તેમના કેટલાક કર્તવ્યો અને વચનો જૂન જ કહાપણુમર્થા હોય છે પણ એ તારવી કાઢવા સહેતું હોતું નથી

(૫૨૮)

એનો પ્રયોગ કારે થઈ પડે છે

અનુભવીઓ ॥ અને શાનીઓના નિત્યોને પ્રયોગ કરીને સાચા માનવાનો આગ્રહ અદિત કરે છે અને કરાવે છે એ વચનો તો આંખ મીચીને સ્વીકારી લેવાથી જ લાભ થાય છે એટલી તૈયારી ન હોય તો તેના પ્રયોગો કરનારા પણ ધણાં છે ને તેઓની સ્થિતિ શુ થઈ છે ને થાય છે એ પણ દીવા જેવું છે ને તરફ લેવાથી પોતે શુ કરવું એની સમજણ પડી જશે.

તા ૨૨-૨-૧૯૫૮

(૫૨૨)

બેવડું નુકમાન ને બેવડો લાભ

તમને તમારા વડીનો સિખામણ આપે છે ત્યારે કુમરું નથી પણ તેથી તમને બેવડું નુકમાન થાય છે, તેના તમને ખ્યાલ નથી એક તો એ સિખામણને તમે અમનમાં નથી મૂકતા એથી ગેરલાભ થાય છે અને બીજું વડીનોના તમારા તરફનો પ્રેમ ઓછો થાય છે- એ વડીલોનો પ્રેમ ઓછો થાય એ ગેરલાભ નાનોમનો નથી પણ તમને તેના ખ્યાલ દુરત નથી આવતો ત્યારે એ પ્રેમ ઓછો થવાને પરિણામે જે ગેરલાભ આમળ આવે છે ત્યારે પણ મોટું થઈ ગયું હોય છે બીજું તરફ વડીલોની સિખામણને હર્ષપૂર્વક-કડવી હોય તો પણ ખીસી કરીને અમનમાં મૂકનારને બમણો લાભ થાય છે-એક તો એ હિતસિખામણથી મનો લાભ અને બીજો વડીલોની પ્રીતિ આ વાત વારંવાર વિચારીને અમનમાં મૂકનારનું હમેશાં હિતજવળ રહે છે

તા ૨૬-૨-૧૯૫૮

(૫૨૩)

અમયને આર્થિક કરવો

અમુક કાર્મ થાય તો જ સમયની સાર્થકતા છે એમ માનીને ચાલુ સમયને બચાવ જવા દેવો એ જાણીર મૂલ છે હિત્ય ધ્યેય મિલ

(૫૨૭)

શુદ્ધ ભક્તિરાગ

શુદ્ધ ભક્તિરાગ આત્માને મુક્તિની ખૂબ જ નિકટ લાગીને મૂકે છે
પણ એ જાણવવા માટે ખૂબ પ્રયાસની આવશ્યકતા છે

તા ૨૭-૨-૧૯૫૮

(૫૨૮)

ભૂમિકા અનુમારે કર્તવ્ય કરવા બોધ્યો

સ્નેહ, વાત્સલ્ય, જાણવ અને વહન એ પ્રણયની ઉત્તરોત્તર
જાતી ભૂમિકાઓ છે એ ભૂમિકાઓથી આગળ વધેલ વૈરાગ્ય છે
એટલે વૈરાગ્યવાનના આ માતા કર્તવ્યો એવા હોય છે કે જેની પાસે
સ્નેહાદિના કાર્યો નિસ્તેજ લાગતા હોય છે જેઓ વૈરાગ્યની હૃદય ભૂમિકા
ઉપર ન પહોંચ્યા હોય અને તેના આત્માઓના કર્તવ્યોને આગળ
કરીને પોતાને જે કર્તવ્યો કરવા ચોખ્ખા છે તે ન કરે તો તે કર્તવ્ય-
ચ્યુત બને છે અને આગળ વધી શકતો નથી દરેક પોતાની ભૂમિકા
પ્રમાણે કર્તવ્યો ભૂમળીને આગળ વધવું જોઈએ

તા ૨૭-૨-૧૯૫૮

(૫૨૯)

એ મહા અજ્ઞાન છે

વૈર અને ભૂમિકા પર રહેલાને નીચેની ભૂમિકાના કર્તવ્યો ન કરવા
જા ન અકર્તવ્યથી ન માનવા એ મહા-અજ્ઞાન છે

તા ૨૭-૨-૧૯૫૮

(૫૩૦)

એવાઓથી માવધ રહેવું

મુલાક વિચિત્ર પ્રકૃતિના જીવો પોતાની દુઃસ્થ વૃત્તિઓને સંતોષવા
માટે હૃદય ગુણોની ઝોલ લે છે તેમનાં ઉપકારની ભીતરમાં અપકાર

હોય છે તેમના બધુત્વમા સત્ત્વ સર્વજ્ઞ દેવે

ભા દોય છે તેમના વેરાગ્યમા રાજ-નેહ ભેદ

માત્ર સાવધ રહેતુ સાધકને માટે આવશ્યક

(પદ્ય ૧)

યોગ્યતા વધારવી

તમે તમને ખૂબ જ યોગ્ય નિયમો રૂ-
વિચારણાઓ કરજો એટલે તમને મુશ્કેલી
છે તમે જે પ્રવૃત્તિ કરો છો તે પણ પુરિ-
ભોલો છો તેમાનું બધું પણ સમજ શુ
છો તે તો લગભગ નિષ્ફળ નિર્ણય હોય
પરિણામ ઉપજાવે તો તમારી બધી જ
સ્થિતિ કેવી હોય તમે જેમ જેમ વિ-
તેમ તેમ તમારી યોગ્યતા વધારો
તમારી બાજુ વધશે

(પદ્ય ૨)

મસ્તાર અને અધ્યાત્મ

બહારના બાવો અધ્યાત્મ
સમાર અને અધ્યાત્મ એવો
નામ અધ્યાત્મ

અન્તરનો

અ તરના
વાળાને અન્તરનો
આવાજ આવતો
સકાય નહિ

વધુ પડતું ખાવાયી
ને સકાય છે અને વધુ
તાપ બાળે છે અને
મા પ્રમાણ આવશ્યક
સમગ્રય છે અથવા
છતા કે માગે છે
તા ૨૮-૨-૧૯૫૮

૧. માગે છે

ગી-રાખવી પણ એ
શોખતી નથી એ
મહા કરવા યથાયોગ્ય
તો સફળ થતી નામ
ત્ર-પુખાદિ આવતા
તા ૨૮-૨-૧૯૫૮

સત્ય શર્યાતમા
છે ન્યારે અસત્ય
તા ૨૮-૨-૧૯૫૮

વધારે છે

તા પડે છે તેના કરતાં

(૫૩૪)

પ્રતિબિંબ

પ્રતિબિંબ મલિન પદ્મથોમા પડતું નથી પ્રતિબિંબ જોમાં પડે છે તે પદાર્થ જો ખામીવાળો હોય તો પ્રતિબિંબ ખામીવાળું પડે છે અને તે ખામીઓ પ્રતિબિંબ પાડનાર પદાર્થની છે એ સ્પષ્ટ સમજાય છે પણ જ્યારે પ્રતિબિંબ પાડનાર પદાર્થ સ્વચ્છ અને શુદ્ધ હોય ત્યારે જો ક્ષતિઓ પ્રતિબિંબમાં જણાય તે ક્ષતિઓ એ પ્રતિબિંબ જોતું છે તેની છે એમ ચોક્કસ સમજવું તેમા પ્રતિબિંબ પાડનાર પદાર્થને ક્ષતિ જણતું નહિ

તા ૨૭-૨-૧૯૫૮

(૫૩૫)

એને તો સદાને માટે પાનખર છે

પાનખર આવે ■ ત્યારે ઘડનાં પાંદડાઓ ખરી પડે છે, પણ ઘડતું મૂળ સજીવ હોવાને કારણે બીજા પાંદડાઓ આવે છે અને ઘડ ફરીથી નવ પત્થરવિન યાય છે જ્યારે ઘડતું મૂળ ખવાઈ જાય છે—નિજીવ થઈ જાય છે ત્યારે વમત હોય તો પણ તે નવ પદ્મવિત બની ઇર્ષ્યું નથી, એને તો—ત્યાર પછી—સદાને માટે પાનખર છે

તા ૨૮-૨-૧૯૫૮

(૫૩૬)

એ કાર્ય વધારે કઠિન છે

સરકારત્રિય માણસોને ઠીકા સરકારો આપવા એ સરના કાર્ય છે ત્યારે અસરકારી જીવોને પ્રાથમિક સરકારો આપવા એ કપરું કાર્ય છે

અભ્યાનીને વિશિષ્ટ ગ્રંથોને અભ્યાસ કરાવવામાં જો શ્રમ નથી પડતો તે કર્તા ધણો જ વધારે શ્રમ બાળકોને એકઠા-બગડા અને ક-ખ સિખડવામાં પડે છે

તા ૨૮-૨-૧૯૫૮

(૫૭)

માપનુ જ્ઞાન સુરક્ષેષ છે

એવું ખાવાથી અનુપિ રહે છે અને વધુ પડતું ખાવાથી અનુર્ણ થાય છે, હોડને એવું પાણી પાવાથી તે સુશય છે અને વધુ પડતું પાણી પાવાથી તે સડે છે વધુ પડતો તાપ જાતે છે અને તાપની અવગતિ જડતા જ આવે છે દરેક પદાર્થમાં પ્રમાણ આવરણ છે તેનું જોડતું પ્રમાણ એ વિશિષ્ટ જ્ઞાનથી મમળવું છે અથવા અનુભવી અનુભવ છે વિશિષ્ટ જ્ઞાન એ કલ્પિત હતા દ્રવ્યો માર્ગ છે અને અનુભવ એ સદેશો હતા ઇત્યે માર્ગ છે તા. ૨૮-૨-૧૯૫૮

(૫૭)

વધારાકય કરવું એ આગળ વધવાનો માર્ગ છે

વિશિષ્ટ કાર્યો કરવા માટે હિંદુઓ કમી-ગમતી પણ એ હિંદુઓ સુખી-ગમી દેવ તો મારી દેવા હતા રીતની નથી એ હિંદુઓને મોજાવવા માટે પ્રથમિક હિંદુઓને મજા કરવા વધારાએ પ્રયત્ન કરવો જરૂરી છે જેમ જેમ સહય આપનાઓ મજા થતી જાય છે તેમ તેમ આગળની વિશિષ્ટ હિંદુઓને પત્ર-પુખાદિ આવતા જાય છે તા. ૨૮-૨-૧૯૫૮

(૫૭)

કંદુ છતાં મિષ્ટ ને મિષ્ટ છતાં કંદુ

સત્ય અને અમત્યમાં એવું જ અતર છે કે સત્ય શરૂઆતમાં કંદુ દેવ છે, છતાં પણ પરિણામે સુખ-મિષ્ટ છે જ્યારે અમત્ય પ્રાંતમાં મિષ્ટ દેવ છતાં પરિણામે કંદુ અદ-કંદુ તા. ૨૮-૨-૧૯૫૮

(૫૮)

અમત્ય કરતા સત્યનું બળ કોટિગુણ વધારે છે

અમત્યને સત્ય કરવા માટે જે પ્રયત્નો કરવા પડે છે તેના કરતાં

મત્તને સત્ય રૂપે સિદ્ધ કરવા માટે ખૂબ જ ઓછા પ્રયત્નો કરવા પડે છે છતાં જમતમાં અસત્યોનો પ્રમાણ ખૂબ છે અને સત્યનો પ્રસાર આતિ અત્ય છે તેનું કારણ એ છે કે અમત્યનાં ઉપાસકો ધણાં છે અને સત્યના ઉપાસકો ધણાં મોટા છે પણ મત્યના એક ઉપાસકમાં એટલું બળ હોય છે કે તે લાખો અસત્યના ઉપાસકોને પરાસ્ત કરી શકે છે સત્યના એક દિણમાં અમત્યના કરોડો અધિકારને અજવાળવાનું સામર્થ્ય છે તા ૨૮-૨-૧૯૫૮

(૫૫૧)

આખ ને આરબથી જ ઊધડી હોય તો કેવું માફ !

નાના અને નજીરા કાર્યોમાં વાતોમાં ૧ વિનેટમાં જોવામાં ને રાવામાં પ્રમાદમાં અને વિવાદમાં જીવનનો કેવો અમૂલ્ય મમય એવો જાય છે એનો જે હિસાબ મણવામાં આવે તો આખ ઊધડી જાય

લક્ષાધિપતિ બજારમાં ફરે અને ગમે તેવી નકામી ચીજો મેં માગ્યે મૂકે ખરીદ કર્યે જાય—તુરત તો તેને કાઈ ન લાગે, પણ જ્યારે કોઈનીનું તળાણુ દેખાવા લાગે—નવી આવક ધવાની કાંઈ મલાવના ન હોય ત્યારે તેની આખ ઊધડી જાય—પણ આખ ને આરબથી જ ઊધડી હોય તો કેવું સાર ! ૪-૩-૧૯૫૮

(૫૪૨)

સાધના

એકની એક વાત અમુક પ્રસંગે મધુર લાગે છે, જ્યારે બીજા કોઈ પ્રસંગે મધ્યમ લાગે છે—નથી સારી લાગતી કે નથી ખરાબ લાગતી વળી એની એ વાત એવા કોઈ પ્રસંગે કડવી લાગે છે અત્રિય લાગે છે અને અનેક અન્યથાને જન્મ આપે છે

વ્યક્તિ માટે પણ એવું જ બને છે એક જ વ્યક્તિનું કથન એક વખત ગમતું હોય છે, જ્યારે એ જ વ્યક્તિનું કથન બીજા વખતે સામગ્રી પણ રુચતું નથી—અત્રિય લાગે છે જે મેલે તો સાબળ્યા જ

કરીએ એવું થતું હોય છે તેને જાણે એ ન જાણે તો મારું એમ મનમાં થાય છે અને ચાલે તો પરાણે પણ તેને જોલતો બંધ પ્રવામાં આવે છે આ સર્વ અસુરેણી પર ચલા પ્રયત્ન કરવો તેનું નામ પ્રાધના

૪-૩-૧૯૫૮

(૫૪૩)

સમયને ઓળખવો

સારા સમયમાં જે રીતે વર્તન કરાતું હોય તેમાં મમય કૃષિ પરિવર્તન કરવું આવશ્યક છે એ વ્યવસ્થામાં દક્ષીકન છે નારે આત્મભાગમાં મૂળભૂત મિલ્કત માયવીને એ વિચારવાનું હોય

૪-૩-૧૯૫૮

(૫૪૪)

શત્રુતા દૂર કરવાનો રમ કુંળવવો

શત્રુની સારી વસ્તુ કે સારી વાત જાણવી એ અજ્ઞાનતા છે એમાં જે મહેનત પડે છે તેના કરતાં તેની શત્રુતા દૂર કરવામાં ઓછી મહેનત પડે છે ફક્ત વાધો એટલો જ હોય છે કે શત્રુનું ખરાબ કરવું ગમે છે અને તેની શત્રુતા દૂર કરવાનું ગમતું નથી જો એ ગમવા માટે તો પછી કોઈ વાધો ન ગહે

તા ૪-૩-૧૯૫૮

(૫૪૫)

યોગ્ય વિશ્વાસ જરૂરી છે

કેમના ઉપર એમને એમ વિશ્વાસ રાખવાથી મધ્ય વિષય છે, એજ પ્રમાણે કેમના પણ ઉપર વિશ્વાસ ન ગણવામાં આવે અને દરેક કાચ પોતે જાતે જ કરવા એવો આગ્રહ રાખવામાં આવે તો તેથી પણ કાચ સિધ્ધિ થતી નથી એથી કાચક્ષેત્ર પણ સંકુચિત મધ્ય જાય છે એટલે તે તે કાર્યો કરવા માટે યોગ્ય વ્યક્તિઓ ઉપર યોગ્ય વિશ્વાસ રાખવો આવશ્યક છે સાથે પોતે પણ યોગ્ય કાર્યોની યોગ્યતા કેળવવી કે જેથી ખીજા પણ આપણા ઉપર વિશ્વાસ મૂકે

તા ૪-૩-૧૯૫૮

મત્યને મત્ય રૂપે મિલ કરવા માટે ખૂબજ ઝોઝા નવતો કરવા પડે છે છતાં જગતમાં અસત્યનો પ્રસાર ખૂબ છે અને સત્યનો પ્રમાર અતિ અપ છે તેનું કારણ એ છે કે અમત્યના ઉપાસકો ઘણા છે અને સત્યના ઉપાસકો ઘણા ઝોઝા છે પણ સત્યના એક ઉપાસકમાં એટલું બળ હોય છે કે તે લાખો અસત્યના ઉપાસકોને પરાસ્ત કરી શકે છે સત્યના એક મિત્રમાં અમત્યના કરોડો અધિકારને અજવાળવાનું સામર્થ્ય છે

તા ૨૮-૨-૧૯૫૮

(૫૪૧)

આખ ને આરભથી જ ઊઘડી હોય તો કેવું માફ !

નાના અને નજીરા કાર્યોમાં, વાતોમાં તે વિનો માં, જોવામાં ને રોવામાં પ્રમાદમાં અને વિનાદમાં જીવનનો કેટલો અમૂલ્ય મમય એજે જાય છે એનો જો દિમાગ ગળવામાં આવે તો આખ ઊઘડી જાય

લક્ષાધિપતિ જગનમાં ફરે અને ગમે તેની નકામી ચીજો મો માયે મૂયે ખરીદ કર્યે જાય—તુરંત તો તેને કાંઈ ન લાગે, પણ જ્યારે કોઈની તળયુ દેખાવા લાગે—નવી આવક થવાની કાંઈ સંભાવના ન હોય ત્યારે તેની આખ ઊઘડી જાય—પણ આખ ને આરભથી જ ઊઘડી હોય તો કેવું માફ !

૪-૩-૧૯૫૮

(૫૪૨)

આધેના

એકની એક વાત અમુક પ્રસંગે મધુર લાગે છે, જ્યારે બીજા કોઈ પ્રસંગે મધ્યમ લાગે છે—નથી સારી લાગતી કે નથી ખરાબ લાગતી વળી એની એ વાત એવા કોઈ પ્રસંગે કડવી લાગે છે, અપ્રિય લાગે છે અને અનેક અનધોને જન્મ આપે છે

વ્યક્તિ માટે પણ એવું જ બને છે એક જ વ્યક્તિનું કથન એક વખત ગમતું હોય છે, જ્યારે એ જ વ્યક્તિનું કથન બીજો વખતે સાંભળતું પણ રુચતું નથી—અપ્રિય લાગે છે જે બોલે તો સાંભળ્યા જ

(૫૪૬)

જીવન-મગીત

સકુ પોતપોતાને મનગમતું ગાય છે, તેમાં ફેટલાકને એકબીજાના સ્વરો મળતા આવે છે ત્યારે સગીત સર્જાય છે પણ ફેટલાક-પોતાને મળતો બીજો સ્વર મળતો નથી અને ગાયા વગર ચાલતું નથી એટલે એ માન વિરૂપ અને વિરસ બને છે એ નથી કોઈને માલિજનું ગમતું કે નથી કોઈને ગાવાનું ગમતું-ગાવું પડે છે

સ્વરમાં સ્વર મેળવીને ગાનાર મળવા સુલભ નથી તે શોધી કાઢવા માટે ત્રયલ કરવો જોઈએ તા ૪-૩-૧૬૫૮

(૫૪૭)

વાતાવરણની અસર અને વાતાવરણ પર અસર

આસપાસનું વાતાવરણ તમારા પર અમર કરી જાય છે અને તમે વાતાવરણમાં બેસાઈ જાય છો એ અદ્ભુત નથી પણ તમે આસપાસના વાતાવરણ ઉપર અસર ઉપડાવો અને વાતાવરણ તમને અનુરૂપ બની જાય એ અદ્ભુત છે એમાં સામર્થ્ય છે એમાં સત્ત્વ છે

એવું સામર્થ્ય તમને આશળ વધારશે અને આખરે ઉચ્ચ સ્થિતિ પ્રાપ્ત કરાવશે તા ૪-૩-૧૬૫૮

(૫૪૮)

જીવનની વિમલતા

શરીરનું કોઈ પણ અંગ મલિન હોય કે મડગૂમડવાળું હોય તો તેથી શરીર દૂષિત ગણાય છે વળતો કોઈપણ ભાગ ડાઘાવાળો હોય તેથી વસ્ત્ર મેનું ગણાય છે ધરના કોઈપણ ખૂણમાં કચરો હોય તેથી ધર ગદૂ ગણાય છે એ પ્રમાણે જીવનને વિશુદ્ધ ધ્વજનારે જીવનના કોઈ પણ ભાગને દૂષિત મના દેવો ન જોઈએ સંપૂર્ણ જીવન વિમલ-વિશુદ્ધ રાખવા માટે ખૂબ જ સાવધ રહેવાની આવશ્યકતા છે

૪-૩-૧૬૫૮

